

T.C. İSTANBUL VALİLİĞİ

AFAD[®]

T.C. İSTANBUL VALİLİĞİ
İPKB
İSTANBUL PROJE KOORDİNASYON BİRİMİ

Eğitim Kurumları İçin Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlama Rehberi

İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve
Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP)

AFAD[®]

Eğitim Kurumları İçin Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlama Rehberi

Hazırlayan

Doç. Dr. Bülent Özmen

Katkıda Bulunanlar

Selim Kaçmazoğlu

Nazan Demir

İsmail Ozan ılgın

Meral Morgöl

Yayına Hazırlık

Yayın Yönetmeni: Gülçin İpek

Editör: Zuhul Nakay

Redaksiyon: Burcu Agalar

Grafik Uygulama: Resul Atabay

İllustrasyon: Muhammet İbrahim Güzelsoy

Proje Yönetimi

T.C. İstanbul Valiliği İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB)

K. Gökhan Elgin

Yalçın Kaya

Levent Gerdan

Aslıhan Al

Gözde Pehlivan Türk Koytak

Proje Yürütücüsü ve Danışmanlık Hizmeti

Diyalog360, Turkuaz, Eduser, Bilinçli Yaşam Ortaklığı

Bu yayın “İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP)” kapsamında hazırlanmıştır.

© Mart, 2023, İstanbul / Tüm hakları saklıdır.

ISBN 978-625-98656-0-7

Bu kitabın hiçbir bölümü, İstanbul Valiliği İstanbul Proje Koordinasyon Birimi’nin (İPKB) veya İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü’nün (İstanbul AFAD) yazılı izni olmadan elektronik, dijital veya mekanik yollarla çoğaltılıp dağıtılamaz. Bu kitap kâr amaçlı kullanılamaz.

2007 yılında İstanbul Valiliği İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB) tarafından “İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP)”nin A bileşeni kapsamında “Toplumun Afete Hazırlığı Eğitim Materyalleri” hazırlanmıştır.

2020 yılında “Toplumun Afete Hazırlığı Eğitim Materyalleri” gelişen teknolojiler, yeni öğrenme yaklaşımları doğrultusunda dünyadaki değişen koşullar, yönetmelik ve kanunlar, teoriler ve pratik deneyimler göz önüne alınarak “Toplum Eğitim Modülleri” başlığı altında yeniden yazılmıştır.

Uzun ve emek yoğun bir çalışmanın ürünü olan, pek çok kurum ve kişinin engin bilgi ve tecrübelerinin ışığında hayat bulan bu proje çerçevesinde, değerli katkılarını bizden esirgemeyen başta T.C. İçişleri Bakanlığı ve AFAD Başkanlığı olmak üzere katkı sunan tüm kurum ve kişilere, kaynakçada yer alan tüm yayın sahipleri ile birlikte proje süresince göstermiş oldukları titiz ve özverili çalışmalarından dolayı proje ekibine teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

Afet Yönetim Sistemi Genel Bilgilendirme

18

**Eğitim Kurumları İçin Afet ve Acil Durum Yönetimi
Planlamasının Ana İlkeleri**

38

**Eğitim Kurumları İçin Afet ve Acil Durum Yönetimi
Planlamasının 4 Adımı**

48

Kisaltmalar	10
Bu Rehberden Nasıl Yararlanacaksınız?	11
Önsöz	13
Eğitim Kurumları İçin Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlaması Neden Önemlidir?	15
Mevcut Durum	16
Yasal Çerçeve ve Mevzuat	17

Temel Tanım ve Kavramlar	19
Afet Yönetimi	21
Türkiye’de Afet Yönetim Sistemi	24
Afet Anında Kurumsal Yapılanma	27
Yerel Düzeyde Afet Yönetim Sistemi	30
Kontrol Listesi	37

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlamasının Ana Hedefleri	39
Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlama Esasları	39
Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı Hazırlarken Dikkat Edilmesi Gereken Konular	44
Bütçe ve Diğer Kaynakların Kullanımı	45
İşbirliği ve Koordinasyon	45
Okulun Afet Hazırlığı Kontrolü	46
Kontrol Listesi	47

Birinci Adım: Kurulunu Kur ve Çalışma Gruplarını Oluştur	49
İkinci Adım: Planını Afet Yönetimi Döngüsüne Uygun Şekilde Hazırla	50
Üçüncü Adım: Yıllık Faaliyetleri Hazırla ve Planı Değerlendir	52
Dördüncü Adım: Planı Güncelle	52
Kontrol Listesi	53

**Eğitim Kurumları İçin Afet ve
Acil Durum Yönetimi Planı Nasıl Hazırlanır?**

54

Okullarda Standart Operasyon Prosedürleri

106

Okullarda Afet ve Acil Durumlara Hazırlık - Özet Bilgi **118**

Ekler

129

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı Formatı	55
Okullarda Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'nun Kurulması	57
Zarar Azaltma Aşaması	65
Okulun Mevcut Durumu ve Olanakların Belirlenmesi	65
Yapısal ve Yapısal Olmayan Risklerin Azaltılması	67
Okul ve Çevresindeki Tüm Tehlikelerin ve Risklerin Belirlenmesi	74
Hazırlık Aşaması	85
Planın Tanıtılması ve Duyurulması	85
Eğitim Materyallerinin Hazırlanması-Eğitim/Bilgilendirilme/Bilinçlendirilme	86
Tahliye	87
Tatbikat	91
Acil Durum Telefon Numaralarının Öğrenilmesi	97
Müdahale Aşaması	98
İyileştirme Aşaması	99
Afet ve Acil Durum Yönetimi İçin Yıllık Plan	102
Planda Olması Gereken Haritalar	102
Kontrol Listesi	105

Deprem veya Yangın Bina Tahliyesi ve Toplanma Prosedürleri	108
Alarm Anında veya Sarsıntı Sonrasında Tahliye Prosedürü	109
Yerinde Sığınma Prosedürü	111
Kilitlen/Tecrit Prosedürü	112
Güvenli Bir Yere Tahliye Prosedürü	113
Afet ve Acil Durum Öğrenci Teslim Prosedürü	115

Okulunuz Risk Altında mı? Doğa Kaynaklı Afetlere Bir Bakış	119
Okullarda Deprem ve Yangın	119
Kontrol Listesi	127

Ek A - Tatbikat	130
Ek B - Temel Prosedürler	147
Ek C - Çok Olaylı Okul Deprem Tahliye Tatbikatı Senaryosu Örneği	168
Ek D - Bilgi Kartları	172
Kaynakça	183

Kısaltmalar

AADYM	Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKB	Arama Kurtarma Birimi
ARY	Afet Risk Yönetimi
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASHİM	Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
ATE	Afettede Tahliye Ekibi
BAADYM	Bakanlıkların Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri
DÖF	Düzeltilici Önleyici Faaliyetler
İAADKK	İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu
İAADM	İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
İAADYM	İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
KBRN	Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer
KYM	Kaymakamlık
MAFOM	Marmara Bölge Afet Yönetim Müdürlüğü
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEBBİS	Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
MEM	Millî Eğitim Müdürlüğü
PİY	Psikolojik İlk Yardım
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TAMP	Türkiye Afet Müdahale Planı
UDSEP	Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı
YORA	Yapısal Olmayan Risklerin Azaltılması

5. Okullarda Standart Operasyon Prosedürleri

Bu bölüm altında, belirli bir afet ve acil durumda uyulması gereken yol ve yöntemler açıklanmaktadır. Deprem veya Yangın Bina Tahliyesi ve Toplanma Prosedürleri alt başlığı altında ise Yerinde Sığınma Prosedürü, Kilitlen/Tecrit Prosedürü, Güvenli Bir Yere Tahliye Prosedürü ve Afet ve Acil Öğrenci Teslim Prosedürü konuları işlenmektedir.

6. Okullarda Afet ve Acil Durumlara Hazırlık – Özet

Bu bölüm altında, okulda deprem ve yangın örnekleri üzerinden rehberin içeriği ve konuya genel yaklaşım özetlenmektedir.

Ekler

Ek A'da TATBİKAT ana başlığı altında ele alınan alt başlıklar:

- Deprem Tatbikat Senaryosu
- Öğretmen Kadrosu ve Personel için Afet ve Acil Duruma Hazırlıklı Olma Kontrol Listesi
- Ulaşım Personeli için Afet ve Acil Durum Talimatları
- Afet ve Acil Durum Malzeme Kontrol Listeleri
- İdari Büro – Tahliye Kolisi Kontrol Listesi
- Revir – Tahliye Kolisi Kontrol Listesi
- Olay Yönetim Sistemi – Müdahale Ekipleri Defteri Kontrol Listesi
- Okul Afet ve Acil Durum Malzemeleri Kontrol Listesi
- Okul İlk Yardım Malzemeleri Kontrol Listesi
- Afet ve Acil Durum Sınıf Malzemeleri Kontrol Listesi
- Öğrenci/Personel Kişisel Çanta – Kontrol Listesi
- Öğrenci/Personel Afet ve Acil Durum Yoklama Formu
- Öğrenci-Aile Teslim Formu
- Olay Yönetimi Sistemi – Sorumluluk Matrisi

EK B'de Uygulanacak Temel Prosedürler ana başlığı altında ele alınan alt başlıklar:

- Deprem
- Yangın ve Patlamalar
- Sel ve Şiddetli Yağmur
- Toprak Kayması-Heyelan
- Kasırğa, Fırtına ve Hortum
- Olumsuz Hava Koşulları
- Kimyasal ve Tehlikeli Madde Kazaları
- Tıbbi Acil Durum, Gıda Zehirlenmesi
- Okul Taşıtlarındayken Acil Durum Prosedürü
- Güvenlik
- Şiddet Tehditleri
- Bomba İhbarı
- Okulun Tatil Edilmesi
- Şüpheli Kişi Uyarısı

Ek C- Çok Olaylı Okul Deprem Tahliye Tatbikatı Senaryosu Örneği
ve **Ek D'de Bilgi Kartları** yer almaktadır.

Eğitim Kurumları İçin Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlaması Neden Önemlidir?

Türkiye başta depremler olmak üzere, oluşum sıklığı gittikçe artan birçok doğa, teknoloji ve insan kaynaklı afetlerle karşı karşıya kalmaktadır. Deprem tehlikesi son derece yüksek olan Türkiye’de, 1900-2019 yılları arasında meydana gelen 285 deprem nedeniyle yüz bini aşkın kişi hayatını kaybetmiş ve yedi yüz bine yakın konut da ağır hasara uğramıştır. Sadece bu tehlike bile göz önüne alındığında, eğitim kurumlarında bir afet ve onun neden olduğu sonuçlarla karşılaşma olasılığının ne kadar yüksek olduğu açıkça görölmektedir.

İster doğa kaynaklı ister insan veya teknoloji kaynaklı tehditler olsun, bu afetlere karşı önceden koruyucu ve önleyici tedbirler almayan, hazırlıklı olmayan eğitim kurumlarının afetlerle karşılaştığında olaya zamanında, hızlı ve etkili müdahale etme ve afetleri en az zarar ve kayıpla atlama şansı bulunmamaktadır.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlamasının temel amacı;

- **Afet Öncesinde;** afet sonucu doğabilecek tehlike ve risklerin belirlenmesini, mümkünse önlenmesini veya olası etkilerinin azaltılmasını ve afetlere karşı hazırlıklı olunmasını;
- **Afet Sırasında;** eğitim ve tatbikatlarla kazanılmış doğru davranış biçimleri ile kurtarma, ilkyardım ve tahliye esaslarının aksatılmadan uygulanmasını;
- **Afet Sonrasında;** olaya zamanında, hızlı ve etkili müdahale edilmesini, kayıpların en az seviyede tutulmasını ve eğitim kurumlarının normal programına bir an önce dönebilmesi için gereken çalışmaların belirlenmesini ve uygulanmasını sağlamaktır.

Afet Yönetim Sistemi Genel Bilgilendirme

Temel Tanım ve Kavramlar

Afet yönetiminin çok paydaşlı ve çok disiplinli bir yapıya sahip olmasından dolayı, ortak bir dil ve anlayış birliği oluşturulmasında bazen sıkıntılar yaşanabilmektedir. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından bu sıkıntı görülerek, *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü* hazırlanmıştır. Bu sözlük temel olarak afet yöneticileri ve afet konusunda çalışacak olanlara ana bilgileri verecek ve aralarındaki dil birliğini sağlayacak şekilde hazırlanmış ve ilgili tüm birimlere dağıtılmıştır. Ayrıca internet aracılığı ile de sözlüğü bilgisayarınıza indirme ve sözlükte kelime arama gibi seçeneklerle isteyen herkesin sözlüğe ulaşması ve sözlükten kolayca yararlanması sağlanmıştır.

Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü'nde <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> adresinden tarama yaparak istediğiniz kelimelerin anlamlarına çok kolay bir şekilde ulaşabilirsiniz. Dilerseniz bu sözlüğü <https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/3495/xfiles/sozluk.pdf> linkinden bilgisayarınıza indirebilirsiniz.

Yukarıda sıraladığımız nedenlere bağlı olarak afet yönetimi konusunda dil birliğinin sağlanmasına katkı amacıyla, temel tanım ve kavramlar AFAD'ın *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimler Sözlüğü*'nden yararlanarak açıklanmaktadır. Rehberin her bir bölümünde bu konuya özen gösterilmiştir. Afet ve acil durum yönetimi planını hazırlamadan önce, bu kavramların bilinmesi gerekir.

İlk olarak, afet yönetimi sistemi içinde çok sık kullanılan ve bir o kadar da karıştırılan

Afet ve Acil Durum kavramlarının arasındaki farktan başlayacak olursak:

Afet

Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilediği toplumun baş etme kapasitesinin yeterli gelmediği doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay şeklinde tanımlanmaktadır. Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur.

Acil Durum

Büyük olmakla birlikte, genellikle yerel imkânlarla baş edilebilecek çapta olan ve ivedilik gerektiren tüm durum ve koşullar olarak tanımlanır. Acil durumlar, afet kapsamında veya afet kapsamı dışında gündeme gelebilir.

Şekil 1. Acil Durum ve Afet

Tanımlardan ve şekilden görüldüğü üzere, acil durum ile afet meydana gelen olayın sonuçlarına, boyutlarına ve etkilenenlerin olayın

üstesinden gelip gelememelerine bağlı olarak birbirinden ayrılmaktadır. Acil durum yıkıcı, harap edici olabilmekle birlikte, boyutu afete göre sınırlıdır ve yerel imkânlarla olayın üstesinden gelenebilen bir durumu ifade etmektedir.

Acil durum ve afet kavramı ile ilgili bu kısa bilgilendirmeden sonra, Afet ve Acil Durum Yönetimi Planınızı hazırlarken ve konu ile ilgili çalışmaları incelerken çok sık karşılaşacağınız bazı terimler üzerinde durulması gerekir. Bunları tanımanızı sağlamak ve kılavuzun daha iyi anlaşılabilmesine yardımcı olabilmek için İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından hazırlanmış olan *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*'nden yararlanılarak aşağıdaki temel kavramların açıklamalarına yer verilmiştir:

Olay: Yerel ve çok sınırlı etkisi olan hadiselerdir. Bu tür hadiseler yerleşim birimlerinin, kurum ve kuruluşların iş yapma kapasitesini etkilemez. Olay, genellikle ona ilk müdahale edenler tarafından kolayca kontrol altına alınır.

Acil Durum Planlaması: İnsanın canı ve malıyla diğer aktivitelerinin, olağandışı olayların sonuçlarından en az kayıp ve zararla kurtulabilmesi için yapılması gereken iş ve işlemlerin, olaylar olmadan önce planlanması ve olay sırasında, zamanında, hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmasını gerektiren tüm faaliyetler.

Acil Durum Yönetimi: Acil durumun meydana gelmesinden hemen sonra başlayarak etkilenen toplulukların tüm ihtiyaçlarını zamanında, hızlı ve etkili karşılamayı amaçlayan yönetim sürecidir. Sürekli olmayıp, acil durum olarak değerlendirilen bir olayın meydana gelmesi ile başlayarak acil durumu gerektiren nedenler ortadan kalktığında sona eren bir yönetim şeklidir.

Afet Planlaması: Ana hatlarıyla zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme planları adı altında afet öncesinde hazırlanması gereken planlama çalışmalarının tümüdür.

Afet ve Acil Durum Müdahale Planı: Afete zamanında, hızlı, etkili ve koordineli olarak müdahale edebilmek ve etkilenen toplulukların acil yardım ihtiyaçlarını zamanında, hızlı ve etkili karşılayabilmek için eğitim ve tatbikatlarla sürekli yenilenen ve geliştirilen plandır.

Türkiye Afet Müdahale Planı: Tüm afet türlerine ve ölçeğine uyarlanabilir, esnek ve modüler yapıya sahip ulusal ve yerel boyutta müdahale çalışmalarının nasıl yürütüleceğini açıklayan ulusal ölçekli plandır. Yerel boyutta yapılan planlar, İl Afet Müdahale Planı şeklinde isimlendirilmektedir.

Afet Yönetimi: Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla bir afet olayının öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla kaynaklarının bu ortak hedef doğrultusunda yönetilmesi.

İkincil Afet: Bir afetin, örneğin depremin etkisi veya tetikleme ile meydana gelen yangın, heyelan, baraj yıkılması, patlama, tsunami, salgın hastalıklar, nükleer ve endüstriyel kaza gibi birincil afete bağlı olarak gelişen yeni afetlere verilen ad.

Acil Yardım: Afet ve acil durum hallerinde; arama-kurtarma, tıbbi ilkyardım, tedavi, defin, salgın hastalıkları önleme, yiyecek-içecek-giyecek temini, acil barındırma, ısıtma, aydınlatma, ulaştırma, enkaz kaldırma, altyapıyı asgari seviyede çalışır hale getirme, akaryakıt gibi acil hizmet ve ihtiyaçların karşılanması ve bu

konularında yapılacak her türlü iş, işlem, tahsis, kiralama, satın alma, hibe ve kamulaştırma gibi faaliyetlere verilen ad.

Afet Senaryosu: Afet riskinin belirlenmesi çalışmalarını sonucunda elde edilen ve farklı büyüklük ve konumlardaki tehlikelerin gerçekleşmesi halinde meydana gelebilecek tüm zarar ve kayıpları tahmin etmeye yarayan bilimsel çalışma.

Tehlike: Doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olan ve fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara yol açabilecek tüm olayları ifade eder.

Tehlike Analizi: Tehlikenin büyüklük, oluş sıklığı, tekrarlanma süresi, etki alanı, olma olasılığı gibi fiziksel karakteristiklerinin tanımlanması. Afet ve acil durum planları, olası bütün tehlikeler dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

Risk: Bir olayın belirli koşul ve ortamlarda doğurabileceği can, mal, ekonomi ve çevre gibi değerlerin/varlıkların kaybının gerçekleşme olasılığı olarak tanımlanmaktadır.

Tatbikat: Bir afet veya acil durum halinde yapılması planlanmış olan müdahale sürecinde yer alacak eylemlerin uygunluğunu, yeterliliğini ve güncelliğini mümkün olduğunca gerçeğe yakın koşullar altında ve bir senaryoya bağlı kalarak denemek amacıyla yapılan uygulama.

Afet Yöneticisi: Kurumların afetle ilgili çalışmalarında, özellikle zarar azaltma ve hazırlık konularında görev yapan idareci.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: Afet ve acil durumlarda müdahalenin koordine edildiği, 24 saat esasına göre çalışan, kesintisiz ve güvenli bilgi işlem haberleşme sistemleri ile donatılan merkez.

Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından belirlenecek illerde, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü bünyesinde

kurulan Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü.

Afet Yönetimi

Okullarda afet ve acil durum yönetim sistemi oluşturabilmek, afet ve acil durum yönetimi planlaması ile ilgili çalışmaları yürütebilmek için öncelikle afet veya acil durumu gerektiren sürecin hangi aşamalardan oluştuğunu bilmek gerekir. Bu süreçler **Afet Yönetimi Döngüsü** adı altında sayfa 22'de yer alan şekilde şematik olarak gösterilmiştir.

Yapılan faaliyetlerin birbiriyle iç içe geçmiş, birbirini takip etme zorunluluğu olan ve bir önceki aşamada yapılan çalışmaların büyük ölçüde bir sonraki aşamada yapılacak çalışmaların başarısını etkilemesi ve bu nedenle de süreklilik göstermesi nedeniyle bu grafiğe Afet Yönetimi Döngüsü adı verilmiştir. Oklar, afet ve acil durum planlamasının bir süreç olduğunu ve sistemin eğitim, tatbikatlar ve meydana gelen olaylardan elde edilen deneyimlerle sürekli geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Modern, bütünleşik veya kapsamlı gibi farklı ifadelerle tanımlanan afet yönetim sistemlerinin bazı temel ilkeleri vardır. İyi bir afet yönetimi sistemi aşağıda açıklanan sekiz temel ilkeyi kapsamalıdır (FEMA, 2007):

1. Kapsamlı: Afet niteliği taşıyan tüm tehlikeleri ve afet sürecinin tüm aşamalarını içermelidir. Merkezi ve yerel yönetimler, özel sektör ve halk gibi tüm paydaşları kapsamlı; insanlar, binalar, ekonomi ve altyapı gibi tüm etkilenecek unsurları dikkate almalıdır.

2. Gelişen: Gelecekteki olası afetleri öngörerek afetlere hazırlıklı ve dirençli topluluklar oluşturmak için tüm hazırlıkları yapmış ve önlemleri almış olmalıdır.

3. Risk tabanlı: Tehlike belirleme, risk ve etki analizi, erken uyarı ve tahmin gibi risk yönetimi ilkelerini kullanmalıdır.

4. Bütünleşik: Merkezi ve yerel düzeydeki tüm ilgili kurumları, özel sektör, birey ve sivil toplum kuruluşları (STK) gibi toplumsal birimlerin tümünü kapsmalıdır.

5. İşbirliği yapan: Güveni özendirerek bir ekip ruhu yaratacak, görüş birliği sağlayacak, iletişimi kolaylaştıracak, bireyler ve kurumlar arasında güçlü ve samimi ilişki kuracak nitelikte olmalıdır.

6. Eşgüdüm sağlayan: Ortak amaca ulaşmak için bir araya gelen tüm paydaşların faaliyetlerini etkin bir şekilde koordine ederek eşgüdümü sağlamalıdır.

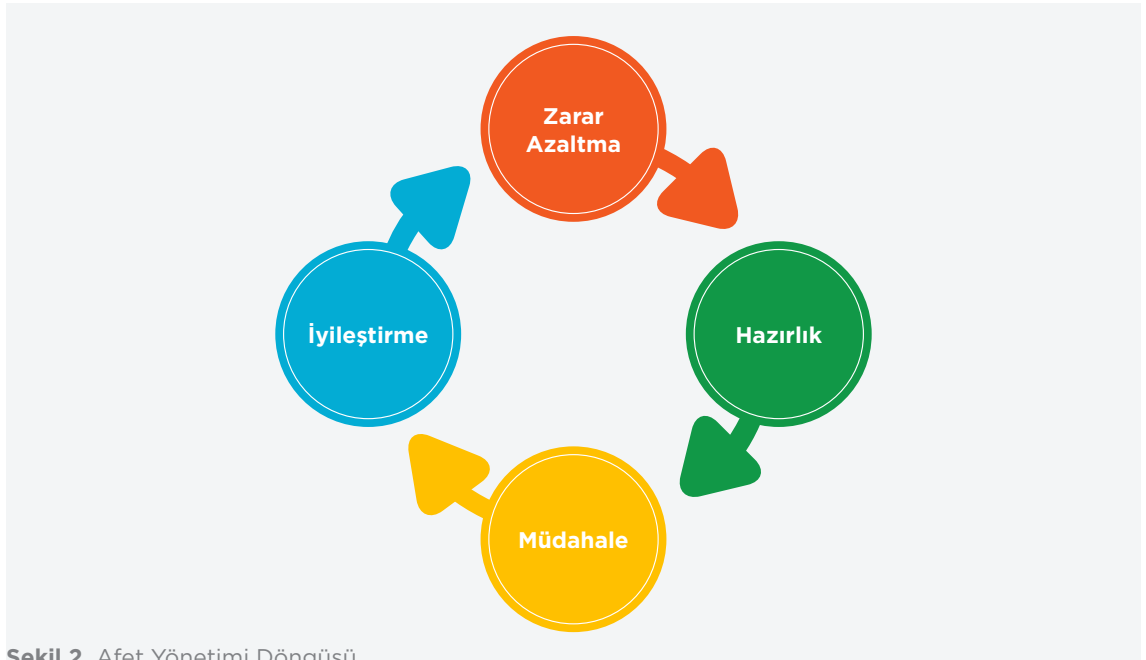
7. Esnek: Afet sorunlarının çözümünde yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımlara açık olmalıdır.

8. Profesyonel: Bilime ve bilimsel yaklaşımlara, eğitime, etik değerlere ve sürekli gelişmeye önem vermelidir.

Afet yönetiminin zarar azaltma ve hazırlık aşamaları **Risk Yönetimi**; müdahale ve iyileştirme aşamaları **Kriz Yönetimi** olarak adlandırılmaktadır.

Afetlerle mücadele, her şeyden önce doğadaki mevcut tehlikelerin iyi bilinmesi ve bu tehlikelerin doğurabileceği riskleri azaltabilmek için doğanın en akılcı yol ve yöntemlerle kullanılmasını gerektiren topyekün bir mücadeledir. Öncelikle afet risklerinin afetler olmadan önce alınacak yasal, idari ve teknik önlemlerle azaltılabileceğine her kademede inanmak ve uygulanacak Afet Yönetim Sistemi'ni ona göre düzenlemek gerekmektedir.

Afet planlaması ve yönetiminde temel ilke; tehlikelerin, risklerin, imkân ve kaynakların doğru ve kapsamlı şekilde belirlenmesi, gerekli önlemlerin alınması, bütün aşamalarda yapılması gereken işlerin belirlenmesi ve tüm paydaşların afet öncesi, sırası ve sonrasındaki faaliyetlere etkin katılımlarının sağlanmasıdır.

Şekil 2. Afet Yönetimi Döngüsü

Bu husus, okul afet yönetiminin öncelikle sağlanması gereken temel görevidir ve kurumsal yapılanma oluşturulurken mutlaka dikkate alınmalıdır.

Afet yönetimi konusunda çalışan kişiler dahil olmak üzere, birçok kişi tarafından karıştırılan Kriz, Kriz Yönetimi, Acil Durum Yönetimi ve Afet Yönetimi tanımları ve aralarındaki farklar aşağıda yer almaktadır:

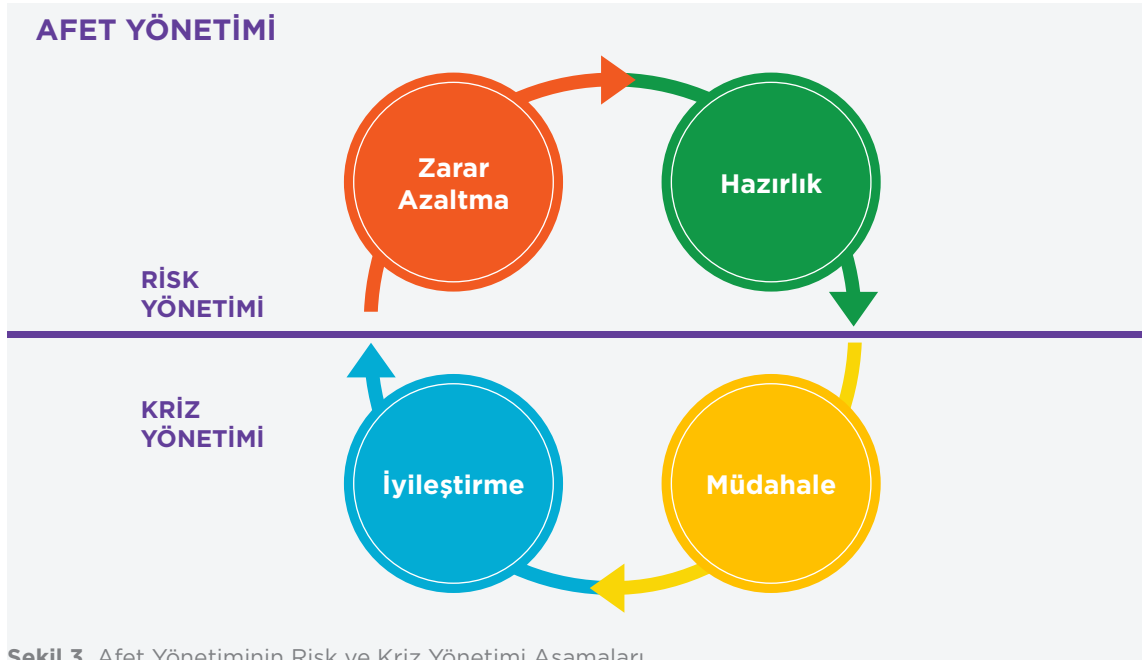
Kriz: Normal düzeni bozan, toplum için olumsuz sonuçlar doğurma olasılığı bulunan fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik olayların ortaya çıkma hali olarak tanımlanmaktadır.

Kriz Yönetimi: Kriz hali şartları süresince uygulanan ve durumu normale döndürmeyi amaçlayan, geçici bir yönetim biçimi olarak tanımlanır.

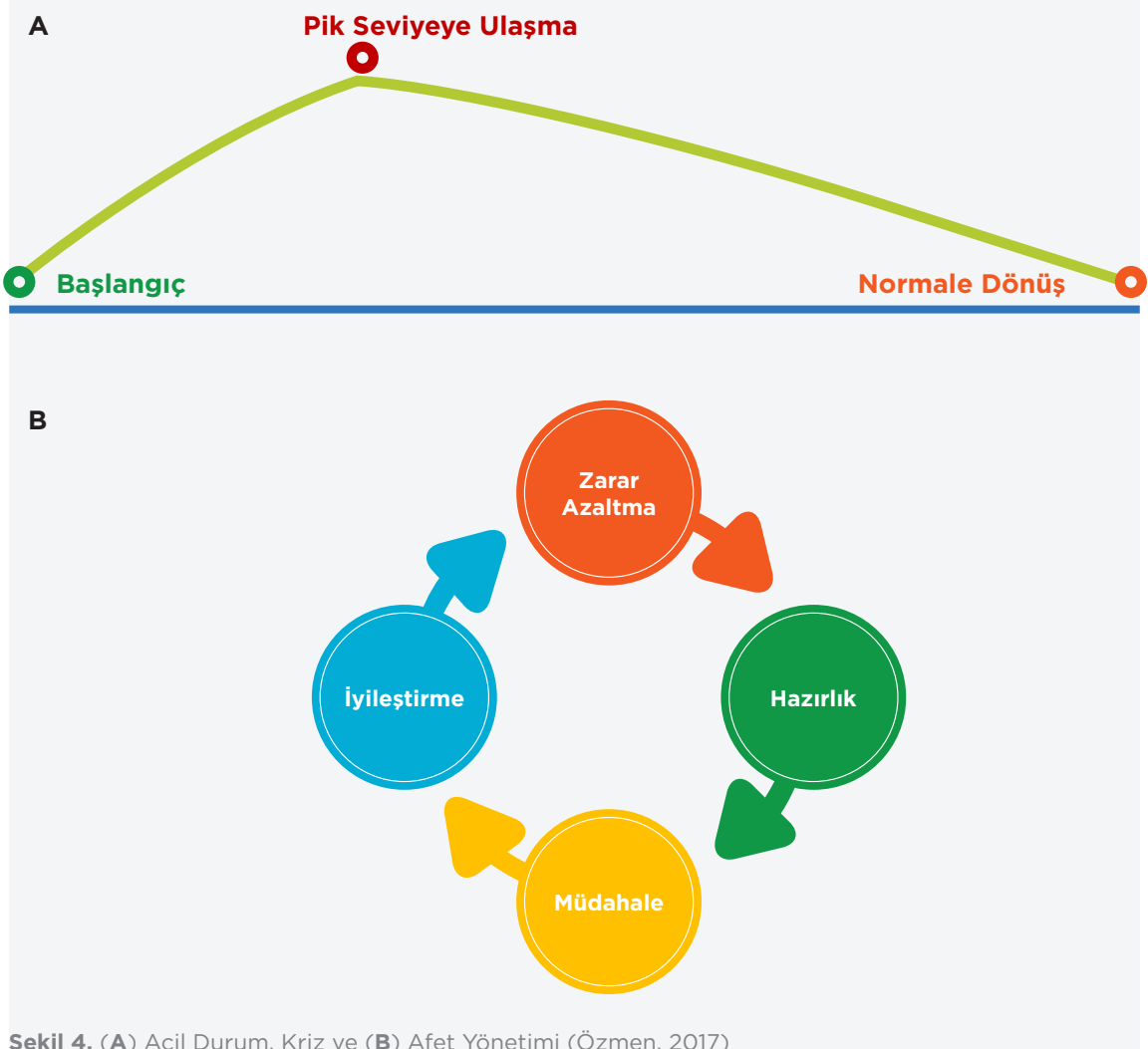
Acil Durum Yönetimi: Acil durumun meydana gelmesinden hemen sonra başlayarak etkilenen toplulukların tüm ihtiyaçlarını zamanında, hızlı ve etkili karşılamayı amaçlayan yönetim sürecidir.

Afet Yönetimi: Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması için afet sonucu oluşan olaylara zamanında, hızlı ve etkili müdahale edilmesi ve afetten etkilenen topluluklar için daha güvenli ve gelişmiş yeni bir yaşam çevresi oluşturulabilmesi adına toplumca yapılması gereken topyekûn bir mücadele süreci olarak tanımlanmaktadır.

Afet Yönetiminin, kriz ve acil durum yönetiminden en önemli farkı sürekli olmasıdır. Kriz Yönetimi ve Acil Durum Yönetimi ise sürekli değildir, belirli bir zamanla sınırlıdır ve acil durum veya kriz yönetimini gerektiren olay ve nedenler ortadan kalktığında sona erer.

Şekil 3. Afet Yönetiminin Risk ve Kriz Yönetimi Aşamaları

Şekil 4. (A) Acil Durum, Kriz ve (B) Afet Yönetimi (Özmen, 2017)

Türkiye’de Afet Yönetim Sistemi

Hangi düzeyde/ölçekte afet ve acil durum planı hazırlarsanız hazırlayın, planı iyi kurgulayabilmek ve bir sistem veya bütün içinde nerede olduğunuzu anlayabilmek için, Türkiye’nin merkezi ve yerel düzeyde afet yönetimi sisteminin nasıl olduğunu ve nasıl işlediğini bilmeniz ve kamu kurum ile kuruluşlarının afetlerle ilgili sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olmanız gerekir.

29.05.2009 tarihinde 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat

ve Görevleri Hakkındaki Kanun” TBMM’de kabul edilmiş ve 17.06.2009 tarih ve 27261 sayılı *Resmî Gazete*’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla; afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere, Başbakanlığa bağlı “*Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)*” kurulmuştur.

Bu kanun; afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana

gelmesinden önce zarar azaltma ve hazırlık, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması hususlarını kapsamaktadır.

Daha sonra 5902 sayılı kanunun adı 09.07.2018 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanan 703 numaralı Kanun Hükmünde Kararname ile "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" şeklini almış ve kanunda bazı değişiklikler yapılmıştır. 15.07.2018 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanan 4 No'lu Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile de AFAD, İçişleri Bakanlığı'na bağlanmış ve başkanlığın görevleri yeniden düzenlenmiştir.

Oluşturulan yeni yapılanmanın: (1) Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını; (2) Afetlerin meydana gelmesinden önce zarar azaltma ve hazırlık, afet sırasında yapılacak müdahale ve afet sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlaması beklenmektedir.

Türkiye'de afet yönetiminin zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamaları ile ilgili yapılan veya yapılması gereken çalışmalar, merkezi yönetim, yerelde mülki idarenin ve yerel yönetimlerin sorumluluğunda bulunmaktadır. Bu konuda özel sektöre ve bir sivil toplum kuruluşu olan Türk Kızılay Derneği'ne de görevler verilmiştir. Merkezi yönetim başta İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı olmak üzere afet

yönetiminin bütün aşamaları ile ilgili bakanlıkların, özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının, üniversitelerin ve meslek odalarının desteğini olarak etkin şekilde afet yönetimi ile ilgili görevlerini yerine getirmeye çalışmaktadır.

Afet yönetiminde ulusal (merkezi) düzeyde kurumsal paydaşlar esas olarak aşağıdaki gibidir:

- **Cumhurbaşkanı veya Cumhurbaşkanı**

- **Yardımcısı**

- **İçişleri Bakanı**

- **İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı**

- Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
- Afet ve Acil Durum Kurulu

- **İlgili Bakanlıklar**

- Bakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri

- **Türk Kızılay Derneği**

Bu ana kurumlara özel sektör, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, medya ve uluslararası kurumlar da destek olmaktadır veya destek olması gerekmektedir.

Afet Yönetim Sistemleri, ister doğa süreçlerinden isterse insan faaliyetlerinden kaynaklansın, değişik türlerdeki afet tehlikelerini önceden belirleyip risk azaltma ve hazırlık faaliyetlerini olaylar olmadan önce yürütmek ve acil durumları en az zararla atlatmak esasına dayalı organizasyonlardır. Bu organizasyonun oluşturulabilmesi ve etkin çalışabilmesi, ülkemizdeki merkezi kuruluşlar, mahalli idareler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve medya gibi tüm toplum kesimlerinin içinde yer aldığı kapsamlı bir planlamayı ve bu yapının etkin bir koordinasyonunu gerekli kılmaktadır.

Ülkemizdeki tüm kurum ve kuruluşlar, deprem başta olmak üzere tüm afetleri dik-kate olarak afet yönetiminde belirli görevler üstlenmiştir. Kuruluş kanunları gereği, bazı merkezi kurumların afet yönetimi çalışmalarında çok önemli yetki ve sorumluluk sahibi olduğu, bazılarının da diğerlerine göre kısmen daha az yetki ve sorumluluk sahibi olduğu görülmektedir. Afet yönetiminde görevleri öne çıkan kurumlar aşağıdaki gibidir:

- **İçişleri Bakanlığı**
 - Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)
 - Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
 - Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi (GAMER)
- **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı**
- **Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı**
 - Karayolları Genel Müdürlüğü

- **Sağlık Bakanlığı**
- **Tarım ve Orman Bakanlığı**
- **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı**
 - Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
- **Hazine ve Maliye Bakanlığı**
- **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**
- **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**
- **Millî Eğitim Bakanlığı**
- **Dışişleri Bakanlığı**
- **Millî Savunma Bakanlığı**
- **Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı**

Afet ve acil durumlar konusunda merkezi kuruluşlardan İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) afet yönetim sistemi içindeki yeri, görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir.

Bir diğer taşra yapılanması olan **Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik**

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) Görevi ve İdari Yapısı

Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek amacıyla kurulan AFAD Başkanlığı, yürüteceği hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce zarar azaltma ve hazırlık, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması; yurtiçinde ve yurtdışında insani yardım operasyonlarının yapılması ve koordine edilmesi; bu konularda politika önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanması gibi konularda görev yapmaktadır.

AFAD Başkanlığı, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, Türkiye Kızılay Derneği ve ilgili diğer sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği ve koordinasyon yapmaya ve görev alanına giren konularda düzenleme yapmaya yetkilidir.

AFAD Başkanlığı, merkez ve taşra teşkilatından oluşur. İllerde bütünsel afet ve acil durum yönetiminin tüm unsurlarını içerecek şekilde, başkanlığın (AFAD) taşra teşkilatı olarak valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri kurulmuştur. Müdürlüğün sevk ile idaresinden ve ildeki afet ile acil durum faaliyetlerinin yönetiminden vali sorumludur.

Şekil 5. İl AFAD Teşkilat Şeması

Müdürlükleri ise Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde kurulabilir. Bu müdürlükler, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü emrinde görev yaparlar ve kurulacak müdürlük sayısı yirmiyi geçemez. Şekil 5'te görüldüğü gibi Temmuz 2020 tarihi itibarıyla Adana, Afyonkarahisar, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Sakarya, Samsun ve Van illeri olmak üzere 11 ilde Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü kurulmuştur.

Afet Sırasında Kurumsal Yapılanma

Ülkemizde afete müdahale süreçleri her kademede aşağıdaki **Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri** aracılığı ile koordine edilmekte ve yönetilmektedir:

- AFAD Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
- Bakanlıkların Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri

- İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
- Valilikçe gerekli görülen durumlarda İlçe Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) afet ve acil durum sonrası, İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezlerinden (İAADYM) aldığı ilk ve tamamlayıcı bilgiler doğrultusunda yardım taleplerini olay türü ve ölçeğine göre değerlendirerek Türkiye Afet Müdahale Planı'nda (TAMP) belirtildiği şekilde olay seviyesini belirler ve ilan edilen olay seviyesine göre koordinasyonun ve organizasyonun düzeyi belirlenir.

Türkiye Afet Müdahale Planı ile ilgili tanım videosunun izlenmesinde yarar vardır:

Müdahale seviyeleri etki derecesi açısından dört gruba ayrılmıştır. Etki derecesine göre müdahale seviyelerindeki destek durumu Tablo 1'de ifade edilmiştir.

Şekil 6. Afete Müdahalede Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezlerinin Koordinasyonu (TAMP, 2014)

SEVİYE	ETKİ	OLAY TÜRÜ VE ÖLÇEĞİNE GÖRE DESTEK DURUMU
S1	Yerel imkânlar yeterlidir.	İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (İAADYM)
S2	Destek illerin takviyesine ihtiyaç vardır.	İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (İAADYM) + Arama Kurtarma Birliği (AKB) ve 1. Grup Destek İller
S3	Ulusal desteğe ihtiyaç vardır.	1. ve 2. Grup Destek İller + Ulusal Kapasite
S4	Uluslararası desteğe ihtiyaç vardır.	1. ve 2. Grup Destek İller + Ulusal Kapasite + Uluslararası Destek

Tablo 1. Türkiye Afet Müdahale Planı'na göre Seviye ve Etki Derecesi

• Olay seviyesi **“S1”** olarak belirlendiğinde, ilgili İAADYM faaliyete geçer. AFAD Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (AADYM) gelişmeleri takip eder ve değerlendirir. Olay seviyesi belirlenir, ancak ilan edilmez. Gerekli görülen hallerde AFAD, ihtiyaç duyulan çalışma grubunun ana çözüm ortağı bakanlık, kurum ve kuruluşlar ile Kızılay'ın kapasitesini yönlendirir.

• Olay seviyesi **“S2”** olarak belirlendiğinde, sadece ilgililere duyurulur. Olay türüne ve

ölçeğine göre sırasıyla İAADYM, 1. Grup Destek İlleri (bkz. Türkiye Afet Müdahale Planı-TAMP; olayın meydana geldiği il için hangi illerin destek olacağı yazılmıştır) ve ilgili Arama Kurtarma Birliği (AKB) afet bölgesine talimat beklemeksizin hareket eder. Gerekli görülen hallerde AFAD, ihtiyaç duyulan çalışma gruplarının ana çözüm ortaklarını ve Kızılay'ın kapasitesini yönlendirir.

• Olay seviyesi **“S3”** veya **“S4”** olarak belirlendiğinde, olay seviyesi ilan edilir. AFAD

çalışma grubu ana çözüm ortağı bakanlık, kurum, kuruluş ve Kızılay'ın temsilcilerini AFAD Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi'ne çağırır. Olay türüne ve ölçeğine göre 1. ve 2. Grup Destek İlleri ve sorumlu Arama Kurtarma Birliği (AKB) afet bölgesine talimat beklemeksizin hareket eder ve 2. Grup İller gerektiğinde yönetimi devralır.

- Olay seviyesi **“S4”** olarak belirlendiğinde, tüm ulusal kapasite müdahaleye katılır ve gerektiğinde uluslararası yardım çağrısında bulunulur.

Olayın meydana geldiği ile göre, hangi illerin 1. Grup Destek İlleri, hangi illerin 2. Grup Destek İlleri olduğu ve hangi Arama Kurtarma Birliği'nin (AKB) destek olacağı, Türkiye Afet Müdahale Planı'nda il bazında belirlenmiştir.

Türkiye'de meydana gelebilecek her tür ve ölçekteki afet ve acil durumlara müdahalede görev alacak bakanlıkları, kurum ve kuruluşları, özel kuruluşları, STK'ları ve gerçek kişileri kapsayan Türkiye Afet Müdahale Planı'nın (TAMP) amacı; afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak çalışma grupları ve koordinasyon birimlerine ait görevleri ve sorumlulukları tanımlamak ve afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektir.

Yerel (il) düzeyde **Seviye 1** ve **Seviye 2** için müdahale çalışmaları vali veya vali adına İAADYM'den (İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi) sorumlu vali yardımcısı tarafından yürütülür. Kurulan servislerde vali yardımcısı servis koordinatörü olarak görev yapar.

Seviye 3 ve **Seviye 4**'teki müdahale çalışmaları yerel (il) düzeyde vali tarafından yürütülür. Seviye 3 ve Seviye 4'teki destek il

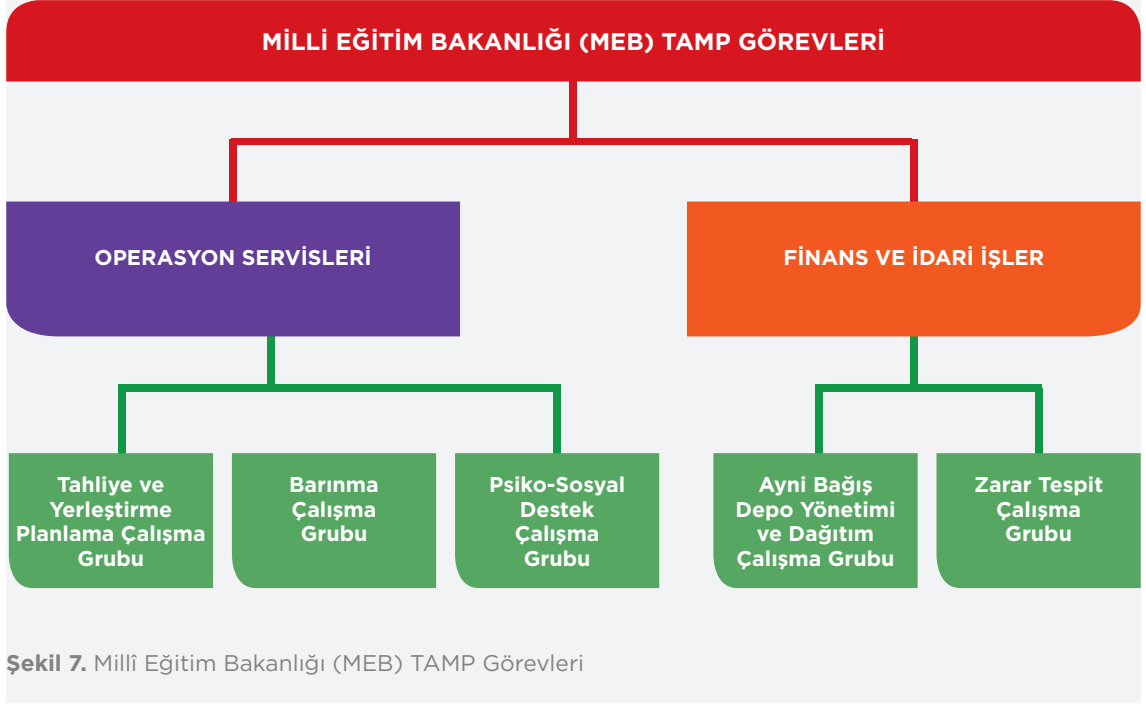
gruplarındaki çalışma grupları, AFAD saha destek personeli, ulusal düzey çalışma gruplarının saha destek ekipleri, Kızılay, Gençlik ve Spor Bakanlığı Afet ve Rehabilitasyon Gö-nüllüleri, Türkiye İş Kurumu tarafından temin edilen işçiler ve STK'lar; yapılan planlamalar ve afete hazırlık protokolleri doğrultusunda afet bölgesinde ivedilikle yerlerini alarak çalışmalara destek olurlar. Afet bölgesinde görev almak isteyen STK'lar, ilgili oldukları ulusal düzeyde çalışma grubu ana çözüm ortağı tarafından, yerel düzeyde ise çalışma grubunun servis koordinatörü tarafından koordine edilirler.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Şekil 7'de sıralanan hizmet gruplarından “Tahliye ve Yerleştirme Planlama Çalışma Grubu”, “Barınma Çalışma Grubu”, “Psikososyal Destek Çalışma Grubu”, “Aynı Bağış Depo Yönetimi ve Dağıtım Çalışma Grubu” ve “Zarar Tespit Çalışma Grubu”nun destek çözüm ortaklarından biridir.

Ayrıca Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı:

- Afetler öncesi her okulun afet ve acil durum planlarını yapmasını sağlamaktan;
- Afet sırasında, denetlemekle sorumlu olduğu tüm yurtlarda barınan öğrencilerin ve okullarda eğitimde olan öğrencilerin tahliyesinden ve tahliye edilen öğrencilerin ihtiyaçlarının (sağlık, beslenme, barınma vb.) diğer çalışma grupları tarafından karşılanmasını sağlamaktan;
- Afet sonrasında ise ivedilikle eğitim ve öğretim hizmetlerinin sürekliliğini sağlamaktan sorumludur.

(İstanbul'da okullar TAMP İstanbul Planı çerçevesinde afetzedelerin geçici barınma alanı olarak planlanmıştır.)

Yerel Düzeyde Afet Yönetim Sistemi

Yerleşim birimlerindeki afet güvenliği sürecinin en önemli aktörleri söz konusu yerleşimlerdeki yönetimlerdir. Çağdaş afet ve acil durum yönetim modelleri, yerel yöneticiler ve yerel düzeydeki birimlerin aktif katılımıyla bütünleşen yaklaşımların başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Yerel Düzeyde Afet Yönetimi ile İlgili Görevler ve Kurumsal Yapılanma

Yerinden yönetim hedeflerine bağlı olarak Türkiye’de yerel yönetimlerle (mahalli idarelerle) ilgili yapılan son yasal düzenlemeler; 5302 sayılı “İl Özel İdaresi Kanunu”, 5393 sayılı “Belediye Kanunu” ve 5216 sayılı “Büyükşehir Belediye Kanunu”dur. Bu kanunlarla yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğa kaynaklı

afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak, gerekli afet ve acil durum planlarını yapma ve ekipler ile donanımları hazırlama görevleri yerel yönetimlere de verilmiştir.

Afet yönetiminde il düzeyinde organizasyon ve koordinasyon, mülki idare (valilik) gözetiminde gerçekleştirilmektedir. Afet yönetiminde yerel (il) düzeydeki kurumsal paydaşlar, esas olarak aşağıdaki gibidir:

- **Vali veya Vali Yardımcısı**
- **İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu**
- **İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri**
 - İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri
 - Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri (11 ilde kurulmuştur)
- **İlgili Bakanlıkların Taşra Teşkilatları**
 - Bakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri

- **Büyükşehir Belediyesi ve Belediyeler**
- **Türk Kızılay Derneği**

Bu ana kurumlara özel sektör, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve medya destek olmaktadır veya destek olması gerekmektedir.

Ulusal (merkezi) düzeyde, İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde afetle ilgili kararların alınması ve alınan bu kararların uygulanması ve takibinin yerelde yansımaları olacak şekilde, afet ve acil durum sonrası yapılacak tüm çalışmaları yönetmek ve koordine etmek amacıyla İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu kurulmuştur.

İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu aşağıdaki temsilcilerden oluşmaktadır:

- **Vali/Vali Yardımcısının Başkanlığı**
- **İl Afet ve Acil Durum Müdürü**
- **Garnizon Komutanı**
- **Belediye Başkanı**
- **İl Özel İdaresi Genel Sekreteri**
- **TAMP Çalışma Gruplarından Sorumlu İl Yöneticileri**
- **İhtiyaç Duyulan Diğer İl Yöneticileri**

Kurulun görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

1. İl afet müdahale planının incelenmesini ve uygun bulunması durumunda kurul kararı ile birlikte başkanlığın (AFAD) onayına sunulmasını sağlamak.
2. İl çalışma grubu operasyon planlarını hazırlamak ve onaylamak.
3. Çalışma grubu planlarının il afet müdahale planına entegrasyonunu gerçekleştirmek.
4. Afet ve acil durum hazırlıklarını yapmak veya yaptırmak ve alınacak önlemleri belirlemek.

5. Yerel düzey olay türü planı hazırlanmasına karar vermek ve hazırlamak veya hazırlatmak.
6. Kritik tesislerin oluşturduğu riskleri önleme çalışmaları yapmak veya yaptırmak.
7. Eğitimler düzenlemek ve planların uygulanabilirliğini tatbikatlarla değerlendirmek.
8. Afet ve acil durum hallerinde bilgileri değerlendirmek, alınacak önlemleri belirlemek, il afet müdahale planının uygulanmasını sağlamak.
9. Yılda en az iki kez valinin başkanlığında toplanmak.
10. Afet ve acil durum hallerinde talimat beklemeksizin İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinde toplanmak.

Yerelde afet yönetimi ile ilgili en önemli görevler 703 No'lu kararnamede yer alan "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" maddesi ile İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerine verilmiştir. İllerde bütünlükte afet ve acil durum yönetiminin tüm unsurlarını içerecek şekilde kurulan bu müdürlükler, AFAD'ın taşra teşkilatı ve valiye bağlı olarak görevlerini yapmaktadır. Müdürlüğün sevk ve idaresinden, ildeki afet ve acil durum faaliyetlerinin yönetiminde birincil derecede vali sorumludur.

Afete Müdahale Sırasında Yerel Düzeyde Kurumsal Yapılanma

Yerel düzeyde Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri, illerde ve valilerce gerekli görülen ilçelerde kurulur. Bu merkezlerde afet ve acil durumlarda müdahale, kurtarma ve yardım gibi olaya yönelik bütün çalışmalar yürütülmekte, ekipler ve kurumlar arasındaki koordinasyon sağlanmaktadır. Ayrıca afet veya acil

durumlarla ilgili tüm yönetim ve bilgi toplama çalışmaları da buradan yürütülmektedir.

İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi; illerde vali veya yetkilendireceği vali yardımcısının başkanlığında 7/24 çalışma esasına göre görev yapar. Sekretaryasını İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü yürütür. Yerel düzey organizasyon şemasında yer alan dört temel servis vali yardımcıları tarafından koordine edilir. Afet ve acil durumlarda görev yapılan il düzeyindeki çalışmaların yönetildiği ve genelde vilayet binasında bulunan merkezi ifade eder.

İlçe Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi; afet ve acil durumlarda görev yapan ve ilçe düzeyindeki çalışmaların yönetildiği, genelde kaymakamlık binasında bulunan ve ihtiyaç duyulunca faaliyete geçen merkezi ifade eder.

Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik (AKB) Müdürlükleri, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından belirlenecek illerde, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü bünyesinde kurulabilir. Bu müdürlükler, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü emrinde görev yapar. Bu şekilde kurulacak müdürlük sayısı yirmiyi geçemez. Ağustos 2021 tarihi itibarıyla **Adana, Afyon, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Sakarya, Samsun ve Van** illerinde olmak üzere toplam 11 ilde Afet ve Acil Durum Arama Kurtarma Birlik Müdürlükleri bulunmaktadır.

Yerel düzeyde afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak operasyon, lojistik ve bakım, bilgi ve planlama, finans ve idari işler servislerinin, ana çalışma gruplarının ve koordinasyon birimlerine ait görev ve sorumlulukların neler olacağı,

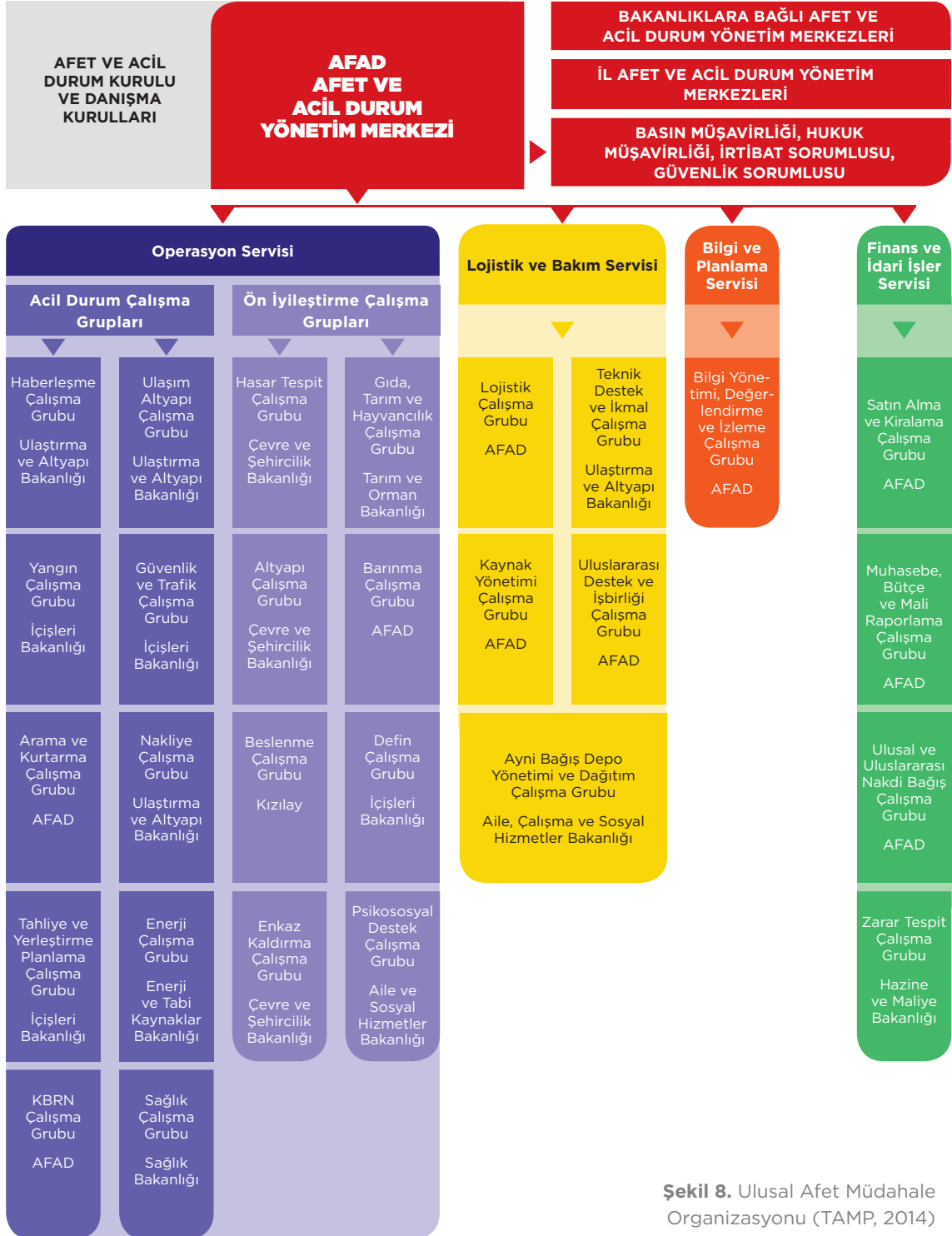
Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında Şekil 8'deki gibi belirlenmiştir.

Okullar tarafından hazırlanması zorunlu olan Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlarının, il/ilçe ölçeğinde hazırlanmış planlardan yararlanılarak ve onlarla uyumlu olacak şekilde hazırlanması gerekir.

Olası bir afet ve acil durum sırasında da burada açıklanan kurum ve merkezlerle koordinasyon sağlanması ve gerektiğinde yardım taleplerinin buralara yapılması gerektiğinin bilinmesinde yarar vardır.

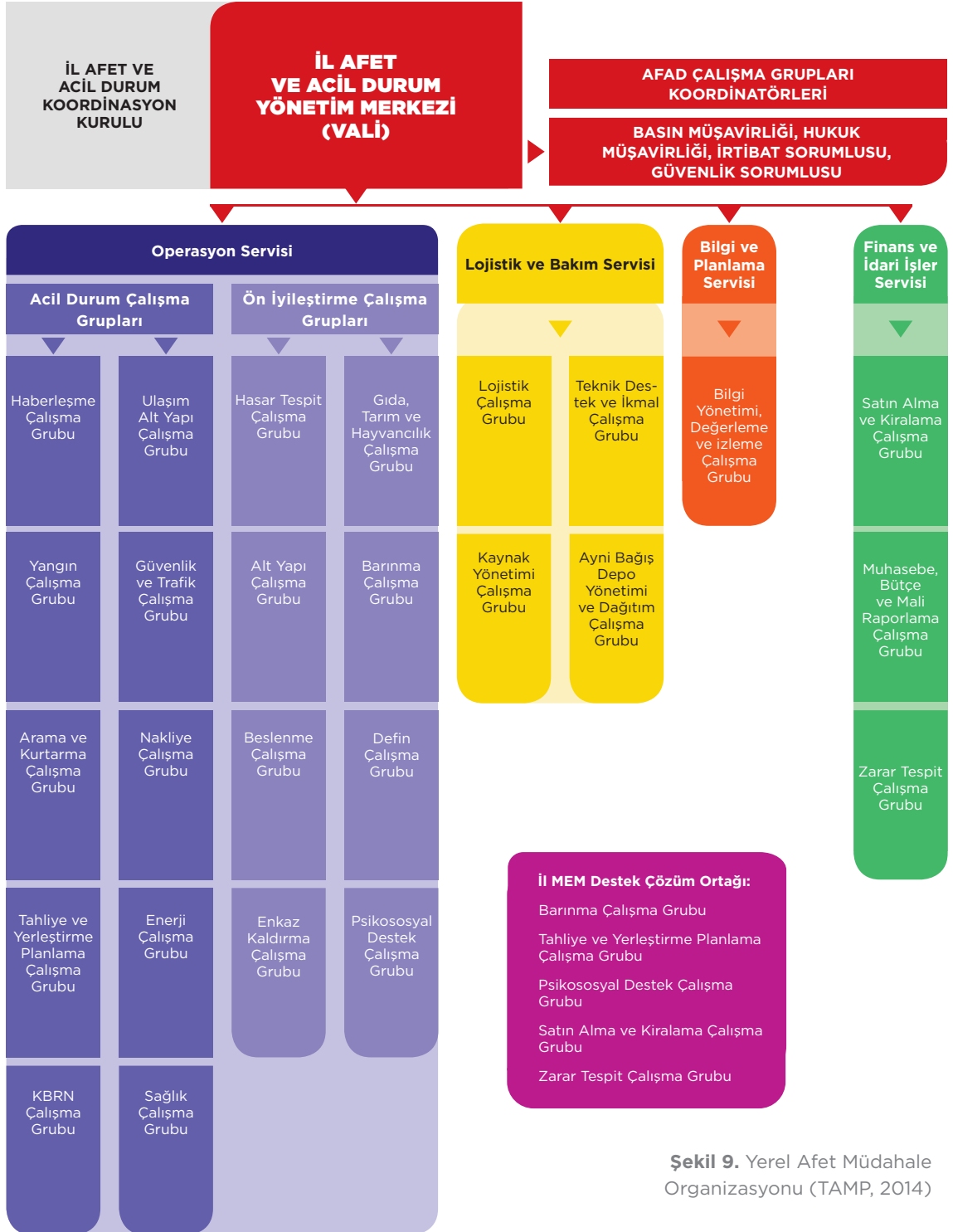
Afet ve acil durum yönetimi; gerek önleme ve risk azaltma gerekse olaya müdahale ve iyileştirme aşamalarında toplumun tüm imkân ve kaynaklarının ortak amaçlar doğrultusunda kullanılmasını gerektirdiği için, yapılacak her faaliyetin etkin şekilde yönlendirilmesi, koordine edilmesi ve işbirliği içerisinde yürütülmesi sistemin temelini oluşturmaktadır. Sağlıklı bir işbirliği ve etkili bir koordinasyon sağlanmadan yapılan faaliyetler, afet öncesinde kaynak ve zaman israfına, afet sonrasında ise ilk günlerde tam bir kaosa, daha sonra ise büyük ölçüde kaynak ve zaman israfına neden olmaktadır. Bu koşullar, okul afet ve acil durum yönetimleri için de geçerlidir. Okulların afet ve acil durum yönetimi planlarını etkili şekilde uygulayabilmeleri için yörelerindeki kamu kurum ve kuruluşları, yerel kuruluşlar, özel sektör ve gönüllü kuruluşlarla yakın işbirliği içerisinde olmaları kaçınılmazdır. Ayrıca il ve/veya ilçe ölçeğinde hazırlanmış olan afet yönetimi ile ilgili planların birbirini tamamlar şekilde olması, planların başarı şansını oldukça yükseltecektir.

ULUSAL AFET MÜDAHALE ORGANİZASYONU

Şekil 8. Ulusal Afet Müdahale Organizasyonu (TAMP, 2014)

YEREL AFET MÜDAHALE ORGANİZASYONU

Şekil 9. Yerel Afet Müdahale Organizasyonu (TAMP, 2014)

Türkiye'deki afet ve acil durumlara yönelik olarak yerel düzeyde TAMP İstanbul Planı gereğince geçici barınma merkezleri olarak kullanılacak okulların görev ve yönetim şekli Tablo 2 ve 3'te verilmiştir.

TAMP İSTANBUL PLANI GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ OKUL YÖNETİM EKİBİ

Okulun Adı:

	Hizmet Sınıfı	Adı Soyadı	TC. Numarası	Telefon	Adres	E-Posta	Sayısı: 3 Vardiya Şeklinde
1	Müdür						1 x 3 = 3
	Müdür						
	Müdür						
2	İdari İşler Müdürü						1 x 3 = 3
	İdari İşler Müdürü						
	İdari İşler Müdürü						
3	Lojistik Müdürü						1 x 1 = 1
4	Memur						1 x 1 = 1
	TOPLAM						8 Personel

Tablo 2. TAMP İstanbul Planı, Geçici Barınma Merkezi Okul Yönetim Ekibi

TAMP İSTANBUL PLANI

BARINMA MERKEZİ OLARAK PLANLANAN ÇADIR VE KONTEYNİR KENT YÖNETİM EKİBİ

Okulun Adı:

	Hizmet Sınıfı	Adı Soyadı	TC. Numarası	Telefon	Adres	E-Posta	Sayısı: 3 Vardiya Şeklinde
1	Müdür						1 x 3 = 3
	Müdür						
	Müdür						
2	İdari İşler Müdürü						1 x 3 = 3
	İdari İşler Müdürü						
	İdari İşler Müdürü						
3	Lojistik Müdürü					1 x 1 = 1	
4	Memur					1 x 1 = 1	
	TOPLAM						8 Personel

Tablo 3. TAMP İstanbul Planı, Barınma Merkezi Olarak Planlanan Çadır ve Konteynir Kent Yönetim Ekibi

Kontrol Listesi

SEVİYE	ETKİ	EVET	HAYIR
1	Afet ve acil durum yönetimi planının amacını, önemini ve gerekliliğini öğrendim.		
2	Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı ile ilgili yasal mevzuatı öğrendim.		
3	Afet, acil durum, tehlike, risk gibi önemli tanımları öğrendim.		
4	Afet yönetimi döngüsünü ve anlamını öğrendim.		
5	Olaya bütüncül bakabilmek ve ilgili birimlerle etkin bir koordinasyon sağlayabilmek için Türkiye'nin afet yönetimi sistemi hakkında genel bir bilgi sahibi oldum.		
6	Okullarda afet ve acil durum yönetim sistemi oluşturabilmek, afet planlaması ve afetlerle ilgili çalışmalarını yürütebilmek için öncelikle afet veya acil durumu gerektiren sürecin hangi safha veya aşamalardan oluşması gerektiğini öğrendim.		
7	Okulların Türkiye'nin afet yönetimi sistemi içindeki konumu ve il veya ilçe düzeyinde hazırlanmış planlarla uyumlu olması gerekliliğini öğrendim.		

**Eğitim
Kurumları
İçin Afet ve
Acil Durum
Yönetimi
Planlamasınının
Ana İlkeleri**

Okullar için hazırlanacak afet ve acil durum planları, afet yönetim döngüsü içerisinde yer alan tüm aşamaları barındırmalı; afetler olmadan önce yürütülen zarar azaltma ve hazırlık ile afet sırasındaki müdahale ve sonrasındaki iyileştirme süreçlerine yönelik tüm detayları içermelidir.

Afete yönelik planlama ve yönetim faaliyetleri için temel yaklaşım; olası tehlikelerin ve risklerin belirlenmesi, mevcut imkân ve kaynakların doğru ve eksiksiz tespitinin yapılması, gerekli önlemlerin alınması ve okul çalışanları ile velilerin katılımının sağlanması olmalıdır. Bunun yanı sıra planlama çalışmalarının sadece olay anında yapılacaklarla sınırlı olmadığı, öncesi, sırası ve sonrasında yapılacaklar için de önceden planlamaya ihtiyaç duyulduğu unutulmamalıdır.

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlamasının Ana Hedefleri

Okullar için hazırlanacak olan afet ve acil durum planlaması, afet yönetim döngüsü içerisinde yer alan zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarındaki çalışmaların bir bütünlük içerisinde yürütülecek/uygulanacak faaliyetleri belirleme çalışmalarını kapsar. Planın ana hedefi, okulların güvenliği ile birlikte refah ve eğitimin sürekliliğini de hızlı, koordine ve etkili şekilde korumayı sağlamaktır. Alt hedefler ise şöyle sıralanabilir:

- Afete neden olabilecek tehlike ve risklerin belirlenmesi, mümkünse önlenmesi veya olası etkilerinin azaltılması;
- Eğitim ve tatbikatlarla farkındalığın ve becerinin artırılması;
- Olay anında kazanılmış doğru davranış biçimlerinin sergilenmesi;
- Hızlı tahliyenin gerçekleştirilebilmesi;

- Okulun normal faaliyetlerine en kısa zamanda dönebilmesi için gereken kurumsal yapılanmanın sağlanması.

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlama Esasları

Afet ve acil durumları yönetmek için afet yönetiminin aşamaları olan zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme faaliyetlerini kapsayan ve birbiri ile bütünlük olan bir planlama gereklidir. Aslında afet yönetiminin her aşaması kendi içerisinde bir planlama gerektirirken, aynı zamanda diğer aşamalarla da bir bütünlük gerektirmektedir. Okullar için hazırlanacak afet ve acil durum yönetimi planları da bu esaslara bağlı olarak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Planlama, ne yapmak istediğinizin ve bunu nasıl, hangi imkân ve kaynakları kullanarak yapacağınızın belirlenmesi demektir. Okullar için yapılacak afet ve acil durum yönetimi planları da bu esasa bağlı tüm faaliyetleri içermelidir. Aşağıdaki sorulara verilecek yanıtlar planlamanın esaslarını teşkil etmektedir:

- Öncelikli sorunlar ve ihtiyaçlar nelerdir?
- Olanaklar, fırsat ve kaynaklar nelerdir?
- Mevcut olanak ve kaynaklarla yapılabilecekler nelerdir?
- Uygulanması mümkün olan çeşitli eylem yolları nelerdir?
- Amaca ulaşmak için gerekli insan gücü, malzeme kaynakları ve organizasyonu nasıl olmalıdır?
- Hangi durumlarda yeni düzenlemeler yapılacaktır?
- Yeni düzenlemeler nasıl yapılacaktır?
- Ölçülebilir göstergeler belirleyerek eylemlerin izlenmesi ve gerektiğinde yeniden düzenlenmesi nasıl yapılacaktır?

Kapsamlı bir planlama olan okul afet ve acil durum yönetimi planı, afet yönetiminin bütün aşamalarını içerecek şekilde yapılmalıdır.

1. Zarar Azaltma Aşaması

Bu aşamada yapılacak faaliyetler, tehlikeli durumlar karşısında oluşabilecek can ve mal kayıplarının mümkünse ortadan kaldırılması, değilse olabildiğince azaltılmasını amaçlayan çalışmalar bütünüdür. Zarar azaltma aşaması faaliyetlerinin sadece afetleri önleme çabaları ile sınırlanmaması gerekir. Çünkü zarar azaltma yaklaşımı özellikle kaynağı doğadan gelen tehlikelerin kaçınılmaz olduğunu kabul ederek bu tehlikelerin meydana gelmesi durumunda olası olumsuz etkilerinin en az zararla atlatılması yaklaşımını benimser. Adından da anlaşılacağı üzere, bu aşama afet öncesinde yapılacak çalışmaları kapsamlı ve öncelikle aşağıdaki hususları içermelidir:

- Okul ve çevresindeki olası tehlikelerin belirlenmesi ve analiz edilmesi;
- Okul mevcudu (nüfusu), yapı, altyapı ve insan faaliyetleri envanterinin çıkarılması;
- Fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel zarar görübilirliklerin (etkilenme oranlarının) belirlenmesi;
- Olası tehlikelerin yol açabileceği ikincil tehlikelerin ve risklerin belirlenmesi;
- Can kaybı, yaralı sayısı ve hasar tahminlerinin yapılması;
- Okula ait fiziksel risklerin (yapı, altyapı, elektrik, mekanik tesisat ve okul donanımının risklerinin) belirlenmesi;
- Çevresel tehlike ve risklerin belirlenmesi;
- Okulun mevcut durumunun belirlenmesi

(güçlü ve zayıf yanlar ile fırsat ve tehditlerin belirlenmesi);

- Risk azaltma stratejilerinin ve eylemlerinin belirlenmesi ve maliyet analizinin yapılması;
- Yasal, kurumsal ve finansal güç ve kaynaklar ile olanakların belirlenmesi;
- İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yollarının belirlenmesi;
- Afet senaryolarının hazırlanması.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, zarar azaltma ve hazırlık aşamasında yapılacaklar afet ve acil durum yönetim sisteminin temelini oluşturmaktadır; hem müdahale hem de iyileştirme aşamasında yapılması gerekenlerin gerçekçi şekilde planlanabilmesi için gerekli ana girdileri sağlamaktadır. Olası tehlike analizinin yapılmadığı ve risklerin belirlenmediği, önlemlerin alınmadığı ve bir senaryo dahilinde müdahale ve iyileştirme faaliyetlerinin yürütülmediği planlama çalışmalarının işlerliğinden ve başarısından söz edilemez. Bu nedenle okullar için yürütülecek zarar azaltma faaliyetleri çerçevesinde can ve mal kaybına yol açabilecek, eğitim ve öğretimde kesintiye neden olabilecek tüm tehlikeler ile olası risklerin saptanarak zarar azaltma çalışmalarına başlanması gerekir. Bu çalışmalar için gerekli iş akışı aşağıdaki aşamaları kapsamaktadır:

- Mevcut durumun tespiti;
- Olası tehlike ve risk analizlerinin yapılması;
- Elde edilen bilgiler doğrultusunda zarar azaltma faaliyetlerinin yürütülmesi.

Yapısal ve yapısal olmayan tehlikeler: Okulların yapısal tehlikeleri (binanın taşıyıcı sistemi) ile yapısal olmayan tehlikeleri (binanın taşıyıcı sistemi dışındaki bütün kısımları) ayrı ayrı ele

alınmalı ve bir plan dahilinde zarar azaltma faaliyetleri çerçevesinde yürütülmelidir. Yapısal olmayan elemanlar, bir binanın taşıyıcı sistemi dışındaki bütün kısımları ve binanın içindeki unsurlardır. Diğer bir deyişle kolon, kiriş, taşıyıcı duvar, çatı ve temel dışındaki tüm elemanlardır. Aydınlatma elemanı, pencere, ofis ekipmanları, mobilyalar, raflarda saklanan veya duvara asılı eşyalar bunlara örnek verilebilir.

Tehlike avı: Yapısal ve yapısal olmayan tehlike ve riskler belirlenirken, tehlike avı olarak bili-

AHEP (Afete Hazırlık Eğitim Programı)'in 2005 yılındaki bir çalışmasına göre 1999 İzmit depremindeki yaralanmaların %50'si ve ölümlerin de %3'ü yapısal olmayan elemanlardan kaynaklanmıştır. Çoğu zaman alınabilecek basit önlemlerle bu riskleri ortadan kaldırmak mümkündür.

nen yöntem kullanılabilir. Tehlike avı, yaşadığımız veya eğitim gördüğümüz ortamdaki afet tehlikelerini ve risklerini fark etmek, değerlendirmek ve önlemler geliştirmek için yapılır. Özellikle olası bir afet anında yaşam alanlarımızda tehlike oluşturacak eşyaların önceden tespit edilmesi ve verebileceği zararların engellenmesine yönelik önlemlerin belirlenmesinde etkin olarak uygulanır (ayrıntılar için bkz. sayfa 54).

Afet tehlikesinin ve riskinin önlenmesi veya büyük kayıplara neden olmaması için alınması gereken yapısal ve yapısal olmayan tüm önlemler ve faaliyetler bu aşamada yapılmalıdır. Yukarıda belirtildiği gibi zarara ve

kayıplara yol açabilecek tehlikelerin, tehditlerin ve risklerin belirlenmesi, bu risklerin önlenmesi veya olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla risk azaltma eylemlerinin belirlenmesi ve uygulanması, bu aşamada yapılması gereken çalışmaların başında gelmektedir.

2. Hazırlık Aşaması

Alınacak her türlü önlem ve zarar azaltma çalışmalarına rağmen özellikle deprem, sel, fırtına, hortum gibi doğa kaynaklı tehlikeleri önlemek ve risklerini tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Bu nedenle günümüzün afet yönetimi anlayışı, afet öncesi süreçte zarar azaltma faaliyetlerinin tek başına yeterli olamayacağı ve bu faaliyetlere ek olarak hazırlık faaliyetlerinin de yürütülmesi gerektiği yaklaşımını benimsemektedir.

Hazırlık çalışmaları, doğa kaynaklı tehlikelerin yanı sıra meydana gelebilecek yangın, kaza, kavga, zehirlenme, intihar, bomba tehlikesi, kimyasal madde dökülmesi, şiddet olayları gibi acil durumlara karşı gerekli faaliyetleri de sürekli güncel ve uygulanabilir düzeyde tutmayı gerektirir. Özellikle okullarda bu tür acil durumlara maruz kalma olasılığının yüksek olması nedeniyle, afet ve acil durum yönetimi planı kapsamında yürütülmesi gereken hazırlık çalışmaları ayrı bir önem taşımaktadır.

Hazırlık çalışmalarının ana hedefi; tehlikelerin topluluklar ile yaşam alanları üzerinde doğurabileceği olumsuz sonuçlara karşı önlem alınmasının yanı sıra etkili ve hızlı müdahale için gerekli tüm hazırlıkların tamamlanmasını sağlamaktır.

Hazırlık aşamasında yapılması gereken ana faaliyetler:

Hazırlık çalışmaları afet veya acil durum müdahalesi için gerekli tüm faaliyetlerin provasını niteliğindedir.

Okullarda yürütülecek hazırlık çalışmaları çerçevesinde öğrenci, öğretmen ve çalışanların can, mal ve millî servetlerini afetlerin yıkıcı etkilerinden koruyacak çalışmalar ile birlikte zarar azaltma çalışmaları da iç içe yürütülmektedir.

- Herhangi bir afet veya acil durum anında en doğru davranışı uygulayabilmek için eğitimin ve tatbikatların gerçekleştirilmesi;
- Planın tanıtılması ve diğer planlarla işbirliğinin ve koordinasyonun sağlanması;
- Okul içi haberleşme sistemlerinin kurulması;
- Eksiklerin tespit edilmesi ve giderilmesi;
- Eğitilen personel ile temin edilen malzemelerin doğru alanlarda konumlandırılması.

3. Müdahale Aşaması

Bir afetin oluşumunu takip eden ve afetin oluşumundan hemen sonra başlayarak afetin neden olduğu hasar ve kayıplara bağlı olarak birkaç gün veya daha fazla bir süre içerisinde yapılan faaliyetleri kapsayan aşamadır. Müdahale sürecinin ilk hedefi, en kısa sürede çok sayıda insanın hayatını kurtarmaktır. Bunu, yaralıların sevk edilmesi, barınma ve yaşamsal ihtiyaçlarının temin edilmesi takip eder.

Ülkemizde müdahale çalışmaları, yaygın olarak acil durum planlaması olarak bilinmektedir. Okullarda meydana gelebilecek, örneğin yangın gibi acil durumlarda görevlendirilmiş

Müdahalenin hızlı ve etkili olabilmesi için, doğru bilgi akışı ve hızlı bir değerlendirme sürecine ihtiyaç vardır. Bu nedenle disiplin gerektirir. Afet anında ortaya çıkan ihtiyaçların hızla değerlendirilebilmesi için, afet öncesi hazırlık çalışmaları kapsamında eğitilmiş personel ile olaya müdahalenin nasıl gerçekleştirileceğine yönelik çalışmaların daha önceden yürütülmüş olması gerekir.

müdahale ekibinin görevi profesyonel destek ekipleri gelene kadar yangının büyümesini önlemek ve ekipler geldiğinde destek sağlamaktır. Kurumsal düzeyde yürütülen müdahaleye yönelik çalışmalar, acil durumların kontrol altında tutulmasını sağlaması açısından oldukça önemlidir. Müdahaleye yönelik çalışmaların kimler tarafından, ne zaman ve hangi kaynaklar kullanılarak yürütüleceğinin planda açıkça tanımlanmış olması, okullarda meydana gelecek afet veya acil durumlarda hızlı ve etkili müdahale ile can kaybının, yaralanmanın ve ortaya çıkabilecek ikincil risklerin azaltılmasını ve okulun bir an önce normal faaliyetine dönmesini sağlayacaktır.

Okul afet ve acil durum yönetimi planlarının bir parçası olarak hazırlanan müdahale aşamasındaki faaliyetlerin güvenlik temelinde hazırlanması, önemli konulardan biridir. Güvenli bir ortamın oluşturulması için atılması gereken adımlar aşağıdaki gibidir:

- Kazan dairesi gibi kritik alanlara erişimin sınırlandırılması;
- Tüm kritik alanlarda güvenliğin sağlanması;
- Bina giriş-çıkışların ve ziyaretçilerin takibi;

- Okula yakın tehlikeli alanların belirlenmesi ve bu alanlardan kaynaklanacak acil durumlara yönelik doğru davranış biçimlerinin tanımlanması;
- Büyük ölçekli afet ve acil durumlar için personelin hazırlanması;
- Okul yöneticilerinin, müdahale ekiplerinin ve planlamadan sorumlu personelin, müdahale planlarını güncellemek üzere düzenli olarak toplanması;
- Acil durum müdahalesi için bir iletişim mekanizmasının oluşturulması. Cep telefonları gibi birincil iletişim araçlarının mevcut olmadığı durumlarda, yedek iletişim araçlarının bulundurulması.

Müdahale çalışmalarına yönelik planlarda dikkat edilmesi gereken diğer bir önemli nokta da, bedensel engelli veya otizm spektrumlu ya da astım veya diyabet gibi özel gereksinimli öğrencilerin tahliye edilmesi ve ilaçlarına erişimin nasıl sağlanacağı konusudur. Bunlara yönelik müdahale süreçleri ve yöntemlerinin de planda mutlaka yer alması gerekir (detaylı bilgi için bkz. *Engelli Bireyler İçin Afet ve Acil Durum Planlama Rehberi*).

Bu aşamada yapılacak faaliyetlerin ana hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Mümkün olan en kısa süre içerisinde çok sayıda insanın hayatını kurtarmak ve ilkyardımda bulunmak;
- Yangın, patlama, elektrik ve gaz sızıntıları gibi ek riskleri önlemek;
- Binayı güvenli bir şekilde tahliye etmek;
- Ailelerle irtibat kurarak imkân varsa öğrencileri ailelerine teslim etmek;
- Açıkta kalanların barınma, korunma, ısınma, yiyecek, giyecek gibi yaşamsal

ihtiyaçlarını en kısa süre içerisinde ve en uygun yöntemlerle karşılamak.

Etkin bir müdahale için okul müdür yardımcısının başkanlığında her tür haberleşme donanımını içeren bir yönetim merkezinin kurulması gerekebilir. Müdahale faaliyetleri; afet veya olayın türü, süresi, büyüklüğü, etki alanı, yol açtığı zarar ve kayıplar dikkate alınarak yürütülmelidir.

4. İyileştirme Aşaması

İyileştirme süreci faaliyetleri, müdahale sürecinin hemen ardından başlayan çalışmaların tümünü kapsar. Zaman zaman iyileştirme çalışmaları müdahale çalışmaları ile eşzamanlı yürütülür. Okullar için iyileştirme aşamasında yapılması gerekenler, okulun afet veya acil durum öncesindeki normal durumuna bir an önce dönmesi için planda öngörülen faaliyetlerin uygulanmasını kapsar.

İyileştirme sürecinin ana hedefi, bir an önce eğitimin başlaması ve yaşanan deneyimler ışığında daha güvenli bir eğitim ortamının sağlanmasıdır. İyileştirme sürecinde yapılması gereken çalışmalar, hazırlık aşaması sırasında planlanmalıdır.

İyileştirme çalışmaları çoğu zaman eğitimin başlamasından sonra da devam eder. Yaşanan afet deneyimi sonrası okulun ve planın eksiklerinin giderilmesi ile birlikte fiziksel, eğitsel ve yönetsel iyileştirme faaliyetleri bir sonraki

afete yönelik zarar azaltma çalışmalarının temelini oluşturur. Bu nedenle her bir iyileştirme faaliyeti, aynı zamanda bir zarar azaltma çalışması olarak da nitelendirilebilir:

- Afet veya acil durumların neden olduğu fiziksel, eğitsel, yönetsel, psikolojik, sosyal ve çevresel kayıp ve zararların hangi olanak ve kaynaklar kullanılarak nasıl giderilebileceğini;
- Afetin fırsata dönüştürülerek okul ve çevresinin nasıl daha güvenli ve emniyetli hale getirilebileceğini;
- Okulun normal faaliyetlerine nasıl bir an önce dönebileceğini ve eğitim kalitesinin nasıl yükseleceğini belirleyen çalışmaları kapsar.

İyileştirme faaliyetleri, genel olarak arama kurtarma ve ilkyardım çalışmalarının hemen sonrasında başlar. Bu çalışmaların etkin şekilde uygulanabilmesi için, hazırlık aşaması sırasında planlanmış olması gerekmektedir. İyileştirme faaliyetleri uzun sürelidir ve okullar eğitime başladıktan sonra da devam eder. İyileştirme faaliyetleri ana hatlarıyla aşağıdaki dört farklı alanda yürütülmektedir:

1. Fiziksel (Yapısal) İyileştirme Faaliyetleri
2. Yönetsel İyileştirme Faaliyetleri
3. Eğitim Ortamının İyileştirilmesi Faaliyetleri
4. Psikososyal Destek Faaliyetleri

Afet ve acil durum yönetim sisteminin yukarıda açıklanan temel özellikleri dikkate alındığında; etkin, sürekli ve sürdürülebilir kurumsal yapılanmalar oluşturulmadan, afetlerle ve acil durumlara baş edebilmenin mümkün olmadığı görülmektedir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı Hazırlarken Dikkat Edilmesi Gereken Konular

Afet ve acil durum yönetimi planları, uygulamada çok sık görüldüğü gibi, bir kez hazırlanıp daha sonra unutulmuş belgeler olmamalıdır. Afet ve acil durum planlaması; bir planın oluşturulmasına yönelik bir defalık çalışmanın çok ötesinde, gerçek olaylardan elde edilen dersleri ve eğitim ile tatbikatlar sırasında görülen eksiklikleri dikkate alarak sürekli geliştirilmesi ve güncelleştirilmesi gereken belgelerdir.

Afet planlaması bir eylem değil, bir süreçtir. Zaman içerisinde afet türlerinde, büyüklüklerinde ve sıklıklarında gözlemlenen değişimleri, bilim ve teknolojiye yeni gelişmeleri, alınan önlemler ve olanak ile kaynaklardaki artışları dikkate alan ve sürekli güncellenmesi gereken bir planlamadır.

Bir afet ve acil durum yönetimi planı, aşağıdaki özellikleri içermelidir:

- Gerçekçi ve uygulanabilir olmalıdır.
- Gerçek afet senaryoları temel alınarak hazırlanmalıdır.
- Farklı gruplar ve kuruluşlar arasındaki en uygun yardımlaşma, işbirliği ve koordinasyon koşullarını belirlemelidir.
- Görev, yetki ve sorumluluklar açıklıkla belirtilmeli; belirsizliklere, görev çakışmalarına ve tekrarlanmalara fırsat verilmemelidir.
- Yönetim, komuta ve kontrol mekanizmaları ile bilgi akışının nasıl olacağını açıkça

Okul afet ve acil durum yönetiminin ana paydaşları olarak okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, veliler, okul çalışanları ve okul servis sürücülerini tanımlanabilir.

belirtmeli ve yönetim karmaşasına neden olmamalıdır.

- Yeni kaynak ve yeni kuruluşlara ihtiyaç gösteren belgeler yerine; mevcut olanak ve kaynaklarla neler yapılabileceğini, ek olanak ve kaynakların gerçekçi olarak nereden ve nasıl karşılanacağını göstermelidir.

Bütçe ve Diğer Kaynakların Kullanımı

Okulların neredeyse hiçbirinde afet ve acil durum yönetimi planlamasına ve yapısal ile yapısal olmayan tehlikelerin azaltılması çalışmalarına yönelik ayrılmış bir ödenek bulunmamaktadır. Bu durumda okul afet ve acil durum yönetimi kurullarının yapması gereken en önemli çalışma, iyi hazırlanmış ve öncelikleri iyi belirlenmiş zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme planlarının uygulanabilmesi için ihtiyaç duydukları ödenekleri ilgili makamlardan talep etmek olacaktır. Genellikle pek verimli olmayan bu yöntemin dışında, il özel idareleri ve belediyeler gibi yerel yönetimlerden destek arama ve okul aile birlikleri ile koruma dernekleri aracılığıyla imkân olan velilerin katkısını sağlama yolları da denenmelidir.

Bu konuda unutulmaması gereken en önemli nokta, onarım ve güçlendirme gibi

yapısal önlemler dışında kalan risk belirleme ve zarar azaltma çalışmalarının genellikle büyük bütçeler gerektirmediğidir.

Olanak ve kaynakların elverdiği ölçüde doğru belirlenmiş önceliklere göre kademeli uygulanan planların başarı şansının çok daha büyük olduğu unutulmamalıdır.

İşbirliği ve Koordinasyon

Afet ve acil durum yönetimi, gündelik yaşamda her gün karşılaştığımız emniyet, trafik, sağlık, itfaiye gibi toplumun belirlenmiş kuruluşları tarafından düzenli olarak yürütülen tekil olayların yönetim şekline göre çok farklıdır.

Afet ve acil durum yönetimi gerek zarar azaltma ve hazırlık gerekse olaya müdahale ve iyileştirme aşamalarında toplumun tüm olanak ve kaynaklarının ortak amaçlar doğrultusunda kullanılmasını gerektirdiğinden, yapılacak her bir faaliyetin etkin bir şekilde yönlendirilmesi, koordine edilmesi ve işbirliği içerisinde yürütülmesi bu sistemin temelini oluşturmaktadır. Sağlıklı bir işbirliği ve etkili bir koordinasyon sağlanmadan yapılan çalışmalar; afet öncesinde kaynak ve zaman israfına; afet sonrasında ise ilk günlerde tam bir kaosa, daha sonra ise büyük ölçüde kaynak ve zaman israfına neden olmaktadır. Bu gerçek, okul afet ve acil durum yönetimleri için de geçerlidir. Okulların afet ve acil durum yönetimi planlarını etkili uygulayabilmeleri için yörelerindeki kamu kurum ve kuruluşları, yerel kuruluşlar, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar ile yakın işbirliği içerisinde olmaları gerekmektedir.

Afet ve acil durumlarda olayın türüne ve büyüklüğüne göre işbirliği yapılabilecek ve yardım istenebilecek kamu kurum ve kuruluşların listesi aşağıdaki gibidir:

- Valilik ve/veya Kaymakamlık
- İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
- İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve/veya İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü
- İl Sağlık Müdürlüğü ve/veya İlçe Sağlık Müdürlüğü
- İl Emniyet Müdürlüğü ve/veya İlçe Emniyet Müdürlüğü*
- Belediye (Büyükşehir Belediyesi, İl Belediyesi, Büyükşehir İlçe Belediyesi, İlçe Belediyesi, Belde (Kasaba) Belediyesi)
- İtfaiye*
- Türk Kızılayı ve/veya şubeler/temsilcilikler
- Muhtarlık
- Hastane ve Klinikler, Aile Hekimleri
- Sahil Güvenlik Komutanlığı*
- Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri*
- Jandarma Genel Komutanlığı, İl Jandarma Komutanlıkları*
- Ulusal Zehir Danışma Merkezi (114)
- Orman Genel Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü, Orman İşletme Müdürlüğü veya Şefliği*
- Akredite olmuş afetlerle ilgili çalışmaları bulunan Sivil Toplum Kuruluşları

*Bu kurumlara erişmek ve yardım talep etmek için **112**'yi aramalısınız.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarla İşbirliği

Okul afet ve acil durum yönetimleri, afet yönetim sisteminin her safhasında ve kapasitelerini aşan her durumda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından yardım istemek zorundadır. Okullar hangi tür olayda, hangi düzeyde ve hangi kamu kurum ve kuruluşundan yardım isteyeceklerini, kendi afet ve acil durum yönetimi planlarında açıkça belirlemek zorundadır.

Özel Sektör ve Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği

Yukarıda da belirtildiği üzere, okullar afet öncesinde zarar azaltma ve hazırlık planlarında belirledikleri çalışmalara yönelik ihtiyaç duydukları mali ve insan gücü desteğini sağlamak için, öncelikle yörelerindeki özel sektör kuruluşları ve gönüllü kuruluşlarla yakın temas ve işbirliği içerisine girmeli, bu kuruluşların desteğini sağlayabilmelidir. Yapılması istenilen çalışmaların onların çocuklarının da can ve mal güvenliğini sağlama amacına yönelik olduğu unutulmamalıdır.

Afet sonrasında ise yöredeki arama kurtarma, tıbbi veya psikolojik ilkyardım gibi konularda destek verebilecek ve akredite olmuş sivil toplum kuruluşlarıyla protokol imzalanmasına ve işbirliği oluşturulmasına ağırlık verilmelidir.

Okulun Afet Hazırlığı Kontrolü

Zarar azaltma ve hazırlık faaliyetleri durağan, bir kez hazırlanıp uygulandıktan sonra gündemden düşen çalışmalar değildir. Okullar değişim ve gelişime açık mekânlar olduğundan, karşılaşılabilecekleri tehlike, tehdit ve riskler sürekli değişebilmekte ve yeni sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle de zarar azaltma ve hazırlık faaliyetlerinin ilgili görevlilerce sürekli izlenmesi ve yeni ortaya çıkan tehlike ve tehditlere karşı yeni önlemler alınması gerekmektedir. Tüm bu faaliyetler düzenli aralıklarla kontrol edilmesi ve ihmal edilmemesi gereken çalışmalar olarak dikkate alınmalıdır.

Günlük hazırlıklar ve kontroller: Afet ve acil durumlarla doğrudan ilgili olmasa da her gün okulun emniyet ve güvenliği ile uygun çalışma ortamının sağlanması, okul yönetiminin

temel görevleri arasındadır. Ayrıca giriş-çıkış güvenliği, tahliye yolları, sınıflar, koridorlar, kazan dairesi, spor salonu, kantin ile laboratuvarlar bölümünde yeni tehlike ve tehdit yaratabilecek değişikliklere izin verilmemesi, günlük hazırlıkların ve kontrollerin en başında gelenleridir.

Periyodik güvenlik kontrolleri: Afet ve acil durumların neden olabileceği olumsuzlukların önlenmesi veya en düşük seviyede tutulabilmesi için periyodik kontrollerin ve olası düzeltme çalışmalarının önceden yapılması önemlidir. Bu kontrol ile çalışmalar aşağıdaki yapı elemanlarını kapsamaktadır:

- Elektrik ana trafosu
- Sistem odası
- Kazan dairesi
- Hidrant sistemi
- Yangın dolapları
- Yangın alarm sistemi
- Yangın alarm duman detektörü
- Yangın alarm sireni

Belirtilen yapı elemanlarının periyodik kontrolü ve bakımlarının ilgili teknik şartnamelere uygun olarak yapılması zorunludur. (Şartnamelerdeki 6 aylık veya 1 yıllık sürelere dikkat edilmelidir.)

Kontrol Listesi

NO	KONU	EVET	HAYIR
1	Okul afet ve acil durum yönetimi planlamasının hedeflerini öğrendim.		
2	Afet ve acil durum yönetimi planının afet yönetiminin bütün aşamalarını içerecek şekilde yapılması gerektiğini öğrendim.		
3	Zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarının hangi hususları içermesi gerektiğini öğrendim.		
4	Plan hazırlarken hangi konulara dikkat etmem gerektiğini öğrendim.		
5	İşbirliği ve koordinasyonun çok önemli olduğunu öğrendim.		
6	Planların bir kez hazırlanıp bırakılan belgeler olmadığını, sürekli izlenmesi ve kontrol edilmesi gerektiğini öğrendim.		

**Eğitim
Kurumları
İçin Afet ve
Acil Durum
Yönetimi
Planlamasının
4 Adımı**

Biraz karmaşık ve hazırlanması zor bir iş/görev gibi görünen Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planları, aslında sadece ana ilkelelerin öğrenilmesi ve aşağıda sıralanan 4 adımın ekte sunulan format başlıklarına uygun şekilde yazılmasından oluşmaktadır. Önerilen 4 adım, bütün okullarda birlikteliği sağlayacak şekilde geliştirilmiştir.

Birinci Adım: Kurulunu Kur ve Çalışma Gruplarını Oluştur

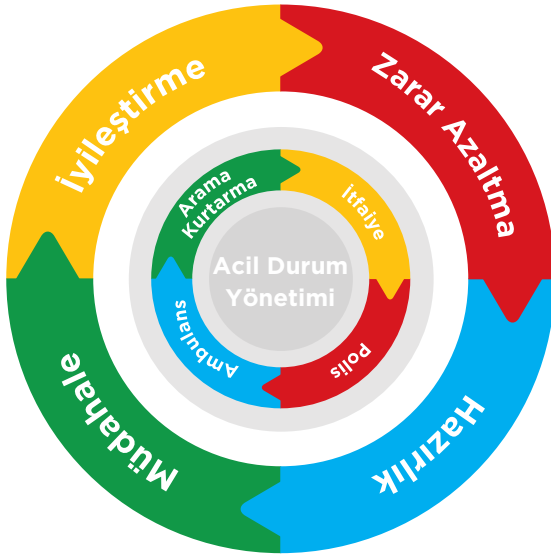
Afet ve acil durumlara yönelik faaliyetler ekip çalışması gerektirmektedir. Bu nedenle tüm personel, planlamanın önemini ve aşamalarını

benimsemeli ve plana hâkim olmalıdır. Ekip çalışması anlayışına uygun olarak **Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu** ve çalışma grupları kurulmalıdır. Kurul afet öncesi, sırası ve sonrasında yürütülecek faaliyetlerden ve afet ile ilgili mevzuata bağlı olarak planların hazırlanmasından ve olası afet ve acil durumların yönetilmesinden sorumludur. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu, okulun karşı karşıya kalabileceği tehlike ve risklerin çeşidi, büyüklükleri ve sıklıkları ile okulun büyüklüğü ve insan yoğunluğu gibi değişkenleri dikkate alınarak belirlenmelidir. Bu konudaki kurumsal yapılanma modeli örneği Şekil 16'da verilmiştir.

İkinci Adım: Planını Afet Yönetimi Döngüsüne Uygun Olacak Şekilde Hazırla

Okullarda afet ve acil durum yönetim sistemi oluşturabilmek ve afet planlaması ile ilgili çalışmaları yürütebilmek için, öncelikle afet veya acil durumu gerektiren sürecin hangi aşamalardan oluştuğunu dikkate almak gerekmektedir. Yapılan faaliyetlerin birbiriyle iç içe girmesi, birbirini takip etme zorunluluğu olması ve bir önceki aşamada yapılan çalışmaların büyük ölçüde bir sonraki aşamada yapılacak çalışmaların başarısını etkilemesi ve süreklilik göstermesi gibi nedenlere bağlı olarak afet ve acil durum yönetiminin döngüsel bir yapıya sahip olduğu unutulmamalıdır. Planlama sürecinde **(a) Zarar Azaltma, (b) Hazırlık, (c) Müdahale** ve **(d) İyileştirme** aşamalarına ait bütün çalışmalar titizlikle planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Şekil 10. Afet Yönetimi Döngüsü

a) Zarar Azaltma Aşamasında Yapılacak Çalışmaları Planla

Çalışmalara başlamadan önce öncelikle okulla ilgili öğrenci sayısı, okul binasının ve müstehinatının fiziksel özellikleri, tehlikeli madde ve malzeme durumu gibi birtakım bilgilerin toplanması ve okulun mevcut durumunun gerçekçi bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu aşamada yapılacaklar, okulun karşı karşıya kalabileceği tehlikelerin belirlenmesi ile başlar. Sonraki adımlar, risklerin ve zarar görülebilirliğin belirlenmesidir. Bu çalışmalardan elde edilen bilgi ve veriler doğrultusunda zarar azaltma için planlama önceliklerinin belirlenmesi ve mevcut olanak ve kaynakların dikkate alınarak eksiklerin giderilmesi, tehlike ve risklerin önlenmesi veya en az seviyeye indirilmesi gerekmektedir.

b) Hazırlık Aşamasında Yapılacak Çalışmaları Planla

Hazırlık aşamasında; planın tanıtılması ve yaygınlaştırılması, görevlilerin eğitimi ve bilgilendirilmesi, gerekli eğitim materyallerinin hazırlanması, tatbikatlarla bilgi ve becerinin geliştirilerek belirlenen eksikliklerin giderilmesi gibi çalışmaların yapılması gerekmektedir.

c) Müdahale Aşamasında Yapılacak Çalışmaları Planla

Bir afetin oluşumunu takip eden ve afetin oluşumundan hemen sonra başlayarak afetin büyüklüğüne bağlı olarak 1-2 aylık süre içerisinde yapılan faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır. Müdahale süreci; olayın büyüklüğünün tespitine, müdahale ekiplerinin faaliyetlerine, olayın türüne ve etkisine göre doğru davranış biçimlerinin sergilenmesi ve acil ihtiyaçların karşılanması gibi çalışmaları içermektedir.

d) İyileştirme Aşamasında Yapılacak Çalışmaları Planla

Ana hedef, eğitimin mümkün olan en kısa süre içerisinde başlayabilmesi ve meydana gelen olaydan elde edilen derslerin ışığı altında,

daha güvenli ve emniyetli bir okul ve eğitim ortamının oluşturulmasıdır. İyileştirme sürecinde yürütülecek faaliyetler; bina ve tesislerin iyileştirilmesi, yönetsel aksaklıkların tespit edilerek giderilmesi, eğitsel ve psikolojik

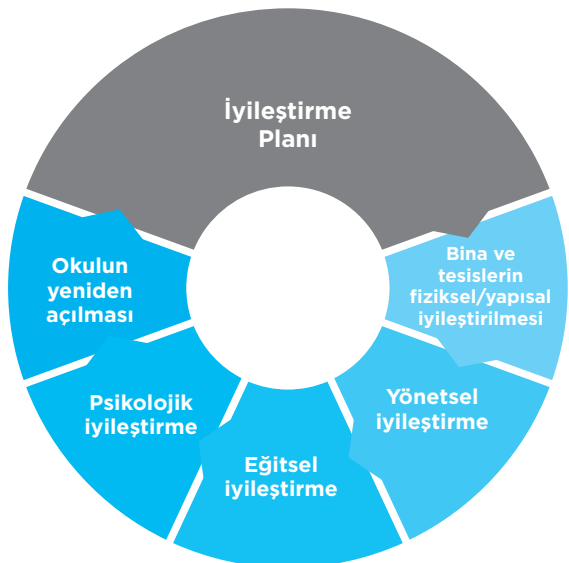
Şekil 11. Zarar Azaltma Aşamasında Yapılması Gereken Çalışmalar

Şekil 12. Hazırlık Aşamasında Yapılması Gereken Çalışmalar

Şekil 13. Müdahale Aşamasında Yapılması Gereken Çalışmalar

Şekil 14. İyileştirme Aşamasında Yapılması Gereken Çalışmalar

iyileştirme ve okulun yeniden faaliyete geçmesi gibi çalışmaları içermektedir.

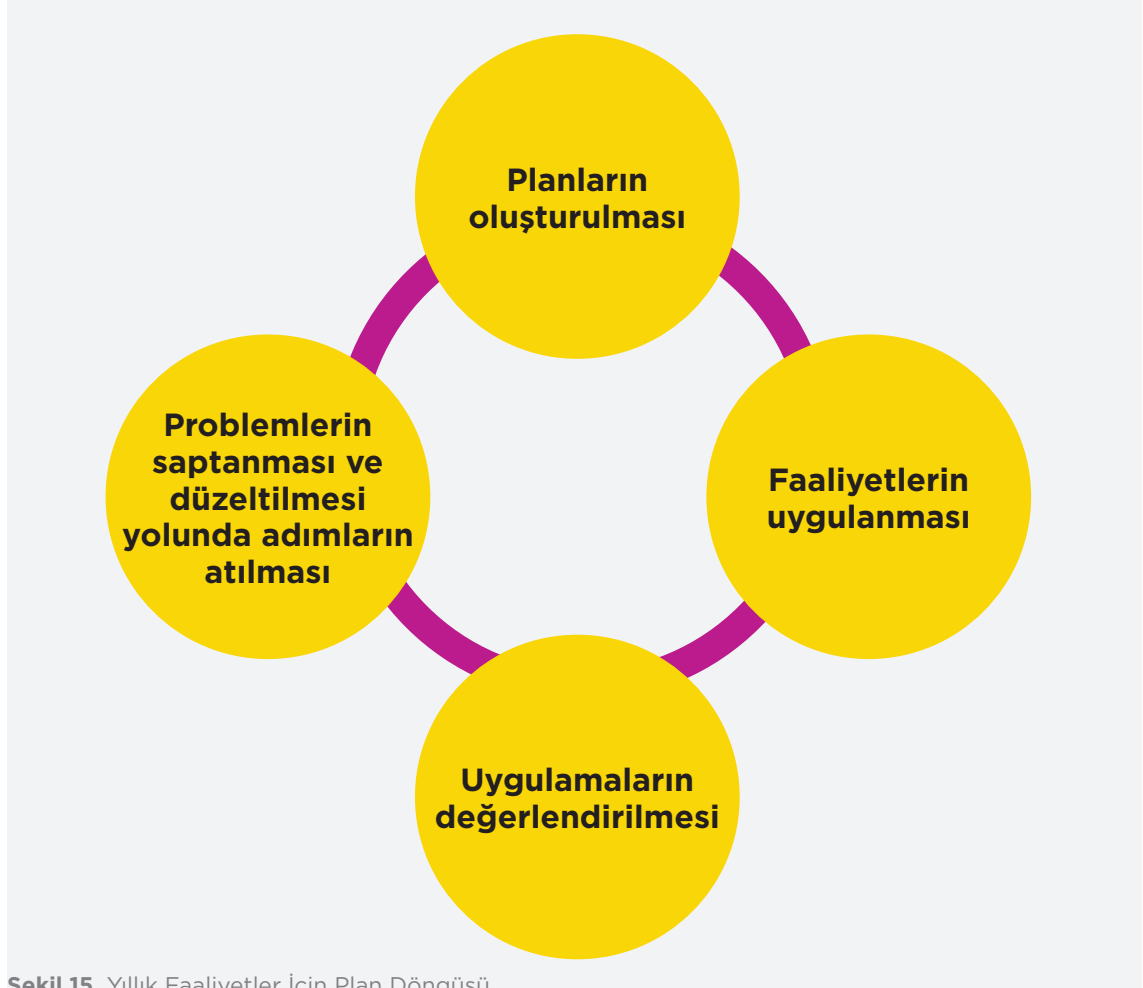
Üçüncü Adım: Yıllık Faaliyetleri Hazırla ve Planı Değerlendir

Afet ve acil durum yönetimi planları; yaşayan, aktif planlardır. Başka bir deyişle bu planlar bir kez yapılan bir çalışma olmayıp gerçek olaylardan edinilen tecrübeler, eğitim ve tatbikatlar sırasında görülen eksiklikler dikkate alınarak sürekli geliştirilmesi ve güncelleştirilmesi

gereken belgelerdir. Planın ve yapılan faaliyetlerin geliştirilebilmesi için mutlaka her faaliyetten sonra ve her yılın sonunda değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Dördüncü Adım: Planı Güncelle

Planların edinilen tecrübeler, yapılan uygulamalar, değişen koşullar ve alınan önlemlere göre sürekli yenilenmesi gereken belgeler olduğu unutulmamalıdır.

Şekil 15. Yıllık Faaliyetler İçin Plan Döngüsü.

Kontrol Listesi

NO	KONU	EVET	HAYIR
1	Aslında plan hazırlamanın çok zor olmadığını bunun 4 Adımda yapılabileceğini öğrendim.		
2	Birinci adımın, kurulunu kurmak ve çalışma gruplarını oluşturmak olduğunu öğrendim.		
3	İkinci adımda, planı afet yönetimi döngüsüne uygun şekilde hazırlamam gerektiğini öğrendim.		
4	Üçüncü adımda, yıllık faaliyetleri planlamam ve bunları uygulamam gerektiğini öğrendim.		
5	Dördüncü adımda, planın elde edilen dersler, değişen koşullar ve alınan önlemlere göre güncellenmesi gerektiğini öğrendim.		

Eğitim

Kurumları İçin

Afet ve Acil

Durum Yönetimi

Planı Nasıl

Hazırlanır?

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı Formatı

Okul afet ve acil durum yönetimi planlarının, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından “Afete Hazır Türkiye - Afete Hazır Okul Projesi” kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak ve onayı alınarak hazırlanmış olan aşağıdaki formata uygun şekilde hazırlanması gerekir. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Plan Formatı, bütün okullarda birlikteliği sağlamak ve her türlü çalışmanın eksiksiz bir şekilde planda yer almasını kolaylaştırmak için geliştirilmiştir. Temelde bu formata bağlı kalınmak üzere kurumlar kendi iç işleyişlerine uygun revizyonlar yapabilirler. Bunun bir örneğini MEB’in uygulamasına yönelik olarak düzenlenmiş *Eğitim Kurumları için Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlama Örneği* rehber kitabında bulabilirsiniz.

Aşağıda bu formatın en güncel hali sunulmuştur:

1. Giriş

- 1.1. Amaç ve Kapsam
- 1.2. Hedefler

2. Okul Hakkında Bilgiler

3. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu

- 3.1. Kurulun Görev, Yetki ve Sorumlulukları
- 3.2. Planlama ve Hazırlık Grubunun Görev, Yetki ve Sorumlulukları
- 3.3. Risk Yönetimi Grubunun Görev, Yetki ve Sorumlulukları
- 3.4. Müdahale Grubu ile Alt Ekiplerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları
- 3.5. Kaynak Temini ve Lojistik Destek Grubu Görev, Yetki ve Sorumlulukları

4. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı

- 4.1. Zarar Azaltma Çalışmaları
 - 4.1.1. Mevcut İmkân ve Kaynakların Belirlenmesi
 - 4.1.2. Tehlikelerin Belirlenmesi
 - 4.1.3. Zarar Görebilirliklerin Belirlenmesi
 - 4.1.4. Risklerin Belirlenmesi
 - 4.1.5. Önceliklerin Belirlenmesi
 - 4.1.6. Eksikleri Gidermek İçin Yapılması Gereken Çalışmalar
 - 4.1.7. Tehlike ve Riskleri Önlemek veya Zararlarını Azaltmak İçin Yapılması Gereken Çalışmalar
- 4.2. Hazırlık Çalışmaları
 - 4.2.1. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı'nın Tanıtılması
 - 4.2.2. Eğitim Materyallerinin Hazırlanması, Görevlilerin Eğitimi, Bilgilendirilmesi ve Bilinçlendirilmesi

- 4.2.3. Tahliye
 - 4.2.3.1. Engelli Tahliyesi
 - 4.2.3.2. Okuldaki Engellilerin Tahliyesi
- 4.2.4. Tatbikatlar
- 4.3. Müdahale Çalışmaları
 - 4.3.1. Olayın Büyüklüğü ve Okul Çevresindeki Etkileri Hakkında Bilgilerin Nasıl Toplanacağı
 - 4.3.2. Müdahale Ekiplerinin Göreve Nasıl Sevk Edileceği
 - 4.3.3. Sorumlu Kurum ve Kuruluşlardan Yardım Talebinin Nasıl Yapılacağı
 - 4.3.4. Yetkililerin ve Velilerin Nasıl Bilgilendirileceği
 - 4.3.5. Öğrenci, Öğretmen ve Çalışanların Nasıl Korunacağı ve Acil İhtiyaçların Nasıl Karşılacağı
 - 4.3.6. Psikososyal Desteğin Nasıl Yapılacağı
- 4.4. İyileştirme Çalışmaları
 - 4.4.1. Bina ve Tesislerin Fiziksel/Yapısal İyileştirmesinin Nasıl Yapılacağı
 - 4.4.2. Yönetmel İyileştirme
 - 4.4.3. Eğitsel İyileştirme
 - 4.4.4. Psikolojik İyileştirme
 - 4.4.5. Okulun Yeniden Açılması

5. Afet ve Acil Durum Yönetimi Faaliyeti İçin Yıllık Plan

6. Planların Değerlendirilmesi

Formlar

Ek. Haritalar

- Ek.1. Okul Çevresinin Haritası
- Ek.2. Okul Yerleşkesinin Haritası
- Ek.3. Katların Krokisi
- Ek.4. Tahliye Yolu Krokisi
- Ek.5. Toplanma Bölgesi Krokisi
- Ek.6. Afete Yönelik Ekipmanın Bulunduğu Yerleri Gösteren Harita

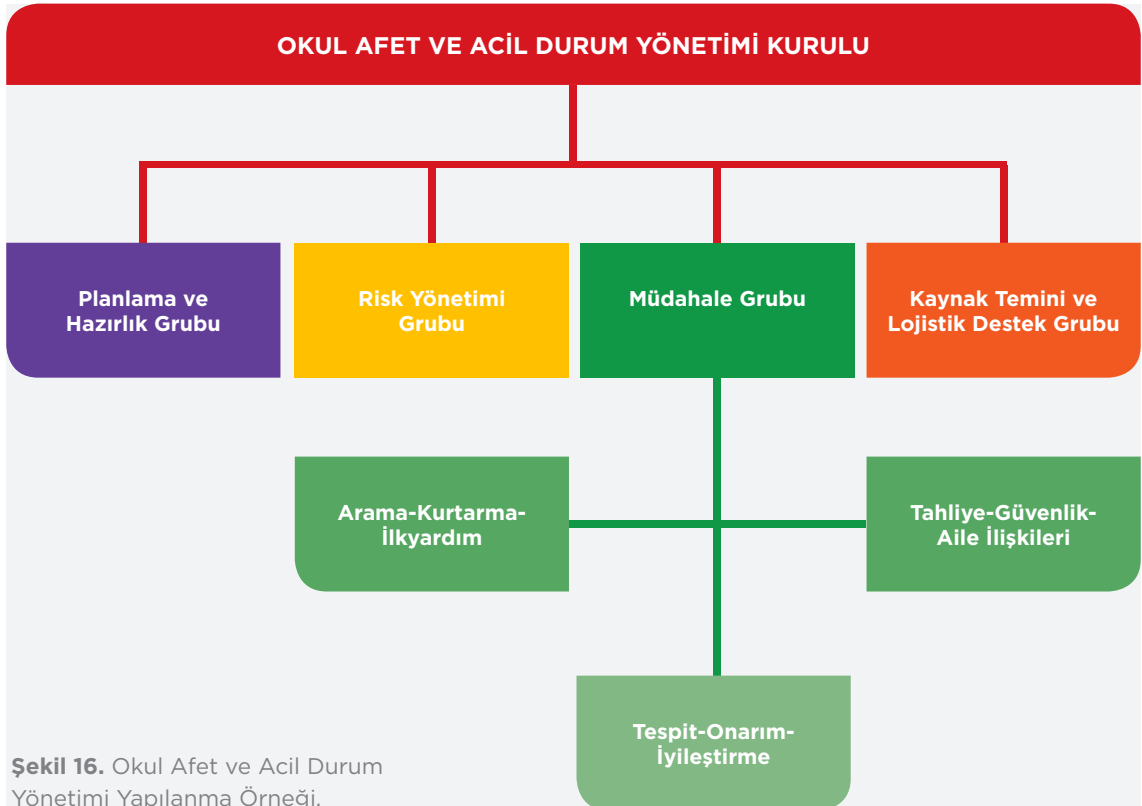
Okullarda Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'nun Kurulması

Aslında okul afet ve acil durum yönetimi çalışmalarını, okulla ilgisi bulunan herkesin görevidir. Bununla birlikte, bu çalışmalara liderlik edecek bir kurulun oluşturulması gerekir. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu, okulun karşı karşıya bulunduğu tehlike ve risklerin çeşidi, büyüklükleri, sıklıkları, yol açabilecekleri zincirleme etkileri, öğrenci sayısı, okul binasının fiziksel özellikleri gibi birçok faktör dikkate alınarak modüler bir şekilde belirlenmelidir.

Bu yapılanmada, önceden belirlenmiş katı ve değişmez şablonlar yerine, esnek ve ihtiyaca göre değişebilen örgütlenmeler esas alınmalıdır. Önemli olan güçlü bir lidere (okul

müdürü) sahip olması ve tüm ilgili grupların temsilcilerini bünyesinde barındırmasıdır. Bu konuda bir kurumsal yapılanma modeli örneği aşağıdaki şekilde verilmektedir. Bu şekilden de görüleceği üzere, okullarda afet ve acil durum yönetimi kurulunun ana çerçevesini; Planlama ve Hazırlık, Risk Yönetimi, Müdahale, Kaynak Temini ve Lojistik Destek gibi dört temel grup oluşturmaktadır. Müdahale Grubu bir olay meydana geldiğinde olaya zamanında, hızlı ve etkili müdahale etmesi gereken Arama-Kurtarma-İlk Yardım, Tahliye-Güvenlik-Aile İlişkileri ve Tespit-Onarım-İyileştirme gibi alt çalışma gruplarından oluşabilir.

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'nun kurulması aşağıdaki değişkenlere bağlıdır:

Şekil 16. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Yapılanma Örneği.

- Okulu etkileyebilecek tehlikelerin ve risklerin türü, büyüklüğü ve sıklıkları;
- Okulun öğrenci sayısı, türü, olanakları ve kaynakları;
- Okul binaları ve müstemilatının fiziksel özellikleri ile çevresel koşulları;
- Okul, aile ve yerel yönetim ilişkileri.

Bu değişkenlere bağlı olarak rehberde standart kurul örneği önermek yerine, sorun ve çözüm yaklaşımlarının verilmesi, böylece her okulun kendi tehlike ve riskleri ile olanak, kaynak ve önceliklerini esas alarak en doğru kurulu oluşturmalarının daha doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmüştür.

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu aşağıdaki kişilerden oluşturulabilir:

- **Başkan: Okul Müdürü,**
- **Başkan Yrd.: İlgili Müdür Yrd.**
- **Üyeler:**
 - Öğretmenler arasından seçilen en az 3 kişi,
 - Okul Aile Birliği ve Okul Koruma Dernekleri başkanları veya görevlendirecekleri 2 kişi,

Bu kurulun başında okul müdürünün bulunması, afet ve acil durum yönetimi planlaması ile afete etkili müdahale çalışmalarının başarısı açısından gerekli görülmektedir.

- Sivil savunma kolu veya izcilik kolu yetkilisi,
- Okul idari görevlisi,
- Öğrenci temsilcileri (olması durumunda).

Görev Dağılımları:

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi

Kurulu'nun Ana Görevleri:

- Afet öncesinde yapılması gereken faaliyetleri belirleyerek planı yapmak ve okulun güvenliğini sağlamak;
- Planda yer alacak görev gruplarını ve bu grupların görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek;
- Gruplarda görev alacak kişileri ve grupların çalışma esaslarını belirlemek (öğretmen kurul üyeleri bilgi ve deneyimleri dikkate alınarak, grup veya alt grup sorumlusu olarak da görevlendirilebilirler);
- Afet yönetimi konusunda öğretmenler, çalışanlar, veliler ve öğrenciler için ilgili eğitim programlarını belirlemek ve uygulanmasını sağlamak;
- Masa başı ve saha tatbikatları düzenlemek;
- Tatbikat, günlük olaylar, yapılan çalışmalar ve karşılaşılan afetlerden elde edilen derslerin ışığı altında planları güncelleştirmek;
- Görev gruplarının ihtiyaç duyacağı ekipman, malzeme, yayın ve insan gücü desteğini sağlamak;
- Afet ve acil durum planlaması ve yönetimi konularında ilgili üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlar ile yakın işbirliği yapmak ve eğitim ile lojistik destek sağlamak;
- Afet sırası ve sonrasında en kısa süre içerisinde doğru bilgilere ulaşarak grupların olaya zamanında, hızlı ve etkili müdahale etmesini sağlamak ve gerektiğinde tahliye

veya yerinde sığınak kararı vermek ve olayı yönetmek;

- Gerektiğinde itfaiye, emniyet müdürlüğü, ambulans, arama-kurtarma ekipleri gibi kurum ve kuruluşlardan yardım istemek ve olay hakkında yetkili makamları bilgilendirmek;
- İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü ile sürekli bağlantıyı sağlamak;
- Planı gözden geçirmek ve güncellemektir.

Öğretmenlerin Afet ve acil Durum Yönetim Sistemi İçerisinde Afet Öncesi, Sırası ve Sonrasındaki Başlıca Görevleri:

a) Afet Öncesinde:

- Okul afet ve acil durum yönetimi planı hakkında bilgi sahibi olmak ve öğrencileri bu plan yardımıyla farklı afet türleri karşısındaki

davranış kuralları konusunda bilgilendirmek ve bilinçlendirmek.

- Sınıflarında tehlike avı yaklaşımını kullanarak yapısal olmayan tehlike ve riskleri belirlemek, bunların önlenmesi veya etkilerinin azaltılabilmesi için önlemler almak veya Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'na bildirmek.
- Öğrencilerde afetlere direnç ve güvenlik kültürü oluşturmak amacıyla uygulamalı afet eğitimi faaliyetlerini aksatmadan yürütmek.
- Afetlerle ilgili özel gün ve haftalarda veliler ve öğrencilerle toplantılar yaparak afete hazırlık ve afet risklerinin azaltılması gibi konularda okul, aile ve toplum için önemli olabilecek konularda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütmek.

OKUL AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ KURULU YÖNETİCİ VE PERSONEL ÇİZELGESİ				
ADI SOYADI	ÜNVANI	TELEFON	DOĞUM TARİHİ	E-POSTA
	Okul Müdürü			
	Müdür Yrd.			
	Müdür Yrd.			
	Müdür Yrd.			
	Öğretmen			
	Öğretmen			
	Öğretmen			
	Öğretmen			
	Okul Aile Birliği Başkanı			

Tablo 4. Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu, Yönetici ve Personel Çizelgesi.

b) Afet Sırasında:

- Eğitim ve tatbikatlarla belletilmiş farklı afet türleri karşısında doğru davranış kurallarının uygulanmasını sağlamak.

Deprem sırasında:

ÇÖK-KAPAN-TUTUN

Yangın sırasında:

DUR-YAT-YUVARLAN

Tahliye sırasında:

KOŞMA-KONUŞMA-İTME-GERİ DÖNME

- Olması durumunda, yaralı öğrencilere ilk yardım yapmak ve yönetimi ivedilikle bildirmek;
- Korku ve paniğe kapılan öğrencileri sakinleştirmek ve olay hakkında bilgi vermek;
- Okul afet yönetiminin tahliye veya yerinde sığınak kararı sonrasında, tahliye planına uygun şekilde öğrencileri sevk etmek ve güvenle toplanma alanına götürmek;
- Öğrenci mevcudu ve veli haberleşme listelerini yanında bulundurmak;
- Öğrencilerin, velilerine veya yetkililere teslim edilene kadar başlarından ayrılmamak.

c) Afet Sonrasında Okul Yeniden**Açıldığında:**

- Öğrencilere anlayışlı yaklaşarak onları dinlemek, gözlemek, afet sonrasında yaşamış oldukları psikolojik sorunları anlamaya çalışmak;
- Sorunlu olarak değerlendirilen öğrenciler için profesyonel destek sağlamak;
- Öğrencilere güven duygusu aşılamak; örneğin okullarının yetkili teknik heyetler tarafından kontrol edilmiş olduğunu; olabilecek artçı depremler karşısında korku ve paniğe kapılmalarına gerek olmadığını; aslında korku ve paniğin can güvenlikleri açısından

çok daha tehlikeli olduğunu; yapılacak en doğru hareketin eğitim ve tatbikatlarda yapıldığı gibi **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** hareketini tekrarlamak olduğunu vurgulamak;

- Öğrencileri depremlerin oluşum nedenleri, ülkemizdeki deprem tehlikesi ve deprem sırasında sınıfta, teneffüste, yolda, evde, çarşıda nasıl davranmaları gerektiği konusunda her fırsatta bilgilendirmek;
- Öğrencilere sınıfta, koridorlarda, teneffüste, bahçede, laboratuvar, spor salonu, kantin ve tuvaletlerde tehlikeli olabilecek yerler ve davranışlar hakkında bilgi vermek ve bu konuda tehlike avı uygulamaları yapmak;
- Deprem sonrasında çıkan söylenti, dedikodu ve yetkililer tarafından onaylanmayan medya açıklamaları hakkında öğrencileri bilgilendirmek;
- Öğrencilere öğretmenlerine, okul yöneticilerine, yerel yöneticilere ve devlet yöneticilerine karşı güven duygusu aşılamak;
- Öğrencilere afete uğramış kişilere yardım etmenin, afetler sonrasında toplum olarak bütünleşmenin bir erdem ve özveri işi olduğunu öğretmek ve bu konularda resim ile kompozisyon yarışmaları düzenlemek;
- Öğrencilere başta deprem olmak üzere tüm afetleri önleme, olabilecek etkilerini azaltma ve sonuçlarını süratle gidermenin mümkün olduğunu örneklerle anlatarak öğrencilerde güven ve baş edebilme duygusu yaratmak.

Planlama ve Hazırlık Grubunun Ana**Görevleri:**

- Zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme planlarını hazırlamak;
- Planlarda görev alacak kişiler (öğretmenler, öğrenciler, çalışanlar ve veliler) için eğitim

- ve tatbikat programlarını hazırlamak ve uygulamak;
- Okul içi haberleşme, bilgi ve iletişim sistemlerini geliştirmek;
- Kendine bağlı birim sorumlularını belirlemek ve bu birimlerin koordinasyonlarını ve denetimlerini sağlamak;
- Afette görevlendirilecek personeli öncelik sırasına göre yerleştirmek;
- Afet sırasında gelen personeli kontrol etmek ve kayıtlarını yapmak;
- Personeli göreve çağırmak;
- Personeli dinlendirmek ve nöbet değişimlerini sağlamak;
- Dışarıdan gönüllü olarak çalışmaya gelenleri koordine etmek, denetlemek ve planlamak;
- Afet ile ilgili birimlerin yaptıklarının dokümantasyonunu sağlamak;
- Afet ve acil durum yönetimi planının başarılı olup olmadığını belirlemek;
- Afet ve acil durum yönetimi sisteminin Zarar Azaltma, Hazırlık, Müdahale ve İyileştirme olarak adlandırılan tüm evrelerinde alınması gereken önlemleri ve yapılması gereken çalışmaları belirlemek;
- Planı belirli aralıklarla yapılacak eğitim ve tatbikatlarla öğretmenler, çalışanlar, veliler, öğrenciler ve olması durumunda gönüllü kuruluşlar ve diğer ilgililerle paylaşmak ve denetlemek;
- Olanak ve kaynaklarla ilgili eksiklikleri ve öncelikleri belirlemek;
- Okulun afet hazırlığının kontrolünü yapmak;

- Afet ve acil durum yönetimi planını tanıtmak ve yaygınlaştırmak;
- Planda yer alan görevlilerin eğitimini, bilgilendirilmesini ve bilinçlendirilmesini sağlamak;
- Öğrenciler, veliler ve görev verilmemiş diğer tüm çalışanlar için eğitim programlarının düzenlenmesini, materyallerinin hazırlanmasını ve geliştirilmesini sağlamak;
- Planın muhtarlık, belediye, ilçe veya il afet ve acil durum planları ile uyumlu olup olmadığını kontrol etmek ve ilgili kurumlarla işbirliği ile koordinasyonu sağlamaktır.

Risk Yönetimi Grubunun Ana Görevleri:

- Okul ve çevresindeki tüm tehlikeleri ve riskleri belirlemek;
- Tehlike ve tehditleri, büyüklüklerini ve sıklıklarını, meydana gelme olasılıklarını ve neden olabilecekleri olası kayıp ve zararları tahmin etmek;
- Yangın alarm ve erken uyarı düzeneklerini kurmak;
- Okulun karşılaşılabileceği doğal, teknolojik ve insan kaynaklı tehlikeler ve tehditlerle ilgili tüm veri, bilgi ve sonuçları dikkate alarak kayıp ve zarar senaryoları oluşturmak;
- Günlük hazırlıkları ve kontrolleri yapmak;
- Periyodik güvenlik kontrollerini yapmak;
- Yangın söndürücü cihazlar, yangın dolabı, yangın muslukları, yangın detektörleri, alarm zili ve elektrik aksamı gibi donanımın kontrolünü yapmak;
- Okulun her sınıfında ve her katında bir ilkyardım dolabının olmasını sağlamak ve bakımını yapmak;
- Önleme ve zarar azaltma strateji ve eylem planını hazırlamak ve uygulamak;

- Erken uyarı, tahliye, sığınak düzeni, koruma, kurtarma ve ilkyardım gibi alt planları hazırlamaktır.

Müdahale Grubunun Ana Görevleri:

- Gerektiğinde Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi adına afet sırası ve sonrasında en kısa süre içerisinde doğru bilgilere ulaşarak grupların olaya zamanında, hızlı ve etkili müdahale etmesini sağlamak ve gerektiğinde tahliye veya yerinde sığınak kararı vermek ve olayı yönetmek;
- Kendisine bağlı alt birimlerin sorumlularını belirlemek, birimlerin koordinasyonunu ve denetlenmesini sağlamak;
- Komuta merkezine yakın bir müdahale merkezi kurmak;
- Sorumluluğundaki ekip ile sık aralıklarla toplanarak afet ve acil durumlar ile ilgili operasyon eğitim çalışmaları ve planları yapmak;
- Müdahale hizmetleri için gerekli olan personel ve malzemeyi belirleyip temin edilmesi için girişimlerde bulunmak;
- Kaç kişinin (gönüllüler de dahil olmak üzere) müdahale çalışmalarına sevk edilebileceğinin kararını vermek;
- Müdahale takımlarını belirli zaman aralıklarında dinlendirmek ve değiştirmek;
- Okul binasında veya bahçesinde ortaya çıkan tüm olaylara müdahale etmek;
- Mümkün olan en kısa süre içerisinde öğrencilerin, öğretmenlerin ve personelin hayatını kurtarmak;
- Yaşamsal ihtiyaçlarını en kısa sürede ve en uygun yöntemlerle karşılamaktır.

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'nun Müdahale grubu kendi içinde;

(1) Arama-Kurtarma, Yangın, İlk Yardım, (2) Tahliye, Güvenlik ve Aile ilişkileri, (3) Tespit, Onarım, İyileştirme ve (4) Kaynak Temini ve Lojistik Destek alt gruplarına ayrılabilir.

Arama Kurtarma, Yangın, İlk Yardım Alt Grubunun Ana Görevleri:

- Yangınları kontrol altına almak ve söndürmek;
- Mahsur kalan kişileri kurtarmak;
- Yangını önleyici önlem ve düzenlemeleri kontrol etmek ve yerine getirilmesini sağlamak;
- Küçük yangınları söndürmek;
- Yaralılara ilkyardımda bulunmak;
- Tahliye ekibiyle birlikte yaralıların en yakın hastaneye ulaştırılmasını sağlamak;
- Afetzedede için ölüm olasılığı bulunduğu Müdahale Ekibi'ne ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'na haber vermek;
- Gözlenen herhangi bir yaralanmayı ve incinmeyi hemen rapor etmektir.

Tahliye, Güvenlik ve Aile İlişkileri Alt Grubunun Ana Görevleri:

- Standart güvenlik kurallarını izlemek;
- Öğrenci ve sınıf öğretmenlerinin sorumluluklarını izlemek;
- Yapılacak görevler için Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'nun uyarılarını izlemek;
- Tıbbi müdahale alanı dışında ve olması durumunda okuldaki diğer tüm personelin ve öğrencilerin güvenliğini sağlamak;
- Kurtarma operasyonlarında ve tehlikeli durumlarda ekiplerin güvenliğini sağlamak;
- Bina girişlerinin ve binanın güvenliğini sağlamak;

- Ziyaretçi girişlerini düzenlemek;
- Okul bina ve bahçesine yetkisiz kişilerin girmesini önlemek;
- Güvenliği olmayan bölgelere girilmez işaretlerini yerleştirmek;
- Belirlenen tehlikeli ve güvensiz durumları Tespit, Onarım ve İyileştirme Sorumlusu'na ve Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'na bildirmek;
- İhtiyaç halinde itfaiye ve emniyet müdürlüğü ile ilişki kurmak;
- Yiyeceği, suyu ve tıbbi malzemeleri korumak;
- Afet süresince gerekirse polis/jandarma ve bina/yerleşke güvenlik birimlerinin birlikte çalışmasını sağlamak;
- Ambulans için ayrılmış park yerlerine park etmiş araçların kaldırılmasını sağlamak;
- Tahliye için personele kılavuzluk etmek ve paniği önlemek;
- Gerekli tahliye ve haberleşme sistemlerini kurup çalıştırarak sınıfların en seri şekilde paniğe meydan vermeden tahliyesini sağlamak;
- Öğrencilerin velileriyle bir araya gelmelerinde isteme/teslim kapılarının (veya masalarının) kullanılmasını sağlamak;
- Yoklama için sınıfın konumunu rapor etmek;
- Öğrencilere tahliye sürecinde refakat etmek ve yazılı bilgileri Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'na iletmek;
- Öğrencilerin velisine teslim edilecek yerlerin ve diğer müdahale yerlerinin oluşturulmasına yardım etmek;
- Öğrencilere yönelik eğlence vb. etkinliklere/aktivitelere yardım etmektir.

Tespit, Onarım ve İyileştirme Alt Grubunun

Ana Görevleri:

- Olayın büyüklüğü ve etkileri hakkında bilgi toplamak;
- Kendine bağlı alt birimlerin sorumlularını belirlemek ve birimlerin koordinasyonunu ve denetlenmesini sağlamak;
- Binanın güvenli olup olmadığına karar vermek;
- Okul binasının zarar görmüş kısımlarını belirlemek ve boşaltmanın gerekli olup olmadığını Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'na bildirmek;
- Kurtarma faaliyetlerine ve enkazların kaldırılmasına yardım etmek;
- Okul binasında meydana gelen küçük çaplı bozuklukları onarmaktır.

Kaynak Temini ve Lojistik Destek Grubunun

Ana Görevleri:

- Personel, araç, gereç gibi gerekli kaynakları belirlemek, temin etmek ve bu kaynaklara ihtiyaç duyan bölümleri saptamak;
- Öncelikli bölgeleri belirleyerek kaynakların dağıtımını sağlamak;
- Mevcut ve ihtiyaç duyulan malzemeleri saptamak;
- Binada bulunmak zorunda olanların barınma, beslenme ve sağlık hizmetleri için gerekli organizasyonları yapmak;
- Acil bir durumda kullanılacak kaynakların envanterinin doğru bir şekilde çıkarılması (insan, ekipman, malzeme, parasal kaynak gibi) ve belirlenen eksikliklerin öncelik sırasına göre süratle giderilmesini sağlamak;
- Gönüllü çalışma çağrılarını konusunda işbirliği yapmak;

- Karşılıklı işbirliği ve yardımlaşma anlaşmalarının yürürlüğe girmesini sağlamak;
- Kaynakların durumundan, bilginin toplanmasından, değerlendirilmesinden, saklanması ve kullanılmasından sorumlu olmak;
- Durum ve kaynaklara yönelik sürekli değerlendirme yapmak;
- Afet ve acil durumlarda destek olunması için malzeme, donanım ve donatıların taşınmasından ve sağlanmasından sorumlu olmak;
- Afet ve acil durum ile ilgili giderlerin dokümantasyonunu yapmak ve düzenlemek;
- Afet ve acil durumlarda kullanılan ve dışarıdan temin edilen malzemeleri belgelendirmek, müdahaleye katılanların isim ve çalışma sürelerini kaydetmek;
- Her 12 saatte bir, sağlanan personel kaynağı ve çeşitli harcamalarla ilgili finansal verileri gösteren raporu hazırlamak ve bunu ilgili birimlere iletmek;
- Halktan gelen bağışlar konusunda hazırlık ve planlama birimi ile işbirliği yapmak;
- Olaya bağlı olarak araç gereç, malzeme ve personel ihtiyacını sağlamak;
- Afet ve acil duruma müdahale ederken, müdahale ekibine gerekli olan insan gücünü, ekipmanı ve malzemeleri temin etmektir.

Bu grubun altında bir haberleşme alt grubunun kurulması yararlı olur:

Haberleşme Alt Grubunun Ana Görevleri:

- Tüm haberleşmelerin bir kopyasını haberleşme çalışma sorumlusuna iletmek; tüm kararları ve yapılanları belgelemek;
- Personelin ailelerini bilgilendirmek;
- Okul afet alanı ile okul bölgesindeki bağlantılarda yapılan yazılı ve sözlü

- iletişimi-haberleşmeyi kurmak, yönlendirmek ve koordine etmek;
- Eğer okulun bölgesindeki diğer kuruluşlarla bağlantı sağlanamıyorsa, bölge dışındaki başka kuruluşlar aracılığı ile iletişim kurulmasını sağlamak;
 - Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'nun bilgisi dahilinde medya ve halka gerekli bilgi ve haberleri düzenli olarak ulaştırmak;
 - Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu ile yakın işbirliği içinde olmak;
 - Görevli medya mensuplarının girebileceği ve giremeyeceği alanları belirlemek ve bu konuda güvenlik şefi ile işbirliği içinde olmak;
 - Afet ve acil durumlarda, okulda o anda görevli olmayan veya bulunmayan acil durum personeline, Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı'ndaki diğer personelin telefon ve adreslerini içeren listeyi ulaştırmak;

- Afet ve acil durumlarda, okul binası içindeki telefon iletişiminin kesintiye uğraması durumunda doğrudan birisini göndererek veya cep telefonu/telsiz ya da medya aracılığıyla acil durum personeline ulaşmak;
- İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleriyle doğru bilgi akışını, eşgüdümü ve irtibatı sağlamak;
- Okul dışındaki yardım kuruluşları ve organizasyonların temsilcileri ile irtibatı sağlamaktır.

Zarar Azaltma Aşaması **Okulun Mevcut Durumu ve** **Olanakların Belirlenmesi**

Okulla ilgili her türlü bilginin eksiksiz ve doğru bir şekilde toplanması ve mevcut durum analizi yapılarak okulların afet ve acil durum sırası ve sonrasında kullanabilecekleri iç kaynakların tespitinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesi bu

Okul Adı:						Tarih:			
İLETİŞİM BİLGİLERİ									
Adres:									
Telefon ve Faks No:									
Web adresi ve e-posta:									
Bina / Blok Adı:									
Yapı tarzı:									
Yapım yılı:									
Kat sayısı:									
Kat:	Koridor Sayısı:		Oda Sayısı	Derslik Sayısı	Laboratuvar Sayısı	Elektrik Panosu (Odası): [] Var [] Yok			
	İşildak Sayısı: [] Yok								
	Acil / Yangın Çıkış Sayısı: [] Yok								
Yangın Söndürücü: [] Var [] Yok Sayısı ve Yeri:			Yangın Hortumu : [] Var [] Yok Sayısı ve Yeri:						
Diğer Açıklamalar:									
Oda- Derslik- Lab.Adı veya No'su	İlkyardım Kutusu Talimat Panosu	Kapı Açılış Yönü	İlk Kurtarılacak (Önemli) Belge)	Tahliye Engeli (Mobilya vs.)	Vana/ Şalter	Tehlikeli Madde (adı)	Yanıcı Malzeme (Ahşap, vs.)	Duman Detektörü/ Taşınabilir Söndürücü	Yardım Malzemesi

Tablo 5. Okul Genel Bilgiler Formu 1

Okulu [.....]	Gündüz toplam nüfus		Gece toplam nüfus	
	Gündüz Bina Sorumlusu Adı		Kat, Oda ve Tel No	
Gece Bina Sorumlusu Adı		Kat, Oda ve Tel No		
Binada Çalışma Günleri				
Çalışma Saatleri				
Öğrenci Sayısı				
Erkek	Kız		Toplam	
Öğretmen Sayısı				
Erkek	Kadın		Toplam	
Memur/Temizlik Görevlisi Sayısı				
Erkek	Kadın		Toplam	

Tablo 6. Okul Genel Bilgiler Formu 2

OKULUN PERSONEL VE ÖĞRENCİ BİLGİLERİ				
GÖREVİ		ERKEK	KADIN	TOPLAM
1	Müdür			
2	Müdür Yardımcısı			
3	Branş Öğretmeni			
4	Sınıf Öğretmeni			
5	Rehber Öğretmen			
6	Memur			
7	Temizlik Görevlisi			
8	İşçi			
9	İŞKUR Personeli			
10	Öğrenci Sayısı			
11	TOPLAM			

Tablo 7. Okulun Personel ve Öğrenci Bilgileri

başlık altında yapılmalıdır. Okulun mevcut durumunun tespitinde kontrol listeleri (*check-list*) veya standart formlar kullanılabilir gibi, okul müdürü veya görevlendireceği bir kişi tarafından okul niteliklerine uygun basit formlar da hazırlanabilir. Bu formlarda okuldaki bina/yapı adedi, kat sayısı, her kattaki koridor, derslik, laboratuvar, elektrik panosu, acil çıkış, yangın söndürücülerin ve yangın hortumlarının yeri ve sayısı gibi bilgilerin de yer alması, mevcut durum tespitini kolaylaştıracak ipuçlarını sağlayacaktır. Ayrıca her oda, derslik ve laboratuvara ait bilgilerin tespit edilmesine yönelik hazırlanmış olan standart “durum tespiti detay formları” kullanılabilir gibi, gerektiğinde ilgili kişiler tarafından yeni formlar da oluşturulabilir.

Okul hakkında genel bilgilerin yandaki forma göre eksiksiz bir şekilde doldurulması tavsiye edilir. Özellikle birden fazla bloktan oluşan okulların bu formu her blok için ayrı ayrı doldurması gerekir. Okul hakkında genel bilgiler

formunun eksiksiz bir şekilde doldurulması çok önemlidir. Diğer açıklamalar kısmının altında yer alan bilgilerin, Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu üyeleri ve/veya görevlendirdikleri kişiler tarafından yerinde görülerek eksiksiz ve doğru bir şekilde doldurulması gerekir. Yine benzer şekilde personel ve öğrencilerle ilgili bilgilerin yukarıdaki forma uygun şekilde doldurulması gerekir. Ayrıca planın ekinde personel ile ilgili bilgilerin (Adı, Soyadı; Cep ve Ev Telefonu; İkametgâh Adresi ve e-posta vb.) bir tablo şeklinde verilmesi gerekir.

Yapısal ve Yapısal Olmayan Risklerin Azaltılması

Yapı elemanları ile ilgili riskler arka sayfada tanımlandığı şekilde ikiye ayrılır.

Binalarda deprem güvenlik düzeyinin düşük olmasının başlıca nedenleri:

- Kolon-kiriş bölgelerinde sargı donatısının (etriye) doğru ve yeterli miktarda bulunmaması;

Birinci Tür Riskler

Taşıyıcı olmayan yapı elemanlarının hasar görmesi sonucu oluşabilecek risklerdir. Bölme duvarların yıkılması, dökülmesi, devrilmesi, sıvaların dökülmesi, camların kırılması ve benzeri hasarlar nedeniyle oluşabilecek riskler bu sınıfa girer.

İkinci Tür Riskler

Taşıyıcı yapı elemanlarının hasar görmesi durumunda oluşabilecek risklerdir. Bu tür risklerin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkacak zararlar çok daha büyük olur. Bir yapının taşıyıcı sistem elemanları kolon, kiriş, perde duvar, temel ve döşemedir. Bunların deprem güvelik düzeyi ne kadar yüksek ise, risk de o kadar azdır.

- Beton dayanımlarının çok düşük olması veya betonun yanık olması;
- Kolonların kesitlerinin çok küçük olması;
- Binada yumuşak kat (giriş katında dolgu duvarların olmaması veya bir üst kata oranla çok az olmasıdır) bulunması.

Yapısal Risklerin Azaltılması

Genel olarak 1975'ten sonra yayımlanmış olan "Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkındaki Yönetmelik" doğrultusunda inşa edilen okulların can güvenliğini sağlayacak yeterlilikte olmaları ve deprem sırasında yıkılmamaları beklenir. Her ne kadar okulunuzun yapısal olarak depreme dayanıklı olup olmadığını belirlemek bir uzmanlık gerektiriyorsa da aşağıdaki çalışmaları yaparak yetkili bir mühendise ihtiyaç olup olmadığını tespit edebilirsiniz:

Okul binasının depreme karşı güvenli olup olmadığını yalnızca gözlem yaparak anlamak mümkün değildir.

Bunun için daha detaylı araştırma yapılması ve malzeme örnekleri alınarak laboratuvarlarda testten geçirilmesi gerekir. Bu araştırmalar ancak İnşaat Mühendisleri Odası, üniversitelerin İnşaat Mühendisliği Bölümü ve Deprem Mühendisliği Uygulama ve Araştırma Merkezleri ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerinin yetkili ve konunun uzman mühendisleri tarafından yapılabilir.

- Okulunuzun resmi deprem tehlike haritasına (2019) göre deprem tehlike parametrelerini belirleyin.
- Okulunuzun bulunduğu yer için "İmar Planına Esas Jeolojik-Jeoteknik Etüt Raporu" hazırlanarak yerleşime uygunluk değerlendirmesi yapıp yapılmadığını öğrenin. (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü ve/veya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerinden öğrenebilirsiniz.)
- Okul binası ve/veya binalarının zemin etüt raporları var mı? Okulunuzun bulunduğu yerin zemin yapısı hakkında bilgi edinin. (Bağlı bulunduğunuz belediye ve/veya İl/ilçe Millî Eğitim Müdürlüğü'nden öğrenebilirsiniz.)
- Okul binasının yapım tarihi ve yapıldığı yılda yürürlükte olan resmi deprem bölgeleri haritasına göre durumunu ve hangi deprem yönetmeliğine göre yapılmış olduğunu öğrenin.
- Binanın okul amaçlı mı yapıldığını, yoksa sonradan okul olarak mı kullanılmaya başlandığını öğrenin.

- Yapım izni ve yapı kullanma izninin olup olmadığını öğrenin.
- Okul binasının depremler nedeniyle onarıp onarılmadığını, binada farklı kullanımlar amacıyla değişiklik yapıp yapılmadığını, özellikle taşıyıcı sistemine (kolon, giriş vb.) müdahale yapıp yapılmadığını mutlaka soruşturup öğrenin.
- Yapıda hazır beton kullanılıp kullanılmadığını ve hazır betonun hangi firmadan alındığını belirleyin. Standartta uygun hazır beton üreten firmaları “Hazır Beton Birliği”nden öğrenebilirsiniz.
- Yapının bodrum katında nemden kaynaklanan siyah lekeler ve pamukçuklar olup olmadığını kontrol edin. Bu gibi durumlar yapıda iyi bir su yalıtımının olmadığını ve beton içerisindeki demirlerde (donatı) paslanma (korozyon) olabileceğini gösterir. Bu durum yapının depreme dayanımını doğrudan etkileyen bir faktördür.
- Okul binası ve arsasının bulunduğu yerde heyelan, su baskını, çığ, kaya düşmesi gibi başka afete dönüşebilecek tehlikeler olup

olmadığını ve zeminin depremler sırasında sivilaşma, farklı oturma, yanal yayılma gibi yerel zemin etkilerine maruz kalarak hasar görüp görmeyeceğini deneyimli bir jeoloji mühendisine danışarak öğrenin. Bu konuda ilgili meslek odaları ile üniversitelerden yardım ve destek alabilirsiniz.

- Okul binanızın teknik uygulama sorumlusu (fenni mesul) veya binayı denetleyen yapı denetim kuruluşu ile temasa geçerek yapının mimari projesi ile statik hesaplarının yürürlükteki deprem yönetmeliklerine uygun olup olmadığını sorun ve bu konuda kendilerinden yazılı bir belge isteyin. Bu kişiler bulunamıyorsa, yapıyı deneyimli bir mühendise inceletin (bu konuda İnşaat Mühendisleri Odası’ndan ve üniversitelerden yardım istenebilir).

Okul binalarının depreme karşı güvenli olup olmadığı, Bina Deprem Yönetmeliği’ndeki mevcut koşullara uyulup uyulmadığının belirlenmesi ile anlaşılır. **Betonarme Yapıların Deprem Güvenliğinin Araştırılması**, aşağıdaki adımları kapsar:

1. Mühendisler tarafından okul binasının mevcut projesi incelenir. Projenin deprem yönetmeliğine uygunluğuna bakılır. Proje bulunamazsa, ölçümler yapılarak binanın taşıyıcı sisteminin mevcut durumunu gösteren rölöveleri çıkarılır.
2. Mühendisler binaya gelerek inşaatın projeye uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol ederler. Bunun için yapı elemanlarının boyutlarına ve taşıyıcı sistemde kullanılan donatıların cins, paslanma durumu, boyut ve yerleşimlerine bakılır. Taşıyıcı elemanlardaki beton, sıva ve pas payı kaldırılarak kontrol edilir. Yapılan araştırmalardan sonra pas payı kaldırılan bölgeler, doğru bir şekilde kimyasal tamir harcı ile kapatılmalıdır.
3. Yapının mevcut beton kalitesini ölçmek için uygun görülen birkaç farklı noktadan, taşıyıcı elemanların donatılarına rastlamayacak şekilde karot ile beton örnekleri alınarak laboratuvara test edilmeye gönderilir. Daha sonra taşıyıcı elemanlarda örnek almak üzere oluşturulan boşluklar, doğru bir şekilde yüksek mukavemetli ve rötresi az kimyasal harç ile doldurulur. Beton örneğinin, bina içinde dağılımını görebilmek amacıyla farklı noktalardan alınması gerekir. Bir binada, gerekli görülen her yerden karotla örnek alınamıyorsa, uygun yerlerden beton örneği alınıp diğer noktalarda taşıyıcı elemanların sıvası kaldırıldıktan sonra çekiç okumaları da yapılabilir fakat yalnızca çekiç okumaları yapmak, beton dayanımını belirlemek için yeterli değildir.
4. Tüm bu bilgilere dayanarak, binanın yapısal özellikleri ve üzerinde inşa edildiği zeminin özellikleri de göz önüne alınarak bilgisayar ortamında binanın analizi yapılır ve yapısal elemanların taşıma kapasiteleri yönetmelik çerçevesinde kontrol edilir.

Yapısal Olmayan Risklerin Azaltılması (YORA)

Deprem sonrası oluşabilecek tehlike ve riskler, atılabilecek birkaç adımla veya uzmanından alabileceğimiz teknik destekle azaltılabilir. Deprem öncesi yapılan küçük hazırlıklarla, yapısal olmayan elemanlardan kaynaklanan zararların azaltılabileceği görülmüştür.

Yapısal olmayan elemanlardan kaynaklanan tehlike ve risklerin azaltılması işlemine, “Yapısal Olmayan Risklerin Azaltılması” (YORA) adını vermekteyiz. Bunun yapılabilmesi için, öncelikle risk kaynaklarının nasıl zarar verebileceğinin belirlenmesi ve olabilecek zarar durumunun deprem öncesinde iyileştirilmesi gerekir.

Yapısal olmayan elemanlar, bir binanın taşıyıcı sistemi (kolon, kiriş, döşeme, taşıyıcı duvar, çatı ve temel) dışındaki bütün kısımlar ve binanın içindekilerdir.

Örneğin boyutları itibarıyla yüksekliği genişliğinden veya derinliğinden 1,5 kat daha fazla olan eşyalar ve üst kısmı alt kısmından daha ağır olan eşyalar kolayca devrilebilir. Kaygan bir zemin üzerinde bulunan ağır eşyalar kolayca kayar. Altı tekerlekli eşyalar kolayca yer değiştirir. Dışarıda duran kitaplar, raf üzerinde bulunan ürünler kolayca düşebilir. Basit çivi veya vida ile tutturulmuş tablolar kolayca düşebilir.

TÜRÜ	ELEMANLAR
Mekanik Sistem	Kalorifer kazanları, su tankları, ısı pompası, havalandırma/soğutma elemanları
Elektrik Sistemi	Elektrik tesisatı, kesintisiz güç kaynakları, yedek jeneratörler
Cephe ve Çatıdaki Mimari Elemanlar	Yığma bacalar, kalkan duvarlar, cephe kaplamaları, parapetler, kornişler, pencereler
İç Mekândaki Mimari Elemanlar	Kapılar, tavan kaplamaları, havalandırma sistemi, aydınlatma sistemi, tuvaletler, kantin, büfe, mutfak pişirme sistemleri
Mobilyalar, Araç - Gereç	Laboratuvar malzemeleri, kitaplık dolapları, çelik dolaplar, asılı panolar, bilgisayar sistemleri, elektronik ve diğer elektrikli cihazlar, beyaz eşyalar, asılı duran eşyalar, dolaplar, dekoratif eşyalar, raflarda duran eşyalar, camlar, tüpler, aydınlatma elemanları, tabelalar, klimalar, gaz silindirleri

Tablo 8. Binalarda Yapısal Olmayan Elemanlar Tablosu

Yapısal olmayan eşyaların olası bir deprem sırasında zarar vermesini önlemek, yani riskleri en aza indirebilmek için bu tip eşyaların deprem sırasında nasıl devrildiğini, nasıl kaydığını, nasıl düştüğünü, nasıl kırıldığını bilmek ve bu doğrultuda iyileştirme yapmak gerekir.

Yukarıda verilen risk kaynakları örneklerini çoğaltmak mümkündür. Burada önemli olan, risk kaynağının zarar nedeninin iyi bilinmesi ve ona göre çözüm üretilmesidir. Yapısal olmayan eşyalardan kaynaklanan riskleri azaltmak için en etkili yol, zarar görebilecek eşyaları tekniğine uygun bir şekilde sabitlemektir. Bazen de eşyaların bir kısmının yerini değiştirmek; kalın perde kullanmak; günlük okul yaşantısında az kullanılan, hacimli eşyaların konumunu değiştirmek; kullanılmayanları okul ortamının dışına değerlendirmek gibi ücretsiz yöntemler de olumlu çözümler oluşturmaktadır.

Okul Deprem Tehlike Avı

Okul Deprem Tehlike Avı her bir sınıf, ofis, kantin, spor salonu, laboratuvar, konferans salonu, kazan dairesi, okul bahçesi gibi okulun tüm bölümlerinin yerinde görülmesiyle yapılır. Tehlike avının okul afet ve acil durum yönetimi ve/veya kurulunda yer alan kişilerin denetiminde ve öğretmen ile öğrencilerin katılımıyla yapılması tavsiye edilir. TEHLİKE AVI yaparken tek ihtiyacınız hayal gücü ve sağduyudur.

Konu ile ilgili eğitim almış ve/veya ilgili yayınları okumuş olmanız tercih edilir.

Afet ve acil durumda neler olabileceğini, hangi eşyaların düşmesinin veya kaymasının size zarar verebileceğini hayal etmelisiniz.

Bu tip çalışmalarda ilk olarak yaşamsal zarar verebilecek, can kaybı veya yaralanmaya neden olabilecek ya da çıkış yollarını tıkayabilecek nesnelere sabitlenerek emniyetli

hale getirilir. İkinci olarak, ekonomik kayıp yaratacak olan ve çevresindekilere zarar verebilecek eşyalar sabitlenerek emniyete alınır. En sonunda da sosyal ve kültürel değeri olan nesnelere güven altına alınır.

Okul deprem tehlike avında yapılması gerekenler:

- Ağır eşyalar baş hizasının altına yerleştirilir;
- Yüksek ve ağır mobilyalar duvar, zemin ve tavana sıkıca sabitlenir;
- Dolap kapakları sürgülü veya mandallı kilitlerle tutturulur;
- Isıtıcılar ve ısı kaynakları emniyete alınır;
- Yangın söndürücülerini ve diğer gaz silindirleri sabitlenir;
- Kırılabilir camlardan korunacak şekilde düzenleme yapılır;
- Ağır ve önemli elektronik aletler plastik klipsli şeritler, dar ve geniş dokuma kayışları ve/veya cırt cırtlı bantlar kullanarak masa üstüne ya da zemine sabitlenir;
- Aydınlatma armatürleri tavana sıkıca sabitlenerek emniyete alınır;
- Duvar tabloları, duvar haritaları vb. için ucu kapalı kanca vidalar kullanılır;
- Tehlikeli (zehir, yanıcı-parlayıcı) maddeler sınırlanır, izole edilir, ortadan kaldırılır veya ayrı tutulur.

Okulumuz veya evimiz afetlere dayanıklı bir şekilde inşa edilmiş olabilir, ancak bu yeterli değildir. Okulumuzdaki ve evimizdeki eşyaların da afetlere göre düzenlenmiş olması gerekir. Yukarıda belirttiğimiz gibi okulumuzdaki ve evimizdeki riskleri belirlemek ve onlardan korunmak için başta sınıf ve koridorlar olmak üzere okulun diğer bütün bölümleri için TEHLİKE AVI yapılmalıdır. Afet ve acil durum yönetimi planı kapsamında

mutlaka sınıflarda ve okulun bütün bölümlerinde tehlike avı yapmalı, risklerimizi belirlemeli ve sonra bu riskleri öncelik sırasına göre azaltmalıyız. Türkiye’de depremlerdeki yaralanmaların en az yüzde 50’si ve ölümlerin ise yüzde 3’ü yapısal olmayan risklerden yani kayan, düşen ve/veya devrilen eşyalarından kaynaklanmaktadır. Bunların tümü eşya kullanımından doğan risklerdir. Yaşam alanlarımızda alınacak basit tedbirlerle bu riskleri azaltmak mümkündür.

Sınıfımızdaki ve Okulumuzdaki Tehlikeler Nelerdir?

“Bir sarsıntı olsa burada bana ne zarar verebilir?”, “Sıranızın yanında duran dolap devrilince üstünüze düşer mi?”, “Kütüphaneniz devrilirse size zarar verebilir mi?” gibi soruların yanıtını arayın ve **TESPİT ET-RİSKLERİ BELİRLE-YER DEĞİŞTİR-SABİTLE** yöntemini uygulayın.

Tespit Et: Sınıfınızda hangi eşyaların kayarak, düşerek, devrilerek veya kapağı açılarak size zarar verebileceğini tespit edin.

Riskleri Belirle: Tehlikenin gerçekleşmesi halinde size veya okulunuza nasıl hasar verebileceğini belirleyen.

Yer Değiştir: Eşyaların yerlerini değiştirerek riski önleme şansınız varsa öncelikle bu yolu deneyin.

Sabitler: Eşyaların yerlerini değiştirerek riski önleme şansınız yoksa, risk oluşturabilecek eşyalarınızı sabitleyin. Sabitlemeye başlamadan önce mutlaka hangi eşyanın nereye ve hangi sabitleme yöntemi ile sabitleneceğini belirleyin.

Okuluza bu gözle baktığınızda, çok farklı riskler belirleyebilirsiniz:

- Tehlike avı yaparken okulunuzdaki güvenli ve deprem sırasında **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** yapabileceğiniz yerler de belirlenmelidir.
- Deprem olması halinde sınıfın, koridorun, okul bahçesinin en güvenli yerlerinin neler olabileceği de belirlenmelidir.
- Ağır ve yüksek eşyalar var ise bunları size zarar vermeyecek alanlara taşıyın.
- Rafly mobilyalarda alt raflara ağır, üst raflara hafif eşyalar koyun.
- Okul ve sınıf kapılarının dışarıya açılacak şekilde olmasını sağlayın. İçeri açılan bir kapı, acil durumda telaş içinde dışarı çıkmak isteyen öğrenciler ve gerçekte herkes için tehlike teşkil eder. Çünkü insanlar kapıda birbirleri üzerine yığılıp sıkışırlar.

Okul ve Çevresindeki Tüm Tehlikelerin ve Risklerin Belirlenmesi

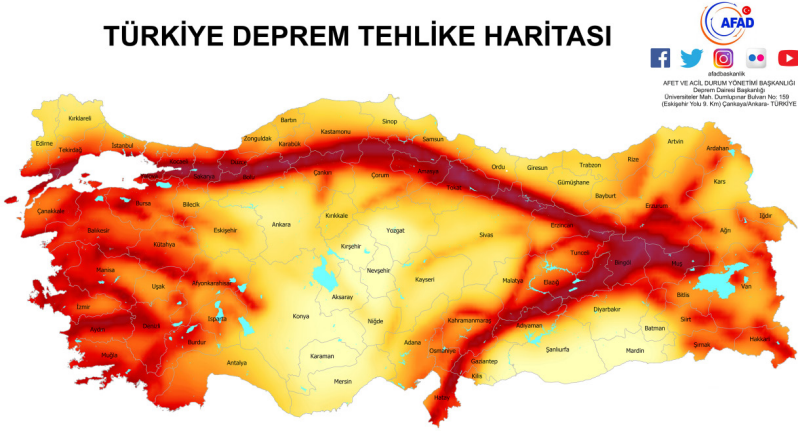
Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu oluşturulduktan sonra yapılması gereken temel çalışma, okul ve çevresindeki tüm tehlikeleri ve tehditleri belirlemek, tehlikelerin ve tehditlerin büyüklük ve sıklıkları, meydana gelme ihtimalleri, neden olabilecekleri kayıp ve zararlar yani olası risklerin belirlenmesi çalışmaları olacaktır. Okulun bulunduğu bölgenin deprem tehlikesi, resmi makamlarca hazırlanmış daha büyük ölçekli bir tehlike ve risk haritası olmaması durumunda, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nca hazırlanmış ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girmiş olan 2019 tarihli "Türkiye Deprem Tehlike Haritası"ndan alınabilir.

Sel, taşkın, heyelan ve diğer afetlerle ilgili bilgiler ise ilgili ilin Afet ve Acil Durum Müdürlüklerinden elde edilebilir. Okulun yer

aldığı bölge hakkında yukarıdaki genel bilgiler elde edildikten sonra, okulun yakın civarındaki tehlike ve tehditlerle okul binalarındaki ve okul bahçesindeki tehlike ve tehditler için tehlike avı yöntemi uygulanarak tehlikeler ve neden olabilecekleri zarar ve kayıplar, yani riskler belirlenir.

Risk analizi yapılabilmesi için analizin yapılacağı okulun ve okul içindeki farklı mekânların ve öğrenci, öğretmen ve diğer personeli etkileyebilecek her türlü tehlikenin belirlenmesi gerekir. Olası bir afet ve acil durumun mekân, çevre ve insanlar üzerine etkilerinin belirlenmesi için detay çalışmalar yapılmalıdır. En gerçekçi ihtimaller doğrultusunda doğa, teknoloji ve insan kaynaklı olası tehlikelerin, bu tehlikelerin önem derecelerinin ve önem derecesine bağlı önceliklerin belirlenmesi gerekir. Okullar için herhangi bir doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olayın afete dönüşmemesi veya en az zararla sonuçlanması için olası tehlikelerin

TÜRKİYE DEPREM TEHLİKE HARİTASI

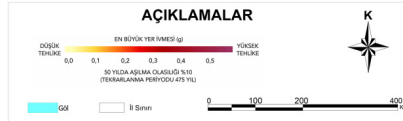

Bu harita, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından Ulusal Deprem Azaltma Programı (UDAP) kapsamında desteklenen UDAP-Ç-13-06 kod no'lu "Türkiye Sismik Tehlike Haritasının Güncellenmesi" başlıklı projenin sonuçları kullanılarak hazırlanmıştır.

Bu harita, zemin koşulu (V_{30}) = 760 m/s esas alınarak hazırlanmıştır. Yerel zemin koşullarının neden olabileceği sivilizasyona, büyüme, farklı oturma gibi tehlikeleri içermemektedir.

Kaynak Gösterme: Bu haritanın kullanımında "AFAD, 2018. Türkiye Deprem Tehlike Haritası" şeklinde kaynak belirtilmesi gerekmektedir.

2018/50 Haritanın telif ve iddiası hakkı AFAD Başkanlığına aittir. AFAD'ın yazılı izni alınmadan elektronik, optik, mekânık veya diğer yollarla çoğaltılması, dağıtılması, basılması, yayılması durumunda gerekli hukuki yollarla başvurulacaktır.

Türkiye Deprem Tehlike Haritası (AFAD, 2019)

önceden belirlenmesi, gerekli önlemlerin alınması ve risklerin azaltılması gereklidir.

Tehlikeler türlerine, meydana geliş yerlerine, zaman ve şekillerine, etkilerine, büyüklüklerine ve benzer birçok kritere bağlı olarak farklılık gösterebilir. Bazı tehlikeler öncül işaretlemler verebilirken, bazıları ise aniden oluşmaktadır. Özellikle deprem gibi doğa kaynaklı olaylar için kesin yer ve zaman tahmininde bulunmak oldukça zor, hatta mümkün değildir. Bu nedenle aniden gelişen bu tür tehlikelerin afete dönüşmemesi için mevcut durumun çok iyi analiz edilmesi gerekir. Ayrıca bu analiz sırasında okulun sahip olduğu yerel imkânlar da belirlenmelidir. Bu iç kaynaklar afet veya acil durum öncesi, sırası ve sonrasında gerekli önlemlerin alınması, etkin bir müdahalenin yapılabilmesi ve normal eğitime geçilebilmesi için önemlidir.

Okullar için yapılacak tehlike analizi çalışmalarında, olası tehlikelerin belirlenmesi ve belirlenen her tehlike için gerçekleşme sıklığı ile birlikte mekân, akademik personel, öğrenciler ve eğitim sürekliliği üzerine etkileri değerlendirilmelidir. Ayrıca tehlikenin büyüklüğü, coğrafi ile bölgesel koşullar ve buna ek olarak yakın çevrede meydana gelebilecek olayların etkileri de dikkate alınmalıdır. **Bir okuldaki personelin, öğrencilerin, okul binasının, bina içindeki eşyaların ve eğitim materyallerinin bir tehlikenin etkisiyle hasara uğraması veya eğitiminin kesintiye uğraması, o okulun hasar görülebilirlik seviyesini göstermektedir.**

Risk analizi çalışmalarında tehlike türleri ve bu tehlikelerin nitelikleri değerlendirilir. Her bir tehlike kendine özgü etkileme şiddeti, oluşum sıklığı, etkilediği mekân, topluluk sayısı ve önlemleri ile diğerlerine göre farklılık

gösterir. Tehlike profili belirlenirken mekân-bina, insan-personel-öğrenci, eğitim sürekliliği gibi başlıklar altında gruplandırılmış sorulara yanıtlar verirken, aşağıdaki detaylar dikkate alınmalıdır:

Mekân ve Bina:

Tehlikenin veya riskin etkileyeceği alandır. Mekânın ne kadarının etkileneceği kadar farklı oranlarda etkilenecek alanların olup olmadığı da önemlidir.

İnsan (Öğretmen/Öğrenci/Diğer Personel):

Tehlikenin gerçekleşmesi halinde tehlikeden etkilenebilecek ve zarar görebilecek insan sayısının tahmin edilmesidir.

Eğitim Sürekliliği:

Tehlikenin binayı veya insanları etkilemesi durumunda eğitimi ne kadar etkileyeceği ve eğitimde kesintiye yol açıp açmamasıdır.

Risk analizi yapılırken özellikle doğa kaynaklı tehlikeler için etki derecesi ve oluşum sıklığı/olasılığının belirlenmesinde bilimsel verilerden ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yayınlarından yararlanılmalı veya doğrudan kendilerinden yardım istenmelidir. Belirlenen tehlikelerin mekânı, insanı ve eğitim sürekliliğini ne kadar etkileyebileceğini belirleyebilmek için Tablo 9'daki "Tehlike Tespit Formu", Tablo 10'daki "Savunmasızlık Tespit Formu" ve Tablo 11'deki "Yönetilebilirlik Tespit Formu" doldurulmalıdır.

Tehlike Tespit Formu'nda (Tablo 9) tehlikenin adına/türüne, kaç yıl içinde gerçekleşebileceğine, tehlikenin ciddiyetine ve potansiyel zarar verebilirliğine, etki süresine,

TEHLİKE TESPİT FORMU														Toplam	Toplam / 5	Coğrafi Konum *
Tehlike Adı	Tehlikenin kaç yıl içinde gerçekleşmesini bekliyorsunuz?			Tehlike ne kadar ciddi? Potansiyel olarak ne kadar zarar verebilir?			Tehlikenin etkisi ne kadar sürebilir?			Tehlike ne zaman gerçekleşebilir?		Tehlike önceden tahmin edilebilir mi?				
Deprem	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	10	1			
Tehlike Yeri	5 Yıl	10 Yıl	20 Yıl	Çok	Orta	Az	>1 Hft	1 Hft	Gün	Her An	Mevsimsel	Hayır	Evet			
Merkez Okul Binası	1			1				1		1		1		45	9	
Spor Salonu	1				1		1			1		1		40	8	
Atölye	1			1			1			1		1		50	10	
Ek Bina	1				1			1		1		1		31	6,2	

NOT: Her soru kolonu için tek bir cevap veriniz. Cevaplarınızı ilgili kutuya bir (1) rakamı yazarak ekleyiniz.

NOT: "Tehlike Adı" ve "Tehlike Yeri" bilgilerinin sadece "Tehlike Tespit Formu" içerisinde yazılması yeterlidir.
*Coğrafi Konum: Kurumun coğrafi koordinatları eklenecek.

Tablo 9. Tehlike Tespit Formu

gerçekleşme anına/mevsimine ve önceden tahmin edilebilirliğine karar verilerek, 10 veya 5 ya da 1 puan üzerinden değerlendirme yapılır. Her bir bina bölümü için geçerli olan kolondaki kutuya bir (1) rakamı yazılır. Örnekteki "Merkezi Okul Binası" için "Deprem" tehlikesine yönelik bir (1) ile işaretlenen kutular üzerinden gidecek olursak; $10 + 10 + 5 + 10 = 45$ "Toplam" tehlike puanı hesaplanmıştır. Bu toplam puan işaretlenen kutu sayısına, yani beşe (5) bölünerek ortalama tehlike seviyesi "9" elde edilmiştir. Spor Salonu, Atölye ve Ek Bina için de aynı yöntem geçerlidir.

Tehlike Yeri'ne bağlı etki dereceleri:

- Tehlike kaç yıl içinde gerçekleşebilir: 5 yıl (10 puan), 10 yıl (5 puan), 20 yıl (1 puan).

- Tehlikenin ciddiyeti, potansiyel zarar verebilirliği: Çok (10 puan), Orta (5 puan), Az (1 puan).
- Tehlikenin etki süresi: > 1 Hafta (10 puan), 1 Hafta (5 puan), Gün (1 puan).
- Gerçekleşme zamanı: Her An (10 puan), Mevsimsel (5 puan).
- Tehlikenin önceden tahmin edilebilmesi: Hayır (10 puan), Evet (1 puan).

Tehlike Belirleme Formu doldurulurken aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir:

- Tehlikenin Oluş Sıklığı, Ciddiyeti ve Zarar Verme Potansiyeli, Etkisi, Oluş Zamanı / Mevsimi, Tahmin Olasılığı:** Tablodaki açıklayıcı bilgilerden yararlanılarak doldurulur.
- Tahmini En Çok Etkilenebilecek Alanlar veya Mekânlar (bina, yer, bölüm, oda vb.):** Bu satıra

olası tehlike gerçekleştiği anda hangi mekânların hangi oranda etkilenebilecekleri yazılır. Bu genelde Afet Senaryosu ve Tehlike Avı çalışmalarını ile belirlenir. Tehlike gerçekleştiğinde okul binasının tamamı mı etkilenecek? Yoksa yer, oda, kat, bölüm, laboratuvar, spor salonu gibi okulun herhangi bir bölümü mü etkilenecek? Bütün bunlar ayrı ayrı tarif edilmelidir.

- **Tahmini Etkilenebilecek Kişi Sayısı:** Olası tehlike gerçekleştiği anda öğrenci, öğretmen, personel, ziyaretçi gibi toplam etkilenebilecek kişi sayısı belirlenmelidir. Okulun sadece belirli bölümlerinin etkilenebileceği düşünülüyorsa, etkilenecek kişi sayısı da ona göre saptanmalıdır. Genelde bu tahminler afet senaryolarından yararlanılarak ve olası en kötü senaryoya göre belirlenir.

- **Tahmini Etki Süresi ve Dönemi:** Tehlikenin ne zaman gerçekleşebileceği ve ne kadar sürebileceği bu bölüme yazılır. Deprem örneğinin, ani olarak gelişir ve en çok bir dakika kadar sürebilir ve her dönem gerçekleşebilir. Sel afeti ise genelde yağışların bol olduğu dönemlerde daha çok görülür. Orman yangını gibi afetler de yazın ve kuraklığın fazla olduğu dönemlerde gerçekleşir ve yangının büyüklüğüne bağlı olarak günlerce sürebilir.

- **Varsa Erken Uyarı Sistemi veya Yöntemi:** Eğer okulunuzda veya bulunduğunuz bölgede erken uyarı sistemi varsa bu belirtilmelidir. Deprem gibi afetler erken bir uyarı vermeden oluşurken, meteorolojik afetler genel olarak önceden tahmin edilebilmekte ve erken uyarı verilebilmektedir. Erken uyarı sistemleri veya yöntemleriyle afetler önceden tahmin edilemez; ancak afet oluştuğunda doğalgaz, elektrik ve su gibi altyapı kaynaklarının anında kesilmesi sağlanır.

- **Tahmini Tahliye Süresi:** Tatbikatlardan elde edilen sürelerle yönelik ortalama standartlar belirlenmelidir. Tahliye sırasındaki KOŞMA-KONUŞMA-İTME-GERİ DÖNME ilkelerine bağlı olarak hızlı ve düzenli tatbikatların yapılması gerekir. Okul büyüklüğüne göre farklı tahliye süreleri elde edilebilir; her okul kendi en hızlı standardını belirlemelidir.

- **Hazırlık ve Önlemler:** Personel ilkyardımda bulunabilmek için afet ve acil durum çantasını hazırlamalı ve afet ve acil durum telefon numaralarını ezberlemelidir. Ayrıca elektrik ana trafosunun, doğalgaz ünitelerinin, sistem odasının, kazan dairesinin, hidrant sisteminin, yangın dolaplarının, yangın alarm sisteminin, yangın duman detektörünün ve yangın alarm sirenlerinin yerini ve kullanımını bilmelidir. Buna yönelik eğitimler alınmalı, hazırlıklar yapılmalı ve önlemler alınmalıdır.

Savunmasızlık Tespit Formu'nda (Tablo 10) tehlikenin adına/türüne, insan üzerindeki etkisine, merkez ve çevre üzerindeki etkisine ve ekonomik etkiye karar verililerek, 10 veya 5 ya da 1 puan üzerinden değerlendirme yapılır. Her bir bina bölümü için geçerli olan kolondaki kutuya bir (1) rakamı yazılır. Örnekteki "Merkezi Okul Binası" için "Deprem" tehlikesine yönelik bir (1) ile işaretlenen kutular üzerinden gidecek olursak; $10 + 10 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = "50"$ "Toplam" tehlike puanı hesaplanmıştır. Bu toplam puan işaretlenen kutu sayısına, yani sekize (8) bölünerek ortalama tehlike seviyesi "6,25" elde edilmiştir. Spor Salonu, Atölye ve Ek Bina için de aynı yöntem geçerlidir.

Tehlike Yeri'ne bağlı etki dereceleri:

- Öğrenci/Öğretmen/Engelli Birey Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.

SAVUNMASIZLIK TESPİT FORMU																											
Tehlike Adı	İnsan Üzerine Etkisi						Mekân ve Çevre Üzerine Etkisi												Ekonomik Etkisi					Toplam	Toplam / 8		
Deprem	Öğrenci/ Öğretmen /Engelli Birey Üzerine Etkisi		Yönetim/ Veli Üzerine Etkisi		İlçe/ Mahalle Üzerine Etkisi			Kritik Tesisler Üzerine Etkisi			Altyapı Üzerine Etkisi			Çevre Üzerine Etkisi			Üretim ve/ veya Hizmet Üzerine Etkisi			Makro-ekonomi Üzerine Etkisi							
Tehlike Yeri	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1			
	Y	O	D	Y	O	D	Y	O	D	Y	O	D	Y	O	D	Y	O	D	Y	O	D	Y	O	D	Y	O	D
Merkez Okul Binası	7			7					7			7			7			7			7			7	50	6,25	
Spor Salonu	7			7					7			7			7			7			7			7	38	4,45	
Atölye	7			7					7			7			7			7			7			7	70	8,75	
Ek Bina	7			7					7			7			7			7			7			7	33	4,125	

NOT: Her soru kolonu için tek bir cevap veriniz. Cevaplarınızı ilgili kutuya bir (1) rakamı yazarak ekleyiniz. [Y:Yüksek] [O:Orta] [D:Düşük]
 Etkilenebilir Toplum Kesimleri: Yaşlı Bireyler, Engelli Bireyler, Kadınlar, Çocuklar
 Kritik Tesisler: Altyapı (Elektrik, Doğalgaz, Su, Yangın Tertibatı, Hidrant Sistemi, Alarm Sistemi, Kazan Dairesi)
 Özel Tesisler: Atölyeler

Tablo 10. Savunmasızlık Tespit Formu

- Yönetim/Veli Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.
- İlçe/Mahalle Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.
- Kritik Tesisler Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.
- Altyapı Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.
- Çevre Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.
- Üretim ve/veya Hizmet Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.
- Makro-Ekonomi Üzerine Etkisi: Y (Yüksek) 10 puan, O (Orta) 5 puan, D (Düşük) 1 puan.

Yönetebilirlik Tespit Formu'nda (Tablo 11) tehlikenin adına/türüne, mevcut kurumsal afet ve acil durum yönetimi planları veya iş sürekliliği yönetimi planlarının düzeyine, kurumsal insan kaynağı düzeyine, afet ve acil durum ekipman ve malzeme kaynağı düzeyine, afet ve acil durum yönetimine ilişkin alınmış eğitimler düzeyine, kurumun afet ve acil durum farkındalık düzeyine ve yetki alanındaki afet ve acil durum farkındalığı düzeyine karar verililerek, 10 veya 5 ya da 1 puan üzerinden değerlendirme yapılır. Her bir bina bölümü için geçerli olan kolondaki kutuya bir (1) rakamı yazılır. Örnekteki "Merkezi Okul Binası" için "Deprem" tehlikesine yönelik bir

YÖNETİLEBİLİRLİK TESPİT FORMU																										
Tehlike Adı	Mevcut Kurumsal Afet ve Acil Durum Yönetimi Planları veya İş Sürekliliği Yönetimi Planları ne düzeydedir?			Mevcut Kurumsal Afet ve Acil Durum Yönetimi Planları veya İş Sürekliliği Yönetimi Standartları ne düzeydedir?			Afet ve Acil Durum Yönetimi ile ilgili yürürlükte olan Mevzuat yeterli midir?			Kurumsal İnsan Kaynağı ne düzeydedir?			Afet ve Acil Durum için Ekipman ve Malzeme Kaynağı ne düzeydedir?			Afet ve Acil Durum Yönetimine ilişkin alınmış Eğitimler ne düzeydedir?			Kurumun Afet ve Acil Durum Farkındalığı ne düzeydedir?			Yetki alanındaki Kamu Bilinci ve Farkındalığı ne düzeydedir?			Toplam	Toplam /8
Deprem	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1	10	5	1		
Tehlike Yeri	I	O	Z	I	O	Z	I	O	Z	I	O	Z	I	O	Z	I	O	Z	I	O	Z	I	O	Z		
Merkez Okul Binası	1					1			1			1			1			1			1			1	41	5,125
Spor Salonu		1			1			1			1			1			1			1			1		36	4,5
Atölye					1			1			1			1			1			1			1		45	5,625
Ek Bina		1							1		1			1	1		1			1				1	28	3,5

NOT: Her soru kolonu için tek bir cevap veriniz. Cevaplarınızı ilgili kutuya bir (1) rakamı yazarak ekleyiniz. *I: İyi, *O: Orta, *Z: Zayıf

Tablo 11. Yönetilebilirlik Tespit Formu

(1) ile işaretlenen kutular üzerinden gidecek olursak; $10 + 1 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = "41"$ "Toplam" tehlike puanı hesaplanmıştır. Bu toplam puan işaretlenen kutu sayısına, yani sekize (8) bölünerek ortalama tehlike seviyesi "5,125" elde edilmiştir. Spor Salonu, Atölye ve Ek Bina için de aynı yöntem geçerlidir.

Tehlike Yeri'ne bağlı etki dereceleri:

- Mevcut kurumsal afet ve acil durum yönetimi planları veya iş sürekliliği yönetimi planlarının düzeyi: İyi (10 puan), Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).
- Mevcut kurumsal afet ve acil durum yönetimi planları veya iş sürekliliği yönetimi planları standartları düzeyi: İyi (10 puan), Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).
- Afet ve acil durum yönetimi ile ilgili yürürlükteki mevzuatın yeterliliği: İyi (10 puan),

Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).

- Kurumsal insan kaynağı düzeyi: İyi (10 puan), Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).
- Afet ve acil durum ekipman ve malzeme kaynağı düzeyi: İyi (10 puan), Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).
- Afet ve acil durum yönetimine ilişkin alınmış eğitimler düzeyi: İyi (10 puan), Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).
- Kurumun afet ve acil durum farkındalık düzeyi: İyi (10 puan), Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).
- Yetki alanındaki afet ve acil durum farkındalığı düzeyi: İyi (10 puan), Orta (5 puan), Zayıf (1 puan).

Risk seviyesine göre derecelendirme yapabilmek için Tablo 9, 10 ve 11'de elde edilen tehlike, savunmasızlık ve yönetilebilirlik

seviyelerinin sayısal karşılıkları **Risk Analizi Tablosu** olan Tablo 12'ye aktarılır. Daha önce örnek olarak verdiğimiz Merkez Okul Binası'nın deprem ile ilgili olarak belirlenen Tehlike Puanı (T), Savunmasızlık Puanı (S) ve Yönetilebilirlik Puanı (Y) ilgili satıra işlenir. Ardından ise Risk R derecesi " $(TxS) / Y$ " formülüne göre hesaplanır ve aynı şekilde örnek olarak verilen Spor Salonu, Atölye ve Ek Bina vb. bölümler için de yapılır. Meslek liselerinde atölyeler (kimyasal üretimler vb.) tehlikeli sınıf kapsamında olabildiğinden, risk analizleri daha dikkatli yapılmalıdır.

Her tehlike için hesaplanması gereken "Öncelik Seviyesi", Tablo 13 ve Tablo 14'den yararlanılarak belirlenir.

Risk seviyesine göre derecelendirme, Tablo 13'teki "Olasılık" ve "Etki Derecesi"ne göre belirlenir; en yüksek Olasılık 4 ile en

yüksek Etki Derecesi 4 satırları çakıştırıldığında 16 elde edilir. Burada belirlenen Sonuç ve Risk derecelerine göre Plandaki Öncelik seviyesi saptanır (Tablo 14).

Risk Analizi Tablosu'nda elde ettiğimiz değerlere göre, deprem tehlikesi riskinin yüksek ve planda en öncelikli tehlikelerden biri olduğuna karar veriyoruz. Verilen örnekteki risk analizi deprem tehlikesine göre yapılmıştır; risk analizi gerektiren diğer tehlikeler asimetrik tehdit, taşkın, endüstriyel kaza ve meteoroloji/içlim değişikliğidir.

Elde edilen risk analizi değerlerine göre zarar azaltma çalışmaları kapsamında "Mevcut Durum Değerlendirme Formu" (Tablo 15), "Zarar Azaltma Çözüm Önerileri Formu" (Tablo 16) ve "Zarar Azaltma Strateji Değerlendirme Formu" (Tablo 17) doldurulur.

RİSK ANALİZİ TABLOSU				
Tehlike Adı	RİSK (Her Tehdit İçin Ayrı Çalışma Yapılır)			
Deprem Asimetrik Tehdit Taşkın Endüstriyel Kaza Meteoroloji/İçlim Değişikliği				
Tehlike Yeri	Tehlike Puanı [T]	Savunmasızlık Puanı [S]	Yönetilebilirlik Puanı [Y]	Risk R= (TxS) / Y
MERKEZ OKUL BİNASI	9	6,25	5,125	10,98
SPOR SALONU	8	4,45	4,5	7,92
ATÖLYE	10	8,75	5,625	15,6
EK BİNA	6,2	4,125	3,5	7,31

Tablo 12. Risk Analizi Tablosu

		ETKİ DERECESİ			
Olasılık		Felaket 4	Kritik 3	Sınırlı 2	Önemsiz 1
	Yüksek 4	YÜKSEK 16	YÜKSEK 12	ORTA 8	AZ 4
	Bazen 3	YÜKSEK 12	YÜKSEK 9	ORTA 6	AZ 3
	Nadiren 2	ORTA 8	ORTA 6	AZ 4	ÇOK AZ 2
	Yok 1	AZ 4	AZ 3	ÇOK AZ 2	ÇOK AZ 1

Tablo 13. Risk Seviyesine Göre Değerlendirme Tablosu.

■ Kabul Edilemez Risk ■ Dikkate Değer Risk ■ Kabul Edilebilir Risk

SONUÇ	RİSK	PLANDAKİ ÖNCELİK
16, 12, 9	Yüksek	1. düzeyde (en öncelikli plan)
8, 6	Orta	2. düzeyde (öncelikli plan)
4, 3	Az	3. düzeyde (plan)
2, 1	Çok Az	4. düzeyde (plan yapılmayabilir)

Tablo 14. Plandaki Öncelik Seviyesi

Mevcut Durumu Değerlendirme Formu'nda (Tablo 15) öncelikle nelerin yapıldığı ve mevcut olduğu, nelerin ise hangi nedenlerden ötürü eksik kalıp yapılamadığı forma not edilir. Okulun karşı karşıya kaldığı tehlike ve iç faktörlere göre güçlü ve zayıf yönleri, dış faktörlere göre de fırsatları ve tehditleri belirlenip ilgili kutuya yazılır. Bunun sonucundaki mevcut değerlendirmeye göre en kötü senaryonun ne olabileceği saptanır. Formun doldurulmuş örneği **Plan Formatı** ekinde yer almaktadır.

Zarar Azaltma Çözüm Önerileri Formu'nda (Tablo 16) zarar azaltma çalışmaları kapsamında var olan risklerin ortadan

kaldırılmasına yönelik KISA (6 aya kadar) ve UZUN (6 ay ila 1 yıl arasında) vadeli çözüm önerileri geliştirilir. Bu çözüm önerileri her iki süreç için de SSEÇTİK (Siy-Siyasi, Sos-Sosyal, E-Ekonomik, Ç-Çevresel, T-Teknik, İ-İdari, K-Kanuni) faktörlerine göre engel oluşturan konular göz önüne alınarak ve tahmini maliyet ile birlikte oluşturulur.

SSEÇTİK'in Siyasi kriteri asimetrik tehditleri, yani terör olaylarına, sabotaja, toplumsal olaylara, silahlı eylemlere, suikastlara, yağmalamalara ve kaos durumlarına bağlı engelleri, İdari kriteri ise bürokratik engelleri kapsamaktadır.

KURUM ADI : OKUL MÜDÜRLÜĞÜ				
TEHLİKE :				
RİSK DERECEŚİ :				
Bina/Tesis/Yetki Alanı/Bölge :				
MEVCUT DURUMU DEĞERLENDİRME FORMU				
1. NELER YAPILDI VE NELER MEVCUT?				
•				
•				
• ...				
2. NELER YAPILMADI, NELER EKSİK? NEDEN YAPILAMADI? KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ENGELLER NELERDİR?				
A.				
B.				
C. ...				
TEHLİKE	İÇ FAKTÖRLER		DIŞ FAKTÖRLER	
	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Deprem				
Asimetrik Tehdit				
Yangın				
MEVCUT DEĞERLENDİRMEYE GÖRE EN KÖTÜ SENARYO:				
Açıklama:				

Tablo 15. Mevcut Durumu Değerlendirme Formu

KURUM ADI : OKUL MÜDÜRLÜĞÜ								
TEHLİKE :								
RİSK DERECEŚİ :								
Bina/Tesis/Yetki Alanı/Bölge :								
ZARAR AZALTMA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ FORMU								
1. KISA VADEDE NELER YAPILABİLİR? ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: 1. 2. 3.	1. UZUN VADEDE NELER YAPILABİLİR? ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: 1. 2. 3.							
Kısa vadeli çözümler: (SSEÇTİK Kriterlerine Uyumluluk)								
Zarar azaltmak için çözüm önerisi	Siy	Sos	E	Ç	T	İ	K	Tahmini Maliyet
Uzun vadeli çözümler: (SSEÇTİK Kriterlerine Uyumluluk)								
Zarar azaltmak için çözüm önerisi	Siy	Sos	E	Ç	T	İ	K	Tahmini Maliyet
SSEÇTİK:	Siy-Siyasi, Sos-Sosyal, E-Ekonomik, Ç-Çevresel, T-Teknik, İ-İdari, K-Kanuni							

Tablo 16. Zarar Azaltma Çözüm Önerileri Formu

KURUM ADI : OKUL MÜDÜRLÜĞÜ														
TEHLİKE :														
RİSK DERECEŚİ :														
Bina/Tesis/Yetki Alanı/Bölge :														
ZARAR AZALTMA STRATEJİ DEĞERLENDİRME FORMU														
..... TEHLİKESİ İÇİN EN KÖTÜ SENARYO														
AMAÇ:														
HEDEF 1														
EYLEMLER (Zarar Azaltma Çözüm Önerileri)	Coğrafi Konum	KV/UV Kısa Vadeli / Uzun Vadeli	Sorumlu Kurum *	Destek- leyici Kurumlar *	Gerçek- leştirme Süresi (Ay/Yıl) *	Yaklaşık Maliyet *	Siy	Sos	E	Ç	T	İ	K	Öncelik Sırası *
1														
2														
3														
4														
5														
SSEÇTİK:			Siy-Siyasi, Sos-Sosyal, E-Ekonomik, Ç-Cevresel, T-Teknik, İ-İdari, K-Kanuni											

Tablo 17. Zarar Azaltma Strateji Değerlendirme Formu

- * **Sorumlu Kurum:** Zarar azaltma çalışmalarını gerçekleştirecek olan okul.
- * **Destekleyici Kurumlar:** MEB
- * **Gerçekleştirme Süresi:** Kısa vade 6 ay, uzun vade 6 ay ile 1 yıl arası.
- * **Yaklaşık Maliyet:** Yaklaşık maliyet, İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün İnşaat Şube Müdürlüğü'ndeki ilgili teknik elemanları yardımıyla yıllık yayınlanan yaklaşık malzeme maliyet listeleri temelinde hesaplanır.
- * **Öncelik Sırası:** Kurumun risk analizi ve değerlendirmesi sonucunda en çok zarar verecek tehlikeye/tehdi- de yönelik çözüm önerisinden başlanarak en aza doğru sıralanır.

Verilen SSEÇTİK kriterlerinden engel teşkil edenlerin kutusu boş bırakılacaktır; önerilen çözüme yönelik aşılın veya söz konusu olmayan engeller ise işaretlenecektir. Çok sayıda SSEÇTİK kutusunun işaretli olması, ilgili çözüm önerisinin kolay uygulanabilir ve gerçekçi olduğunu gösterecektir. Boş kutular ise çözüme önerisine yönelik engelleri belirlemeye ve çok sayıda olmaları durumunda ise belki alternatif çözümler bulmaya yöneltecektir.

Zarar Azaltma Strateji Değerlendirme Formu'nda (Tablo 17) ise belirlenen zarar azaltma çözüm önerileri, sorumlu kurum, destekleyici kurumlar, gerçekleştirme süresi, yaklaşık maliyet ve öncelik sırasına göre değerlendirilir. Zarar azaltma çalışmalarının yapılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla bu bilgileri belirleyeceğiniz aralıklarla doldurunuz. Uygulama tarihinde gerçekleşen veya yarım kalan çalışmaları ilgili alana açıklamaları ile birlikte yazınız. Uygulama sürecinde oluşan durumlar ile uygulama tarihinde gerçekleştirilemeyen çalışmaları tarih bilgisi ile not ediniz.

Özetleyecek olursak: Yapılan Risk Analizi ve Değerlendirmesi sonucu skorları yüksek çıkan riskler önce Mevcut Durumu Değerlendirme Formu'nda (Tablo 15) detaylı olarak belirlenir. Ardından KISA ile UZUN vadeli çözüm önerileri planlanarak ve konularına göre SSEÇTİK (Siy-Siyasi, Sos-Sosyal, E-Ekonomik, Ç-Çevresel, T-Teknik, İ-İdari, K-Kanuni engeller) kriterleri de göz önüne alınarak Zarar Azaltma Çözüm Önerileri Formu'na (Tablo 16) işlenir. Oluşturulan bu çözüm önerileri öncelik sırası ve yaklaşık maliyet ile birlikte Zarar Azaltma Strateji

Değerlendirme Formu'na (Tablo 17) aktarılarak İRAP (İL AFET RİSK AZALTMA PLANI) Modülüne işlenmek üzere hazır hale getirilir.

NOT: Tehlike ve risk analizi çalışmalarında AFAD'ın girişimiyle İstanbul Teknik Üniversitesi'nce hazırlanan İRAP Modülü veri formları kullanılmaktadır. Bu yöntemin seçilmesiyle veri kayıtlarının hazırlanmasına yönelik risklerin sağlıklı bir şekilde tespiti ve bilgi akışının hızlanması, okulların yeni kabiliyetler kazanması konusunda çarpan etkisi yaratacaktır.

Hazırlık Aşaması Planın Tanıtılması/Duyurulması

Planın hazırlandıktan sonra tüm paydaşlara tanıtılması ve sorumlulara görevlerin açıklanması gerekmektedir. En azından yılda bir kez bu toplantının yapılarak planın güncellenmesi, geliştirilmesi ve düzenli aralıklarla uygulanması, benzeri çalışmaların belirlenip karara ve bir takvime bağlanması gerekir. Planın öğrenciler, öğretmenler, idari personel, veliler ve servis şoförleri gibi tüm paydaşlara tanıtılması gerekir. Mümkünse İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ve yerel yönetimlerin de bilgilendirilerek olaya dahil edilmeleri ve çalışmaların işbirliği halinde yürütülmesi önerilir.

Eğitim Materyallerinin Hazırlanması

Afet ve acil durumların önlenmesi ve risklerinin azaltılması konusunda okulların düzenleyecekleri sürekli ve sürdürülebilir eğitim programları ile bir yandan öğrenci, öğretmen ve diğer personel eğitilirken, diğer yandan da toplumda bir zarar azaltma ve güvenlik kültürünün oluşturulmasının ilk adımı atılmaktadır. Bu nedenle eğitim materyalleri hazırlanırken veya mevcuttaki materyallerden yararlanırken, bunların mutlaka ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanmış veya tavsiye edilmiş olmasına dikkat edilme-lidir.

Her okul eğitim çalışmalarını kendi tehlike ve risklerine, özgün koşullarına uygun ve sorunların çözümüne yardımcı olacak şekilde sürdürmelidir. Planda, bu konuyla ilgili olarak eğitimlerin gerektiğinde dış destek ile verilebileceği ve bu eğitimlerin yıllık gözden geçirme, personel değişimi ve belirli aralıklarla yenileneceği belirtilmelidir. Verilecek eğitimlerin belirlenmesinde bir soru formunun geliştirilerek anket yapılması ve anketten elde edilen sonuçlara göre öncelikli eğitimlerin belirlenmesi gerekmektedir.

Eğitim-Bilgilendirilme-Bilinçlendirilme

ÇÖK-KAPAN-TUTUN: Dizlerimizin üstüne ÇÖKerek bedenimizin kapladığı alanı olabildiğince küçültme; KAPANarak başımızı, enseimizi ve yüzümüzü koruma; eşya ile birlikte hareket etmek için de TUTUNma hareketi yapmamız anlamına gelmektedir.

Sarsıntı başlar başlamaz ilk yapmamız gereken şey paniğe kapılmamaktır. Deprem sırasında genellikle paniğe kapılıp donup kalmakta ya da bilinçsizce sağa sola kaçışma

Unutulmamalıdır ki standartlara uygun olarak hazırlanmamış materyaller, faydadan çok zarar getirebilir!

yaşanmaktadır. Paniğe kapılmamak ve en doğru davranışı gösterebilmek için çok sık genel tatbikat ve özel olarak **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** tatbikatı yapmalıyız.

Eğer okulda sınıf içerisindeyse depremi hissettiğimizde ayakta durmamalıyız. Oradan oraya koşmanın, koridora çıkmanın, merdivenlere yönelmenin, asansöre binmenin, pencere ve balkonlardan atılmanın bize zarar vereceğini bilmeliyiz.

Deprem sırasında: ÇÖKüp sağlam bir nesnenin, masa veya sıranın yanına veya altına sığının. Altına girmek mümkün değilse, yanında durun. Özellikle sırtınız pencerelere dönük bir şekilde KAPANıp başınızı ve enseinizi düşen cisimlerden koruyun.

Sarsıntı sona erene kadar sallanan nesneyle birlikte hareket edebilmek için TUTUNun. Bu sırada yüzünüzü diğer kolunuzun üzerine koyarak, uçşan cisimlerden gözlerinizi ve yüzünüzü koruyun. Tehlike geçinceye kadar aynı pozisyonda kalın.

Deprem sırasında koridordaysanız: İç duvarların dibine çökün ve kapanarak kafanızı ve enseinizi kollarınızla koruyun. Olduğunuz yerde kalın, savrulmadan korunun. Özellikle **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** yaptığınız yerde düşerek veya kayarak size zarar verme ihtimali olan nesnelere varsa, onlardan uzak durun.

Deprem sırasında merdivendeyseniz: Bulduğunuz yere oturun ve bir elinizle

korkuluğa tutunun. Korkuluğa tutunan kolunuzun üzerine yüzünüzü koyarak, yüzünüzü ve gözlerinizi koruyun. Diğer elinizle başınızı ve boynunuzu korumaya çalışın. Eğer merdivenin hemen başında veya sonundaysanız merdivenden hızla uzaklaşarak, en yakın ve en güvenli yerde **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** yapın.

Deprem sırasında okul bahçesindeyseniz: Okul binasından, enerji hatlarından, bahçe duvarından, basket potasından veya ağaçlardan; düşebilecek, devriliş size zarar verebilecek şeylerden uzak durun. Çökün ve kapanın; başınızı ve ensenizi kollarınızla koruyun. Tehlike geçinceye kadar aynı pozisyonda kalmaya çalışın.

Engelli veya özel gereksinimli bir bireyseniz: Tekerlekli sandalyedeyseniz, kendinizi sandalyeden yere atmayın. Tekerlek frenini devreye sokarak tekerlekli sandalyenin hareket etmesini engellemeye çalışın ve tutunun. Başınızı korumaya çalışın. Oturuyorsanız yerinizde

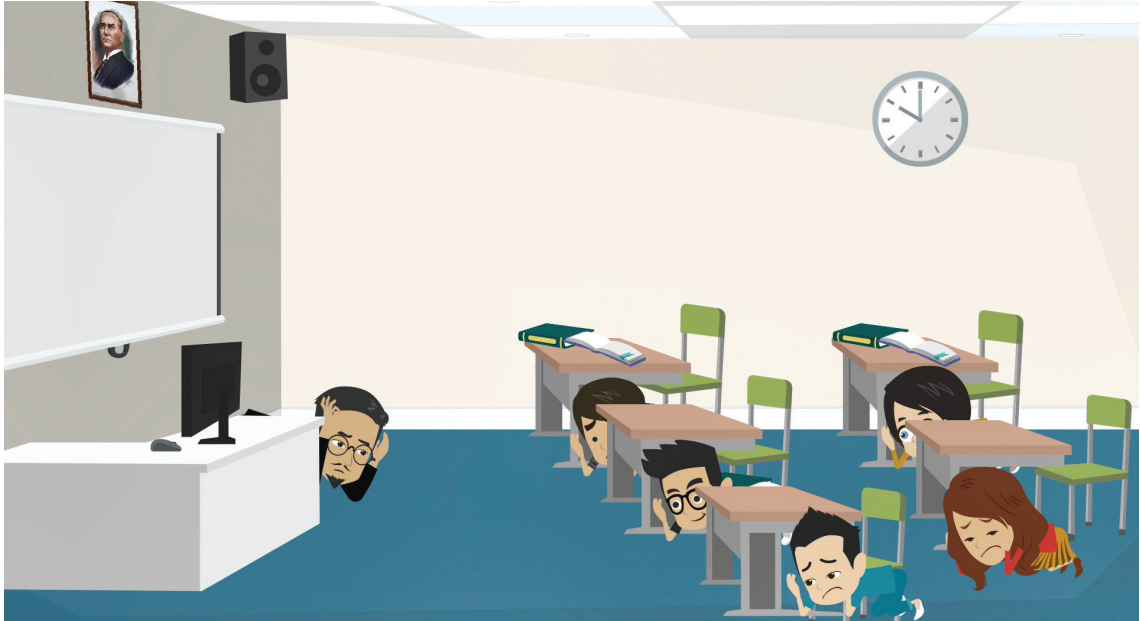
kalın ve mümkünse başınızı koruyun. Ayaktaysanız oturun veya düşmeyi engellemek için vücudunuza destek verin (detaylı bilgi için bkz. *Engelli Bireyler İçin Afet ve Acil Durum Planlama Rehberi*).

Tahliye

Herhangi bir afet ve acil durumunda kendimizi nasıl koruyacağımızı veya nasıl davranmamız gerektiğini bilmek, can kaybı veya yaralanmayı azaltacaktır. Bu davranış biçimlerini ne kadar iyi öğrenir ve ne kadar çok tatbik edersek, acil bir durumda en doğru davranış biçimini yapma olasılığımız o kadar artar.

Tahliye ile İlgili Genel Bilgiler

- Tahliye, bulunduğunuz yeri boşaltmanız; bir afet veya acil durumdan etkilenen ya da etkilenebilecek kişilerin, koruma amacıyla geçici olarak daha güvenli başka bir yere taşınması anlamına gelmektedir.

- Tahliye yöntemine genel olarak yangın anında, deprem ve patlama sonrasında, sel öncesinde ve sırasında, heyelan tehlikesi baş gösterdiğinde veya kimyasal kazalarda, terör ve bomba tehdidi gibi durumlarda başvurulmaktadır.
- Tahliye afet ve acil duruma göre bina dışına yapılabileceği gibi, aynı binanın başka bölümlerine doğru da yapılabilir. Yetkililerce risk altında bulunanların kısmi tahliyesi yapılabileceği gibi, bir bölge toplu olarak da tahliye edilebilir.
- Tahliye emri genelde Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurul Başkanı veya onun yetkilendirdiği kişiler tarafından verilir. Doğru ve güvenli bir tahliye işleminin uygulanabilmesi için; okulun mutlaka doğru hazırlanmış bir tahliye planının ve bu planın yaygın bilgilendirme faaliyetleri, eğitim ve tatbikatlarla öğretmenler, çalışanlar ve öğrenciler tarafından iyice biliniyor olması gerekir.
- Tahliye sırasında öğretmenlerin veya görevlilerin talimatlarına kesinlikle uyulmalı, onlara güçlük çıkarılmamalı, sakın ancak hızlı biçimde hareket etmeliyiz, geciktirici ya da aceleci davranmamalıyız. Daha önce hazırlanmış olan ve tatbikatlarla denenmiş olan tahliye planına uygun şekilde hareket etmeye çalışın. Yine de her şeyin beklendiği veya planlandığı gibi olmayacağı gerçeğini düşünerek tahliye sırasında emniyeti elden bırakmayacak şekilde, sakın kalarak ve başımızı bir şeyle koruyarak tek sıra halinde **KOŞMA-KONUŞMA-İTME-GERİ DÖNME** kuralına uygun şekilde tahliye olmalıyız. Engelli kişilerin nasıl ve kimler tarafından tahliye edileceği de mutlaka önceden planlanmalı, gerekli önlemler alınmalı ve bir tahliye

KOŞMA**KONUŞMA****İTME****GERİ DÖNME**

sırasında da bunlar mutlaka uygulanmalıdır (detaylı bilgi için bkz. *Engelli Bireyler İçin Afet ve Acil Durum Planlama Rehberi*).

Okulunuzu gerektiğinde daha güvenli ve hızlı bir şekilde tahliye edebilmeniz için öncesinde bazı hazırlıklar yapmalısınız. Tahliyenin başarılı olması için:

- Önce çıkış yolları üzerinde bulunan ve tahliyeyi engelleyecek olan eşyaları kaldırın.
- Sınıfça ve okulca bir tahliye planı yapın. Bu planda kaçış yollarını, dışarıdaki toplanma alanını ve ilk kurtarılacak olan eşyaları da gösterin. Bu planı kolay fark edilebilecek bir yere asmayı unutmayın.
- Çıkış yoluna herkesin görebileceği ve karanlıkta yansıtıcı özelliği olan (fosforlu) çıkış işaretleri yerleştirin.
- Tahliye olurken vaktiniz varsa sınıfınızdaki elektrik, su, gaz gibi tüm tesisatları kapatın. Sınıf Afet Planınızı yaparken bunları önceden konuşup tüm tesisatın yerini öğrenin.
- Her altı ayda bir tahliye tatbikatı yapın. Düzenli tatbikatlar tahliye sırasında hız ve güvenliği sağlayacak ve tahliyenin başarılı olma olasılığını artıracaktır. Bazen tatbikatların habersiz yapılmasında da yarar vardır.
- Tahliye edilip acil durum toplanma alanlarına

gidildiğinde, başta öğrenciler olmak üzere tüm personel sayılmalı, varsa eksik kişiler belirlenerek rapor tutulmalıdır. Eksik kişi tespit edilmesi durumunda kesinlikle geri dönüp arama yapılmamalı, hemen güvenlik görevlisi veya birimleri haberdar edilmelidir.

- “Tehlike geçti!” değerlendirmesi yapıldıktan sonra binaya hiçbir nedenle tekrar girilmemelidir.
- Sel, fırtına, tayfun, şiddetli yağış gibi bina içerisinin binanın dışarısından daha güvenli olduğu durumlarda **Tersine Tahliye** uygulanır. Öğrenciler afet ve acil durum yönetimi planlarında önceden belirlenmiş olan güvenli yerde toplu halde veya sınıflarında, koridorlarda, camlardan uzak konumlarda toplu halde bekletilirler. Tersine tahliye, öğrencilerin teneffüste veya açık alanlarda buldukları durumlar için geçerlidir.

Tahliye Sırasında Yapılması Gerekenler

Tahliye sırasında **Birey/Öğrenci/Öğretmen** olarak dikkat etmeniz gereken konular:

- Tahliye anında düzen ve güvenliğe öncelik verin.
- Kapı ve pencereleri hava cereyanını azaltmak için kilitlemeden kapatın.
- Mağdur durumda olan kişilere kendinizi tehlikeye atmadan yardım edin veya yardım edilmesini sağlayın.
- Bulduğunuz yeri paniklemeden terk edin.
- Beraberinizde (kendinizi tehlikeye atmadan) önemli kişisel koruyucu materyal ve malzemelerinizi, gerekiyorsa ilk müdahale araç gereçlerinizi almayı unutmayın.
- En yakın çıkış yerine telaşsız ve sessizce gidin, gereksiz acelecilikten kaçının.
- Gereksiz konuşmalardan kaçının ve sıranın sürekliliği olarak hareket etmesine özen gösterin.
- Merdivenleri düzenli bir şekilde kullanın, sıkışıklığa ve kargaşaya meydan vermeyin.
- Eğer duman varsa, yere çöküp en yakın duvarı takip ederek en yakın çıkışa doğru emekleyin.
- Kapalı kapılarla karşılaşınca, kapının sıcak olup olmadığını elinizin tersiyle kontrol edin. Eğer kapı soğuksa kapıyı dikkatlice açın ve güvenliyse ilerlemeye devam edin.
- Binayı tahliye ettikten sonra önceden belirlenmiş olan toplanma alanına gidin.
- Tahliye sonrasında boşaltılan yerlere kimse izin almadan tekrar geri dönmesine izin vermeyin.

Tahliye sırasında **Yönetici** olarak dikkat etmeniz gereken konular:

- Öğrencilerden yardıma ihtiyacı olan var mı diye seri bir şekilde kontrol edilmesi gerekir.

- Aksi söylenmediği sürece, normalde kullanılan ve önceden belirlenmiş tahliye yolları kullanılır. Her şeyin planlandığı gibi gelişemeyebileceği düşünülerek başka yol izlemeye de hazırlıklı olunmalıdır.
- Öğretmenlerden birinin tahliye yolunun açık olup olmadığını önceden kontrol etmesi gerekir.
- Öğrencilerin sessiz, sakin ve düzenli bir şekilde tahliye olmasını sağlayacak görevli bir öğretmen olmalıdır. Bir öğretmen ve bir öğrencinin de grubu arkadan takip ederek herkesin bir arada olduğundan emin olmalıdır.
- Okul binasından çıkarken, özellikle üst katlardan veya çatıdan düşen veya düşme ihtimali olan bir nesnenin olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Okul binasından çıkınca, düzeni bozmadan önceden belirlenmiş toplanma alanına hemen gidilmelidir.

Tahliye Planı

Okulu güvenle tahliye edebilmek için okul binası içindeki her sınıf, oda, laboratuvar, spor salonu ve benzeri yerlerde bulunan kişilerin takip edeceği tahliye yollarının, acil çıkış ve yangın kapılarının, afet ve acil durum malzemelerinin, afet ve acil durum çantalarının, ilkyardım çantalarının yerleri ve olması durumunda engelli bireyler için erişilebilir tahliye yollarının kat planlarına işaretlenmesi gerekir. Okuluna göre değişebilmekle birlikte, genel olarak kat tahliye planı üzerinde aşağıdaki bilgilerin bulunması gerekir:

- Bulduğunuz nokta
- Yangın alarm ve ihbar butonları
- Yangın duman detektörleri
- Yangın söndürücüleri, hortumları ve dolapları

- Yangın kapıları
- Yangın merdivenleri
- Birincil ve ikincil tahliye yolları
- Engelli bireyler için erişilebilir tahliye yolları
- Afet ve acil durum çantaları, malzemeleri, ilkyardım çantaları
- Elektrik, gaz ve su vanalarının yerleri

(Tahliye planlamasıyla ilgi ayrıntılı bilgi için bkz. sayfa 107.)

Tatbikat

Bir afet ve acil durumda yapılması planlanmış olan müdahale sürecinde yer alacak eylemlerin uygunluğunu, yeterliliğini ve güncelliğini mümkün olduğunca gerçeğe yakın koşullar altında ve bir senaryoya bağlı kalarak denemek amacıyla yapılan uygulamalara tatbikat denir (AFAD, 2014).

Tatbikatlar, **Masa Başı Tatbikatı**, **Uygulama Tatbikatı** (işlevsel tatbikat) veya **Genel Tatbikat** (tam ölçekli tatbikat) olarak farklı düzeylerde gerçekleştirilebilir.

Afet ve acil durum planının uygulanması, değerlendirilmesi ve güncellenmesi için mutlaka tatbikatlarla sınanması gerekir. Her okulun yıl boyunca ÇÖK-KAPAN-TUTUN, TAHLİYE, YANGIN gibi farklı konularda okulun karşı karşıya kalma ihtimali yüksek afet ve acil durumlara ilgili tatbikatları planlaması ve bunları uygulaması çok önemlidir. Örneğin, depreme maruz kalma olasılığı olan okulların deprem ile ilgili; sele maruz kalma olasılığı olan okulların sel ile ilgili; heyelana maruz kalma olasılığı olan okulların heyelan ile ilgili; fırtına/kuvvetli yağış gibi tehlikelerle karşı karşıya kalma olasılığı olan okulların fırtına/kuvvetli yağış ile ilgili mutlaka önceden tatbikat yapması gerekir.

Önceden duyuru yapılarak yapılan tatbikatların yanı sıra habersiz yapılan tatbikatlar da çok yararlı olmaktadır. Öğrencilerin okullarından mezun oluncaya kadar farklı tehlike ve konularla ilgili tatbikat deneyimi yaşaması sağlanmalıdır.

Tatbikatın amacı beklenmeyen durumlara karşı hazırlıklı olmak, eksik yönlerimizi görmek ve deneyim kazanmaktır.

Masa Başı Tatbikatı

Planda yer alan okul afet ve acil durum görevlileri ile birlikte planın değerlendirildiği ve senaryolar üzerinden plan simülasyonunun yapıldığı tatbikat şeklidir.

Afet ve Acil Durum Tatbikatı

Kişinin acil durum esnasında nasıl davranması gerektiğini bilmesi açısından yaşamsal önem içeren bir uygulamadır. Bir afet ve acil durum anında panik yapmamak ve korunabilmek amacıyla tatbikat yapmak son derece önemlidir. “Nerede güvende oluruz?”, “Nereden dışarı çıkabiliriz?” veya “Nasıl korunabiliriz?” gibi soruların yanıtı acil durum tatbikatlarının yapılmasıyla çözüme kavuşacaktır.

Okul hayatınız boyunca başınıza gelebilecek birçok afet ve acil durum için önceden hazırlıklı olmak amacıyla yapılan tatbikatlar, mevzuatlara ve bilimsel gerçeklere uygun şekilde belirli zaman aralıkları içinde tekrarlanmalıdır. Tatbikatlar okulca veya sınıfça yapılabileceği gibi, acil durumun niteliğine göre tek kişi ile de yapılabilir.

Sınıfça, okulca, ailece veya arkadaşlarımızla bir afet ve acil durum meydana gelince ne yapacağımızın provalarını yaparsak, afet ve acil durum meydana geldiğinde reflekslerimiz otomatik olarak bizi doğru davranışlarda bulunmaya yöneltecektir.

Afet Tatbikatının Aşamaları: Olumsuz ve beklenmeyen olaylarla karşılaşmadan önce, olay sırasında yapılacak faaliyetlerin denenmesi ve uygulanabilmesi için önceden bir tatbikat planının hazırlanması gerekir. İyi bir tatbikat

planının mutlaka aşağıdaki özellikleri içermesi gerekir:

Tatbikat konusunun belirlenmesi: Bulduğunuz okulda başta yangın ve deprem olmak üzere, sel, şiddetli hava koşulları, terör saldırısı ve benzeri tatbikat yapılabilecek olası afet ve acil durumlar belirlenmelidir.

Tatbikat yeri ve zamanının belirlenmesi: Okul içinde, eğitim saatlerinde ve ders programını aksatmayacak şekilde tatbikatın yeri ve zamanı belirlenmelidir.

Yine aynı şekilde haberli yapılacak olan tatbikatın tarihi, zamanı, yeri, konusu, amacı ve gerekli belgelerin öğretmen ve personele verilmesi gerekir. Ayrıca öğretmenlerin de öğrencileri bilgilendirmesi gerekir. Detaylı bilgi için **EK A - TATBİKAT** bölümüne bakınız. Tatbikat için bazı senaryo örnekleri, basında yer alan gerçek haberlerden geliştirilerek sayfa 94-96’da sunulmuştur (Tezgider, 2012):

Tatbikat senaryosunun hazırlanması: Tatbikatların sorunsuz tamamlanması ve amaca uygun olması için mutlaka bir senaryo hazırlanmalıdır. Tiyatro benzetmesinden yola çıkarak tatbikatların başlangıcı, nasıl devam edeceği, neler yapılacağı ve ne zaman sonuçlanacağı yazılı olarak planlanmalıdır.

Tatbikata kimlerin katılacağına tespiti: Tatbikata katılımı üst düzeyde tutacak şekilde, tatbikatın amaç ve türüne göre kimlerin katılacağı tespit edilmelidir.

Tatbikat raporunun hazırlanması: Tatbikat sonrası eksikliklerin giderilmesi ve bir sonraki tatbikatın daha başarılı olmasının sağlanması amacıyla tatbikat senaryosunun detaylı olarak verildiği ve tatbikata ait tüm bilgileri içeren bir rapor hazırlanmalıdır.

Eğer tatbikat önceden haber verilerek yapılacaksa, bunun duyurusu velilere bir mektup veya mesajla iletilmelidir. Mektupta özellikle tatbikatın amacı, yeri, konusu, zamanı ve yararı gibi bilgilere yer verilmelidir. Örnek bir metin aşağıda paylaşılmıştır (İPKB, 2015):

VELİLERE AFET VE ACİL DURUM TATBİKATI MEKTUBU

Değerli Veli(ler)

Öğrencilerimizin ve çalışanlarımızın refahı ve güvenliği en büyük önceliğimizdir. Okullara afet ve acil durum müdahalesi prosedürlerini uygulama fırsatı sunmak için İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüğümüz tüm öğrenciler ve personelden tarihinde il çapında yapılacak afet ve acil duruma hazırlıklı olma tatbikatına katılmalarını istemektedir.

Öğrencilerin o gün normal saatte okuldan çıkacaklarını bilginize sunarız.

Eğitim tatbikatının amacı öğrencileri koruma, can kurtarma, yaralanmaları azaltma ve eğitimin sürekliliğini sağlama becerilerimizi geliştirmektir. Bu sayede afet ve acil durum operasyonları planını değerlendirme ve müdahale kabiliyetimizi geliştirme imkânı bulacağız. Tatbikatın bir bölümünde öğrencilerle okul çalışanları okulun Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı'nı faaliyete geçirmemize katkıda bulunacaktır.

Öğrencileri gerçekten afet ve acil bir durum olduğunda koruyabilmek için öğrenciler sadece kendilerine ait olan Acil Durum İrtibat Formu'nda belirtilmiş olan velilere veya velisi tarafından belirtilmiş olan yetişkin kişilere teslim edilecektir. Lütfen bilgilerinizi kontrol edip güncellendiğinden ve doğru olduğundan emin olunuz. Formdaki listede birden fazla kişinin isminin bulunması gereklidir. Bunlar arasından bir-iki kişinin okula yürüme mesafesinde oturuyor olması tercih edilir.

Gerçekten afet ve acil bir durum meydana geldiğinde telefon bağlantısı kurmanın mümkün olamayacağını varsayarak, çocuğunuzun Acil Durum İrtibat Formu'ndaki kişilerle sizin ya da ailenizin buluşacağı yeri önceden kararlaştırmalısınız.

Gerçekten afet ve acil bir durum olduğunda onaylanmış bir acil durum bağlantı kişisi kimlik ibraz edebilmek için gereken hazırlığı yaparak öğrenciyi teslim almak için öncelikle Başvuru Kapısı'na gelmelidir. Öğrencinin okulda bulunduğu yer tespit edilirken, onu almaya gelen yetişkin(ler) de çocuğuyla buluşmak üzere Teslim Kapısı'na yönlendirilecek, imza karşılığında çocuğunu teslim alacaktır. Bu prosedür çocuğunuzu korumak ve içinizi rahatlatmak için hazırlanmıştır.

Tatbikat öncesinde lütfen öğrencilerinizle ailelerinin hazırlıklı olması hakkında konuşun. Eğer hâlâ yapmadıysanız, lütfen Aile Afet Planı ve Deprem Tehlike Avı'ndan yararlanınız. Bu dokümanları okulumuz idaresinden sağlayabilirsiniz.

Herhangi bir sorunuz veya bilgilendirilmeye ihtiyacınız olduğu takdirde lütfen bize danışmaktan çekinmeyiniz.

Saygılarımızla,

(İSİM)

Müdür

Senaryo 1:**OKULDA DEPREM****Olay:**

• Kış mevsiminde, akşam saatlerinde ve ders arasında orta büyüklükte bir deprem olur. Okul binasında, kantinde, tuvalette ve bahçede bazı öğrenciler panikle koşar, düşer, yaralanır. Bazı sınıflarda dolaplar devrilir.

Durum:

- Okulun afet ve acil durum planında deprem konusunda hazırlık vardır. Ancak uygulamada öğretmenlerin bir kısmı sakinliklerini koruyamamaktadır.
- Öğretmenler arasında temel ilkyardım uygulamasında tecrübeli olanlar vardır.
- Okul koridorları nispeten karanlıktır, acil durumlar için ışıldak yoktur.
- Camların bir kısmı kırılmıştır. Açılmayan kapılar vardır.
- Elektrik kesintisi nedeniyle yaralanan öğrencilerle ilgili kan grubu, adres vb. bilgisayar kayıtlarına ulaşamamaktadır.
- Okul ses sistemi çalışmamaktadır. Okulda sirenli megafon vardır.
- Veliler panik içinde okula gelmekte ve çocuklarını almak istemektedir.

Senaryo 2:**OKULDA YANGIN****Olay:**

• Ders saatinde, okulun tavan arasındaki kullanılmayan malzeme, bilgisayar vb. eşyanın bulunduğu yerde yangın başlar. Yangın çatıyı tamamen sardıktan sonra, duman ve koku okul çalışanı tarafından fark edilir. Üst katlardaki öğrencilerden bir kısmı dumandan etkilenir ve yardımsız hareket edemez haldedirler.

Durum:

- Okul afet ve acil durum planında yangın konusunda hazırlık vardır; olağan tatbikat henüz yapılmamıştır. Yeni atanan öğretmenlerin okul tahliye bilgisi eksiktir.
- Okuldaki yangın söndürücülerin bakımı tamamlanmamıştır.
- Hava açık ve rüzgârlıdır.
- Okulun ses sistemi hasar görmüştür; elektrik kesintisi vardır.
- Veliler panik içinde okula gelmekte ve çocuklarını almak istemektedir.

Senaryo 3:**OKULDA FIRTINA****Olay:**

• Öğle saatlerinde, kuvvetli fırtına okulun bahçesindeki ağacı devirir. Okulun çatısındaki kiremitleri ve bacaları uçurur. Okul binasına hasar verir, laboratuvarın camları kırılır, deney malzemeleri ortalığa saçılır. Cam kırıklarından yaralanan öğrenciler vardır. Okul bahçesindeki bazı öğrenciler korkuyla kaçmaya çalışırken düşer, etrafa çarpar, yaralanır.

Durum:

- Okul afet ve acil durum planında fırtına konusunda hazırlık yoktur.
- Öğretmenler arasında temel ilkyardım uygulamasında tecrübeli olanlar vardır.
- Elektrik kesintisi nedeniyle okul ses sistemi çalışmamaktadır.
- Okulda sirenli megafon yoktur.
- Okul bodrumunda sığınak vardır, ancak kullanılmayan eşyalarla doludur.
- Veliler panik içinde okula gelmekte ve çocuklarını almak istemektedir.

Senaryo 4:**OKUL YOLUNDA KAZA****Olay:**

• Kış mevsiminde, ilk ders saatinden hemen önce, servis aracı okul yakınlarında kaza yapar. Bir kısmı ciddi olmak üzere, 20 öğrenci ve okul görevlisi yaralanır.

Durum:

- Okul afet ve acil durum planında okul kazaları konusunda hazırlık yoktur.
- Okul bilgisayarında yaralanan öğrencilerle ilgili kan grubu, adres vb. kayıtlar bulunmaktadır.
- Veliler panik içinde okula gelmekte ve çocuklarını aramaktadır.

(Senaryo 4, okullarda sıkça meydana gelen kantinde gıda zehirlenmesi, okul bahçesinde bayrak direği ya da basketbol potasının düşmesi, bahçe ya da istinat duvarının çökmesi gibi okul kazaları için de tekrarlanabilir.)

Senaryo 5:**OKULDA KİMYASAL TEHLİKE****Olay:**

• Ders saatinde, okulun yakınlarındaki seramik fabrikasında yangın çıkar. Yangının fabrikadaki klor tanklarına sıçramasıyla zehirli gaz havaya yayılır. Okulun bahçesinde beden eğitimi dersinde olan 30 öğrenci gazdan hemen etkilenir. Gaz yayılmaya devam etmektedir.

Durum:

- Profesyonel yardım henüz okula ulaşmamıştır.
- Okul afet ve acil durum planında kimyasal tehlike konusunda hazırlık yoktur.
- Mevsim bahar, hava hafif rüzgârlıdır.
- Okul pencereleri açıktır; pencere ve kapıların yalıtımı zayıftır.
- Okulun ses sistemi çalışmaktadır.
- Okulda fırtına vb. hava olaylarına karşı bir sığınak vardır; ancak bu sığınak kimyasal kazalara karşı korumasızdır, yalıtımı yoktur ve bodrumdadır.
- Veliler panik içinde okula gelmekte ve çocuklarını almak istemektedir.

Senaryo 6:**OKULDA SEL****Olay:**

• Ders arasında, ani yağışlar nedeniyle okulun yakınındaki dere taşar; okulun bahçesi ve bodrumunda bulunan kantin-yemekhane, arşiv ve kalorifer dairesi su ve balçıkla kaplanır. Okul binasından dışarı çıkılamamaktadır. Okul çevresinde ve kantinde mahsur kalan öğrenciler bulunmaktadır.

Durum:

- Profesyonel yardım etkilenen alanın büyüklüğü nedeniyle gecikerek gelecektir.
- Okul afet ve acil durum planında sel konusunda hazırlık yoktur.
- Hava rüzgârlı ve sürekli yağışlıdır.
- Okulun ses sistemi hasar görmüştür; elektrik kesintisi vardır.
- İçme suyu ve gıda maddeleri kantin ve yemekhanede kullanılamaz durumdadır.
- Veliler panik içinde okula gelmekte ve çocuklarını almak istemektedir.

Acil durum olmadığı sürece Acil Durum Telefon Numaralarını gereksiz yere aramayın!

Öğrencilerinize, acil durum telefon numaralarını gereksiz yere aranmaması gerektiğini öğretin.

Bu numaraların gereksiz yere meşgul edilmesi, o sırada gerçekten yardıma ihtiyaç duyan kişilere yardım edilmesini engellemekte/geciktirmektedir.

Ayrıca aynı numaradan 3 kere asılsız ihbar alınması durumunda, numara kara listeye alınmakta ve bir sonraki yardım taleplerine cevap verilmemektedir.

Acil Durum Telefon Numaralarının Öğrenilmesi

Afet ve acil durumlara karşı yapmamız gereken bir diğer hazırlık ise, her an ihtiyaç duyabileceğimiz afet ve acil durum telefon numaraları ve bu numaraları nasıl aramız gerektiğini öğrenmektir. Öğrencilerimize mutlaka afet ve acil durum telefon numaralarını ve bu numaraları nasıl kullanacaklarını öğretmemiz yaşamsal önem taşır.

Acil durum telefon numaralarını aradığınızda sakın kalın ve eğer bulunduğunuz yerde 112 Acil Çağrı Merkezi bulunuyorsa orayı, yoksa olayın türüne göre ilgili çağrı merkezi numaralardan birini arayın.

Acil çağrı merkezi ile yapacağınız konuşma 5 soruya odaklanır:

1. Nerede Oldu?

Kesin yer ve adres bilgisini (yer, cadde, ev numarası vs.) detaylı veriniz: Böylelikle ambulans, itfaiye ve polisin mümkün olduğunca çabuk gelmesini sağlarsınız.

112 Acil Çağrı Merkezi

- Türkiye'nin birçok ilinde 112 Acil Çağrı Merkezleri kurularak hizmet vermeye başlamıştır. Bu hizmetlerle birlikte vatandaşlarımız tek bir telefonla belediye, sağlık, itfaiye, jandarma, emniyet, sahil güvenlik birimlerine ulaşabilmekte ve yardım isteyebilmektedir.
- Okulunuzun bulunduğu ilde 112 Acil Çağrı Merkezi'nin hizmete geçip geçmediğini öğrenerek öğrencilerinizi bilgilendirin.
- AB Uyum Yasaları çerçevesinde tüm acil numaralar 112 çatısı altında toplanmaktadır. 155 Polis imdat, 156 jandarma, 122 AFAD, 112 Ambulans, 110 İtfaiye, 177 Orman, 158 Sahil Güvenlik olmak üzere 7 acil çağrı numarası birleşti. Şu ana kadar 45 ilde 112 Acil Çağrı Merkezi faaliyete geçmiştir (Temmuz 2020 tarihi itibarıyla).
- www.112.gov.tr/cagri-merkezleri adresinden alınan bilgilere göre, 112 Acil Çağrı Merkezi hizmeti İstanbul ilinde faaliyete başladı. Hangi illerde bu hizmetin verildiğini, paylaşılan internet adresinden öğrenebilirsiniz.

2. Ne Oldu?

Kısaca ne olduğunu anlatınız: Bunun sayesinde acil çağrı merkezi ek tedbirler için gerekli önlemleri alır.

3. Kaç Yaralı Var?

Olayın tanımı: Yaralı sayısı hayat kurtaran ekipmanın organizasyonu için önemlidir.

4. Ne Tür Yaralanmalar Var?

Hayatı tehdit eden yaralanmaları özellikle söyleyiniz ki böyle bir durumda acil doktor da yanınıza gönderilsin.

5. Hangi Talimatlar Veriliyor?

Telefondaki görevliyi dikkatle dinleyin: Yapmanızı istediği işlemleri yapın. Görevli kapatmadan telefonu kapatmayın.

Müdahale Aşaması

Müdahale, mümkün olan en kısa süre içerisinde öğrencilerin, öğretmenlerin ve personelin hayatını kurtarma ve yaralılara ilkyardımda bulunma; su, yiyecek, giyecek, ısınma, barınma, korunma, psikolojik destek gibi yaşamsal ihtiyaçları en kısa sürede ve en uygun yöntemlerle karşılama; afetlerin doğurabileceği ek tehlike ve risklerin yeni afetleri doğurmasını engelleme ve okul faaliyetlerini bir an önce normal düzeye getirme çalışmalarını kapsar. Afetin oluşundan hemen sonra başlar ve yol açtığı zararın büyüklüğüne bağlı olarak birkaç günden birkaç aya kadar sürebilir. Müdahale çalışmaları aşağıdaki 6 adımı içermektedir:

1. Olayın Büyüklüğü ve Etkileri Hakkında Bilgi Toplanması

Okul müdürü veya yetkilendirdiği müdür yardımcısı, bir afet veya acil durum meydana geldiğinde sorumlu olay yöneticisidir. Olay hakkında ivedilikle olabildiğince çok bilgi

toplar ve müdahalede görev alacak kişilerle paylaşarak onların olay hakkında detaylı bilgi sahibi olmasını sağlar. Doğru yöntemlerin (tahliye, tecrit vb.) uygulanabilmesi, müdahale ekiplerinin göreve sevk ve yetkililerden yardım talep edilebilmesi için bu bilgilerin olabildiğince detaylı ve doğru şekilde toplanması çok önemlidir.

2. Müdahale Ekiplerinin Göreve Başlaması ve/veya Sevk Edilmesi

Olayın hemen sonrasında olay yerini, büyüklüğünü ve olabilecek olumsuz sonuçlarını tahmin ederek en uygun eylem kararını verebilmek için okul afet ve acil durum yönetimi planının çok iyi bilinmesi ve olay öncesinde düzenli eğitim ve tatbikatlarla sürekli denenmiş olması gerekmektedir. Kendi müdahale ekiplerini hemen göreve yönlendiren sorumlu olay yöneticisi, olayın türüne göre hiç vakit kaybetmeden itfaiye, ambulans, polis gibi asli görevli unsurları da göreve çağırmalıdır.

Okullarda bulunan yangın yönetmeliğince Yangın İç Düzenlemesi Planı'nda yer alan acil durum ekipleri, olay sorumlusu okul müdürü tarafından acilen bir değerlendirme toplantısına çağırılmalı ve ardından durumu tespit edilen olay mahallindeki görevlerine gönderilmelidir.

Acil Durum Ekipleri: Acil Durum Ekipleri yangın iç düzenlemesinde belirtilen aşağıdaki ekiplerden oluşur:

- Söndürme yangın ekibi (itfaiye)
- İlkyardım ekibi
- Emniyet koruma ekibi
- Arama kurtarma ekibi

3. Afetin Türüne Göre Tahliye ya da Yerde Korunma Kararı Verilmesi

Okullarda Standart Operasyon Prosedürleri bölümüne ve bu bölümde verilen Temel Acil Durum Prosedürleri Karar Şeması'na bakınız (sayfa 117). Okullarda sorumlu olay yöneticisinin öncelikle vermesi gereken ilk karar, okulun tahliye edilip edilmeyeceği karardır. Afetin türüne göre Okullarda Standart Operasyon Prosedürleri bölümünde anlatılan standart eylemlerden birine karar verilmesi gerekir.

4. Sorumlu Kurum ve Kuruluşlardan Yardım Talebi

Daha önce de belirtildiği gibi kendi müdahale ekiplerini hemen göreve yönlendiren sorumlu olay yöneticisi, olayın türüne göre hiç vakit kaybetmeden itfaiye, ambulans, polis gibi asli görevli unsurları bilgilendirmek ve göreve çağırmak zorundadır.

Planınızın Ek'ine hangi tür olayda, hangi kamu kurum ve kuruluşlarından yardım isteceğinizi ve yapılmış olan Karşılıklı İşbirliği ve Yardım Protokollerini koyunuz.

Öğrencilerin velilere teslim işlemi mutlaka sınıf öğretmenlerinin gözetiminde yapılmalıdır!

Velileri bilgilendirme işleminin sağlıklı yapılabilmesi için, mutlaka önceden acil durumlarda kullanılmak üzere Veli İletişim Listesinin oluşturulması gerekir. Ayrıca yardım istenebilecek bütün kamu kurum ve kuruluşların iletişim bilgilerinin önceden tespit edilmesi gerekir.

5. Yetkililerin ve Velilerin Bilgilendirilmesi

Okul afet yöneticisinin bir afet sonrasında yapması gereken önemli görevler arasında; yapılan çalışmalar hakkında yetkilileri ve aileleri bilgilendirmek, yardımları istemek ve gerektiğinde öğrencileri, önceden hazırlanmış öğrenci teslim formlarına uygun olarak velilerine teslim etmektir. Bu çalışmaların nasıl yapılacağı, planın bu bölümünde belirtilmelidir.

6. Öğrenci, Öğretmen ve Çalışanların Korunması ve Acil İhtiyaçlarının Sağlanması

Öğrenci, öğretmen ve çalışanların barınma, beslenme, korunma, ısınma, güvenlik, psikolojik ilkyardım gibi yaşamsal gereksinimlerinin en kısa süre içerisinde karşılanması; yaralıların önceliklerine göre uygun yerlere naklinin ve tedavilerinin yapılması çalışmalarını kapsar.

İyileştirme Aşaması

İyileştirme çalışmaları aşağıdaki beş adımı içermektedir:

1. Yönetsel İyileştirme

Başta okulda olmak üzere, herhangi bir nedenle oluşmuş öğretmen ve personel eksikliğini gidermeyi; kullanılmayacak hale gelen ek bina ve tesisler yerine geçici tesisler temin etmeyi; gerektiğinde hibe ve yardımlar alarak çalışmaları yürütmeyi öngören faaliyetlerden oluşmaktadır. Bu bölüme, sıralanan söz konusu durumlarla karşılaşıldığında neler yapılacağı yazılması gerekir.

2. Eğitsel iyileştirme

Yaşanan afetin ve acil durumun büyüklüğüne bağlı olarak uygulanmakta olan eğitim programının ve süresinin yeniden gözden geçirilmesi; gerektiğinde azaltılması; ihtiyaç varsa ek programlar oluşturulması; eğitim ortamının yeniden düzenlenmesi; imkân varsa uzaktan eğitim programlarının geçici olarak devreye sokulması; barınma ve beslenme olanaklarının nasıl sağlanacağı ile ilgili bilgileri içerir.

3. Psikolojik iyileştirme

Afet ve acil durum gibi önemli bir travma geçirmiş olan öğrenciler ve öğretmenler ile personelin normal eğitim sürecine başlamadan önce mutlaka bir psikososyal destek programından geçirilmesi ve bu destek programının çıktıları esas alınarak normal eğitim programına geçilmesi faaliyetlerini içermektedir. Yeterli ve etkili psikososyal destek faaliyetleri uygulanmadan normal eğitim faaliyetlerine başlanması durumunda, öğrenciler ve hatta bazı öğretmenlerde verimlilik düşmesi ve travma sonrası stres bozukluklarında ciddi artışlar olabileceği unutulmamalıdır. Aslında psikolojik destek faaliyetlerinin okullar açılmadan ve

olayın hemen sonrasında başlatılması şarttır. Okul açıldığında ise rehberlik öğretmenleri ve sosyal hizmet uzmanları tarafından öğrencilerin dikkatle izlenmesi ve desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler için gerektiğinde profesyonel destek sağlanması gerekmektedir (ayrıntılı bilgi için bkz. *Afetlerde Psikososyal Destek Rehberi*).

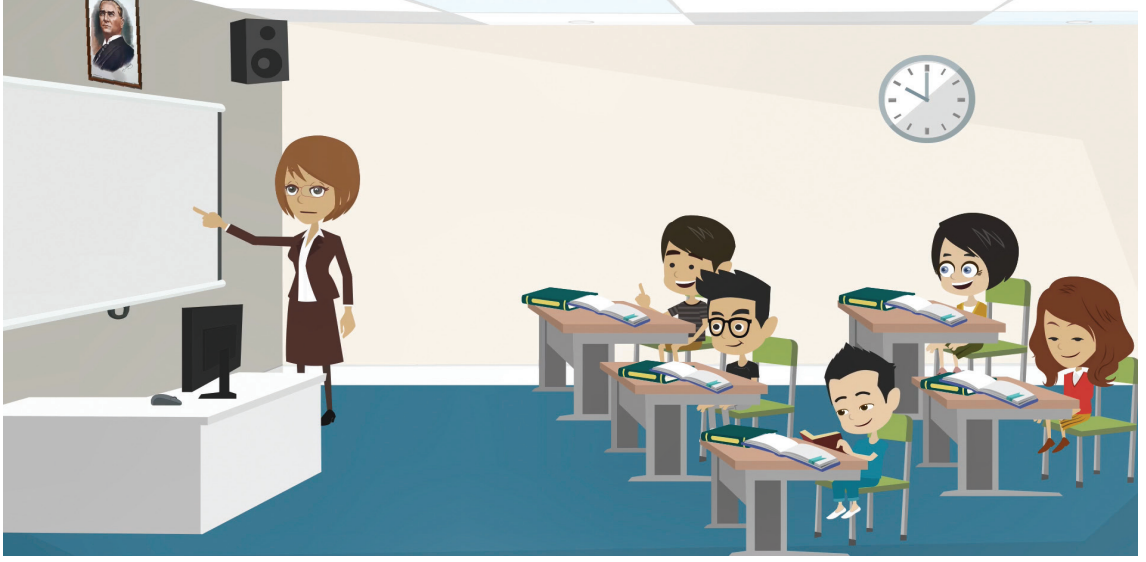
Velilere Yönelik:

Yukarıda da belirtildiği üzere afet ve acil durum sonucu oluşan her büyük olayın başta çocuklar olmak üzere veliler, öğretmenler ve çalışanlar üzerinde önemli duygusal ve psikolojik tepkiler doğurması kaçınılmazdır. Çocukların ve eğitim ortamının iyileştirilmesi ve normale döndürülebilmesi için velilerin de eğitime tabi tutulması ve gerektiğinde psikososyal destek alması gerekmektedir. Bu tür eğitim ve desteğin temelinde travma yaşayan çocukların davranışları ve onlara yaklaşım yollarının öğretilmesi esas alınmalıdır.

Öğrencilere Yönelik:

Bilindiği üzere çocuklar afet ve acil durumlardan en çok etkilenen grupların başında gelmektedir. Bu nedenle de ivedilikle psikososyal destek almaları gerekmektedir.

Öğretmenlere Yönelik:

Bir afet sonrasında okul yöneticileri, öğretmenleri ve çalışanları kendileri de afetzede olmalarına rağmen, görevleri gereği öğrencilere ve velilere bilgi ve destek vermek durumundadır. Bu yoğun stresle baş edebilmeleri için afet öncesi ve sonrasında gerekli eğitim ve desteği almaları zorunludur. Afet ve acil durumların neden olduğu travmalar ve afet sonrası psikososyal destekler konusunda geniş bilgiler değişik kaynaklarda mevcuttur.

4. Bina ve Tesislerde Fiziksel/Yapısal İyileştirilme

Başta depremler, seller, yangınlar, heyelanlar, patlamalar olmak üzere, hemen her tür afet ve acil durum sonrasında okul binalarının yetkili mühendislerce incelenmesi ve güvenle kullanılabilirliklerinin belgelenmesi gerekmektedir. Bu konu, okul afet ve acil durum yönetimlerinin yerine getirmesi gereken en öncelikli önlemdir. Okulun güvenle kullanılabilirliği kararından sonra, okul afet ve acil durum yöneticileri bina ve tesislerin fiziksel iyileştirme faaliyetlerini planlamaya ve uygulamaya başlayabilirler.

Bu faaliyetler; okul binaları ve müşterilerinin dış ve iç cephelerinde meydana gelen mimari (yapısal olmayan) elemanlardaki hasarları; elektrik ve mekanik sistemlerde meydana gelen hasarları; bilgisayar ve haberleşme sistemleri, kütüphane ve laboratuvarlar, sınıf içi donanım ve malzeme kayıpları gibi fiziksel unsurların ivedilikle temini ile onarımı ve okulun fiziksel olarak kullanıma açılmasını

sağlayan çalışmalardan oluşmaktadır. Bu onarımlar yapılırken, okulun ileride meydana gelebilecek afet ve acil durumlardan etkilenmeyecek veya çok az etkilenebilecek yöntemleri kullanan onarma yaklaşımı tercih edilmelidir. Örneğin, içe açılan kapıların değiştirilmesi, kırılmış camlar yerine dağılmayan camların kullanılması veya bulunmaması durumunda yangın alarm sistemlerinin kurulması gibi.

5. Okulun Yeniden Açılması

Bir afet veya acil durum sonrasında okulların mümkün olan en kısa süre içerisinde yeniden açılabilmesi, topluma hayatın yeniden normale dönmekte olduğu güvencesinin verilmesi açısından son derece önemlidir. Okullar, yukarıda belirtilen yapısal, yönetsel, eğitsel ve psikolojik iyileştirme faaliyetlerinin tamamlanmasından sonra yeniden eğitime açılabilir. Psikolojik iyileştirme faaliyetlerinin okullar açıldıktan sonra da devam ettirilmesi ihmal edilmemelidir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi İçin Yıllık Plan

Afet ve acil durum yönetimi yıllık faaliyet planının, okul afet ve acil durum planıyla uyumlu olacak şekilde hazırlanması ve uygulanması gerekir.

Afet ve acil durumlarla ilgili Faaliyet Tipi ve Faaliyet Çeşitleri yandaki tabloda verildiği gibi olabilir. Bunlar her okul tarafından, okulun özelliklerine ve karşı karşıya oldukları tehlikeler ile sorunların türlerine göre istenildiği kadar çeşitlendirilebilir.

Yıllık planın, bu planda önerilen her bir faaliyetin gerçekleştirilmesinden sonra tekrar değerlendirilmesi gerekir. Yıllık planın ve ilgili faaliyetlerin başarılı olup olmadığına nasıl karar verileceğine veya değerlendirmenin nasıl

yapılacağına her okul kendi karar vermelidir. Değerlendirme, hazırlanacak olan bir kontrol listesi veya değerlendirme formu ile öğretmen, öğrenci ve diğer çalışanlarla yapılacak görüşme veya anketler yardımıyla yapılabilir. Elde edilen sonuçlar, gelecek yıl içerisinde gerçekleştirilecek plan ve faaliyetlerde mutlaka dikkate alınmalıdır.

Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu'nun her eğitim yılının başında toplanarak eğitim süresince tatbikat, eğitim, planın duyurulması, tehlike avı gibi yapacakları faaliyetleri bir plan dahilinde takvime dayalı olarak yapmaları oldukça yararlı olur.

Planda Olması Gereken Haritalar

1. Okul Çevresinin Haritası
2. Okul Yerleşkesinin Haritası
3. Katların Haritası
4. Tahliye Yolu
5. Toplanma Alanı
6. Afete Yönelik Ekipmanın Bulunduğu Yerler

Yıllık planların içerikleri:

1. Zarar azaltma ve hazırlık konusunda alınabilecek önlemler ve yapılacak faaliyetler.
2. Müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa ile ilgili faaliyetler.
3. Öğrenciler, öğretmenler, aileler ve halk için afet eğitimi.
4. Hem kendi okulu hem de diğer okullarla bilgi ve tecrübe paylaşımı.
5. Problemleri saptama, alınabilecek önlemleri belirleme ve problemleri çözmeye ilişkin yapılabilecek diğer faaliyetler.

Yıllık planların başlıkları:

1. Yıllık planın amaç ve hedefleri
2. Faaliyet tiplerine göre çeşitli alt faaliyetler
3. Uygulama takvimi
4. Sorumlu kişi ve/veya kişiler varsa işbirliği yapılan kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleri
5. Bütçe
6. Her aktivite için gerekli olabilecek diğer bilgi ve açıklamalar

FAALİYET TİPİ	FAALİYET ÇEŞİTLERİ
Zarar Azaltma ve Hazırlık Konularında Önlemler ve Faaliyetler	Tehlike ve riskin belirlenmesi, yapısal ve yapısal olmayan önlemler, gerekli malzeme ve materyallerin hazırlanması, afet ve acil durumlarda ilgili kurum/kuruluşlarla iletişim ve işbirliği konusunda gerekli teyitlerin alınması vb.
Müdahale, İyileştirme ve Yeniden İnşa Faaliyetleri	Afet müdahale simülasyonu, afet yönetimi tatbikatları, tahliye tatbikatları, ilkyardım eğitimi, psikolojik ilkyardım eğitimi, afet yönetimi komitesi masa başı tatbikatı, öğrencileri teslim tatbikatı vb.
Afet Eğitimi	Görsel ve hayali afet oyunları, güvenlik haritaları, okul ve yakın çevresi için tehlike avı vb.
Öğretmenler Arasında Eğitim ve Bilgi Paylaşımı	Okullarda eğitimci eğitimi, diğer okullar ile iletişim ve bilgi paylaşımı vb.
Diğer Faaliyetler	Tahliye yolu, ekipman kontrolü vb.

Tablo 18. Faaliyet Tipi ve Çeşitleri

PROBLEMLER

BEKLENEN KAZANIMLAR
(Hedef ve Amaçlar)

TARİH	TİP*1	FAALİYETİN TANIMI	AMAÇLAR/ HEDEFLER	PROGRAM*2	ANA HEDEFLER	SORUMLU PERSONEL	GÖREVLİ DİĞER PERSONEL VE KURULUŞLAR	BÜTÇE

*1: (1) Zarar azaltma ve hazırlık konularında alınabilecek önlemler. (2) Müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa aktiviteleri (eğitim veya tatbikat). (3) Öğrenciler, öğretmenler, aileler ve halk için afet eğitimi. (4) Hem okul içinde hem de diğer okullarla bilgi ve tecrübe/deneyim paylaşımının yapılması. (5) Problemleri ve alınabilecek önlemleri belirlemeye ve çözmeye ilişkin yapılacak diğer faaliyetler. (Tüm ilgili faaliyet tipi/tipleri bu sütuna yazılmalıdır.)

*2: İlgili faaliyetin hazırlanma, uygulama ve değerlendirme tarih ile sürelerinin belirtilmesi.

Tablo 19. Yıllık Plan İçin Örnek Form

Kontrol Listesi

NO	KONU	EVET	HAYIR
1	Bir tehlike gerçekleştiği anda en doğru davranışı gösterebilmek için mutlaka tatbikat yapılması gerektiğini öğrendim.		
2	Tatbikatların birçok çeşidinin olduğunu, mümkünse bütün bir yıl boyunca farklı zamanlarda hepsinin uygulanmasının çok yararlı olacağını öğrendim.		
3	Planın hazırlandıktan sonra mutlaka tanıtılması ve duyurulması gerektiğini öğrendim.		
4	Acil telefon numaralarının öğrenilmesinin ve acil ağrı merkezi ile yapacağımız konuşmanın hangi sorulara odaklanması gerektiğini öğrendim.		
5	Planda hangi haritaların olması gerektiğini öğrendim.		

Okullarda Standart Operasyon Prosedürleri

Afet ve acil durum prosedürleri, belirli bir olayda uyulması gereken yol ve yöntemlerin neler olduğunu gösteren yönergelerdir. Okulların bomba tehdidinden çocuk kaçır-maya, gaz sızıntısından intihar vakasına, şiddet olaylarından tecavüze, yangından sellere, trafik ve diğer kazalardan zehirlen-meye kadar çok sayıda ve farklı türde tehlike ve tehdit ile karşılaşma olasılığı vardır. Her okulun karşı karşıya kalabileceği tehlike ve tehdit türleri okulun bulunduğu konum, okulun yapısı, büyüklüğü, öğrenci sayısı, gelir düzeyi, kültürel özellikleri gibi birçok farklı etkene bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

Afet ve acil durumlar sırasında öğrenci, öğretmen ve çalışanlar tarafından **Temel Acil Durum Prosedürleri** ve **Tehlikeye Özel Prosedürlerin** bilinmesi, uygulanması, eğitimlerin verilmesi ve tatbikatların yapılması gerekir.

Dünya Bankası'nın bir uzantısı olan Uluslararası Finans Kurumu tarafından yayımlanan ve Birleşmiş Milletler Afet Risk Azaltma Ofisi (UNDRR), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), dünya çapında okulların güvenliği ve çocuk hakları için Risk RED ve PreventionWeb gibi uluslararası birçok kuruluş tarafından tavsiye edilen yayına (IFC, 2010) göre, bütün uygulamalar aşağıdaki altı temel prosedüre dayanmaktadır.

6 Temel Prosedür:

- Eğer okul binası güvenli değilse: **BİNAYI TAHLİYE ET**
- Okul binası güvenli ise: **YERİNDE SİĞİN**
- **KİLİTLEN/TECRİT**
- Okul binası güvenli değilse, ancak okul bahçesi güvenliyse: **DIŞARIDA TOPLAN ve BARINAK OLUŞTUR**
- Okul binası ve okul bahçesi güvenli değilse: **GÜVENLİ BİR YERE TAHLİYE YAP**
- Öğrenciler doğrudan ve sadece velilerine veya önceden belirlenmiş acil durum kişilerine teslim edilmelidir: **ÖĞRENCİ TESLİM PROSEDÜRÜ UYGULA**

Deprem veya Yangın Bina Tahliyesi ve Toplanma Prosedürleri

Yangın veya büyük ve/veya şiddetli hissedilen bir depremde uygulanacak standart prosedür bina tahliyesinin adımları aşağıdaki gibidir:

Okul İdaresi:

1. Bina tahliyesi için **Yangın Alarmını** çalıştırınız. Öğrencilere ve okul çalışanlarına olayın büyüklüğü ve okulu etkileme derecesine göre içeride kalmalarını veya dışarıdaki toplanma alanlarına gitmelerini anons edin.
2. Yangın durumunda tüm kapı ve pencereleri kapatın.
3. Tehlikeli ve riskli malzemenin varlığı halinde havalandırma sistemini kapatın.
4. Uygun şekilde **Olay Komuta Sistemini** (Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurulu) devreye sokun.
5. Olayı sürekli izleyin, en son gelişmelerden haberdar olun ve eldeki mevcut prosedürleri temin edin.
6. Öğrencilerle ve tüm personelle iletişimi sürdürün.
7. Her yeni prosedürü (binaya geri dön, yerinde sığın gibi) duyurun.
8. Acil durum sona erdiğinde **Tehlike Geçti** anonsu yapın.

Tüm Personel:

1. Önceden okulda, sınıflarda deprem ve yangın prosedürlerinin nasıl uygulanacağına dair **Tatbikat** yapın.
2. **Tahliye** sırasında özel yardıma gereksinim duyacak öğrenci ve personeli belirleyin.
3. Engelli bireylerden kendilerine en iyi şekilde nasıl yardım edilebileceğini öğrenin.
4. Önceden öğrencilere özel gereksinimli arkadaşlarına nasıl yardım edebileceklerini öğretin.
5. Okulda çok sayıda özel gereksinimli öğrencinin bulunması durumunda, gönüllüler seçip eğitin.
6. Ziyaretçilere nasıl yardımcı olunabileceği konusunda hazırlık yapın.

Alarm Sırasında veya Sarsıntısı Sonrasında Tahliye Prosedürü

1. Bina tahliyesi için **KOŞMA-İTME-KONUŞMA-GERİ DÖNME** prosedürü öğrencilere hatırlatılır. Öğrenciler tekli veya ikişerli sıra halinde dışarı çıkarılır. Özel gereksinimli öğrenci ve personel olup olmadığı kontrol edilir. Öğrencilere cep telefonlarını kullanmamaları ve hatları meşgul etmemeleri gerektiği hatırlatılır.

2. Sınıftan alınacaklar:

- Afet ve Acil Durum Çantası
- Sınıf Yoklama Listesi ve Acil Durum Dosyası
- Öğrenci Özel Çantası

3. Eş Destek Sistemi uygulanır. Öğrencilerden yardıma ihtiyacı olan var mı diye sınıfın her yeri ve koridorlar seri bir şekilde gözden geçirilir. Aksi söylenmediği sürece, önceden belirlenmiş olan tahliye yolu kullanılır. Sıkışmış bir kapı veya tahliye yolu üzerinde herhangi bir engelle karşılaşılması durumunda, başka bir yol izlemek için hazırlıklı olunmalıdır. Öğretmenlerden birinin tahliye ve çıkış yolunun açık olup olmadığını kontrol etmek için her zaman önden ilerlemesi gerekir. Hemen arkasında öğrencileri sessiz ve sakin tutmaktan sorumlu bir görevli öğrenci bulunmalıdır. Bir öğretmen ve bir görevli öğrenci de grubun arkasından gelerek, herkesin bir arada olduğundan emin

olmalıdır. Okul binasını boşaltıp dışarı çıkarırken, üst katlardan veya çatıdan düşen herhangi bir nesneye karşı dikkatli olmak gerekir. Binadan çıkar çıkmaz durmaksızın, önceden belirlenmiş olan toplanma alanında toplanmalıdır.

4. Görevli öğretmenler çıkışa doğru ilerlerken okuldaki tüm bölümleri, özellikle de tuvaletleri kontrol etmelidir.

5. Toplanma alanında her bir sınıf için belirlenmiş olan yere gidilir. Sınıfa ait isim levhası grubun ön tarafına, boy hizasını geçecek şekilde yerleştirilir. Sınıfların birbirinden ayrı ve sessiz kalmaları sağlanır ve yoklama alınır. Yaralı öğrenci olup olmadığı tekrar kontrol edilir. Yaralı öğrenci varsa, yaralının yanına iki kişi verilerek revir (varsa) veya ilkyardım uygulayacak kişiye gönderilmesi sağlanır ve refakat eden iki öğrenciye hemen geri dönmeleri gerektiği tembihlenir. Öğrenci/personel acil durum yoklama formu eksiksiz bir şekilde doldurulur

Not:

Okul çalışanları arasında bir görevi veya ilgilenmesi gereken bir sınıfı bulunmayanlar, hemen Olay Yöneticisine bildirimde bulunmalıdırlar.

Sınıfı olmayan bütün öğretmenler ve okuldaki bütün yardımcı personel toplanma alanına gelerek rapor vermeli ve öğrencilerin denetimine destek olmalıdır.

ve ulak bir öğrenci ile toplanma alanındaki kayıt görevlisine yollanır. Eğer sınıfınızdaki öğrencilerden o anda eksik olan varsa, formun altına isimleri eklenmelidir.

6. Öğrencilere, öğrenci teslim prosedürü hakkında bilgiler tekrarlanır. Yaralanmış, mahsur kalmış veya acil yardıma ihtiyacı olan kişilerin ilgili kişilerle rahatça haberleşmesini sağlamak için telefon hatlarının gereksiz yere meşgul edilmemesi gerektiği yeniden hatırlatılır. Aileleri ile yalnızca SMS ile iletişim kurmaları gerektiği söylenir. Öğrencilere duruma yardımcı olmaları gerektiğini hatırlatın ve uyarı (Tehlike Geçti ve Sınıflara Dönün uyarısı) gelene kadar sessiz kalmalarını sağlayın.

7. Hafif Arama-Kurtarma (hafif ve orta hasar görmüş yapılar için), İlk Yardım, Yangın Söndürme, Öğrenci Teslimi, Lojistik veya Haberleşme gibi ekiplerden birinin üyesiyseniz Olay Komuta Merkezi'ne gidin. Belirlenmiş bir görevi bulunmayan veya sorumluluğunda bir sınıf olmayan personelin tümü, gerekli talimatları almak için hemen Olay Komuta Merkezi'ne gitmelidir.

8. Öğretmenler daima sınıfların başında kalmalıdır. Öğrenciler sınıfça oturarak bekler. Düzenli olarak veya gerektiğinde yoklama alınır. Anonların rahat duyulabilmesi için öğrencilerin sessiz durmaları sağlanmalıdır.

Öğrenciler, sadece Öğrenci Teslim Kapısı görevlileri eşliğinde alandan ayrılabilir ve Öğrenci Teslim Prosedürü'ne göre ailelerine teslim edilebilir. Olay Komuta Merkezi gerekli güncel bilgileri verdikten sonra personelin görevlerini sonlandırır.

Bazı durumlarda bina içerisi bina dışından daha emniyetli olduğu için binaya geri dönülmesi gerekebilir.

Geri Tahliye/Binaya Dönüş: Tatbikat sonunda dersliklere geri dönerken, geri tahliye/binaya dönüş tatbikatı da tüm kurallara uygun şekilde yapılmalıdır.

Yerinde Sığınma Prosedürü

Okulun dışında meydana gelen ve öğrencilerin normal bir şekilde okuldan çıkışına engel olacak şiddetli hava olayları veya sel, nükleer, biyolojik veya kimyasal bir olay ya da terör saldırısı gibi durumlarda bulunduğunuz yerde sığınma gerekebilir. **Yerinde Sığınma**, tahliyenin gerekli olmadığı durumlarda veya tahliye için yeterli zaman olmadığında uygundur. Anons sistemi veya yüz yüze iletişim ile bu durum hemen okula duyurulmalıdır.

Okul İdaresi:

1. **Olay Yönetim Sistemini** aktif hale getirir.
2. Öğrencilerle personele **İçeride Kalmaları** veya okul içindeki **Sığınma Alanlarına** geri dönmeleri için anons yapar.
3. Eğer uygunsuzsa tüm kapı ve pencereleri kapatır.
4. Eğer uygunsuzsa havalandırma sistemini kapatır.
5. Güncel bilgi ve talimatları izler ve paylaşır.
6. Acil durum sona erdiğinde **Tehlike Geçti** anonsu yapar.

Personel:

1. Öğrenci ve personel hemen koridorları boşaltarak en yakınındaki uygun **Sınıfa** veya okul binası içinde önceden belirlenmiş olan **Sığınma Yerlerine** gider.
2. Öğretmenler sınıf tahliye çantasını ve sınıf defterini yanından ayırmaz.
3. Özel gereksinimli bireylere yardımcı olunur.
4. Eğer uygunsuzsa, tüm kapı ve pencereler kapatılır ve giriş kapıları kilitletlenir.
5. Eğer uygunsuzsa, mekân dışarıdan hava sızmayacak şekilde yalıtılır ve ısıtma, soğutma veya havalandırma sistemleri devre dışı bırakılır.
6. Güvenli, uygun bir zamanda yoklama alınıp mevcut/yaralı/kayıp öğrenci durum raporu olayı yöneten kişiye götürülür.
7. Radyo veya Televizyon açılır, yeni gelişmelerin ve talimatların olup olmadığı izlenir.
8. Geniş çaplı afetlerde iletişim hatlarının acil durumlar için açık tutulmasının büyük önem taşıması nedeniyle, öğrencilerin cep telefonlarını sıralarının üstüne bırakmaları ve kullanmamaları sağlanır. Öğrencilerin duruma yardımcı olması sağlanır ve tehlike geçti sinyali verilip sınıflara dönülünceye kadar sessiz faaliyetlerle meşgul olmaları istenir.
9. Okul idaresince aksi söylenmedikçe, kimse olduğu yerden ayrılmaz.
10. Öğrenme, dinlenme, yemek ve uyku için bir **Zaman Çizelgesi** hazırlanır.

Kilitlen/Tecrit Prosedürü

Silahlı bir kişinin görülmesi, zorla içeri giren bir kişinin olması veya okul içi veya dışında başka bir kriz veya şiddet tehlikesi ve tehdidi oluştuğunda veya herhangi bir başka nedenle

bina dışına çıkmanın veya tahliyenin tehlikeli olduğu durumlarda **Kilitlen/Tecrit** prosedürü uygulanır. Hemen kilitlen/tecrit için yüksek sesli ve belirgin bir siren ya da alarm kullanılmalıdır.

Okul İdaresi:

1. Kilitlen/Tecrit Sinyali verilir ve şu anons yapılır: “Dikkat, dikkat! Bina da şüpheli/kimliği bilinmeyen bir kişi var.” Kilitlen/Tecrit prosedürünü başlatın. Yangın alarmını çalıştırmayın!

2. Korunaklı bir yere saklanılır. Olay Yönetimi Sistemi devreye sokulur ve olayı polis veya kamu güvenliği yetkililerine devretmek üzere hazırlık yapılır.

3. Durum gözlenir. Yeni bilgiler ışığında olay yeniden değerlendirilir, gerekli güncellemeler yapılır ve olayın seyrine göre gerekli talimatlar verilir. Polis veya kamu güvenliği yetkilileri, güvenliği sağladığında yetkiyi okul idaresine devreder.

4. Olayın ardından öğrenci ve veliler uygun bir şekilde bilgilendirilir. Uygun görülürse olayın gözden geçirilip değerlendirilmesi ve tartışılması için gereken zaman sağlanır.

Personel:

1. Öğrencileri Sınıfta toplar ve sakin bir ortam yaratmaya çalışır. Okulda ki diğer personeli, öğrencileri ve ziyaretçileri derhal **Korunaklı Bir Yere** gitmeleri için uyarır. Eğer binanın dışında bulunan varsa hemen tehditten uzak güvenli bir yere gider.

2. Tüm Kapılar Kapanır ve İçeriden Kilitlenir. Kapı ve pencerelerden uzak kalınarak gözden uzak durulur.

3. Eğer gerekli ise bulunulan yerdeki uygun sıra ve/veya masalar yan yatırılıp koridora ve/veya dış pencerelelere dönük bir şekilde yerleştirilir.

4. Öğrencilere sıra ve masaların altına veya yanına diz çöküp kapanmaları talimatı verilir. Kapanırken bedenlerinin mümkün olduğunca küçük bir hedef haline getirmeleri gerektiği söylenir. Dış penceredeki perdeler kapatılır.

5. Işıklar söndürülür, radyolar ve ses çıkaran tüm cihazlar kapatılır. Cep telefonları sessiz konuma getirilir.

6. Polis veya okul yetkilileri tarafından aksi bir talimat verilmedikçe bulunulan yerde kalınır.

7. Talimata göre ya derse devam edilir ve/veya Öğrenci Teslim Prosedürü uygulanır.

Güvenli Bir Yere Tahliye Prosedürü

Bazı durumlarda okul çevresinin de boşaltılması gerekebileceğinden, varsa çevredeki diğer okulların da bir araya toplanabileceği bir toplanma alanı daha tespit edilir. Böyle bir durum veya olasılık içinde tahliye yollarının önceden belirlenmesi ve velilere duyurulması gerekir. Deprem, yangın, sel, toprak kayması, moloz akması, tsunami, kimyasal madde sızıntısı gibi risklerle karşı karşıya olan veya güvenli bir toplanma alanına sahip olmayan okullar,

acil durumda kullanılacak malzemenin de bulunduğu güvenli yerleri önceden hazırlamalıdır.

Karşılaşılabilecek tehditlere bağlı olarak güvenli bir yere tahliye otomatik olarak gündeme gelebilir (örneğin, kıyı şeridindeki yerlerde deprem sonrası tsunami tehdidi) veya durumun, sahada bulunan **Tahliye Sorumlusu** ve destek ekip tarafından değerlendirilmesi beklenir.

Bina Tahliye Prosedürü'ne aynen uyulur ve önceden belirlenmiş olan yere doğru ilerlenir.

OKUL TAHLİYE PLANI

KAPSAM:OKUL Müdürlüğü Hizmet Binasını kapsar.

KURUMLA İLGİLİ BİLGİLER

1. ADRES :
2. PERSONEL SAYISI: İdareci: Diğer Personel:
3. ÇALIŞMA DEVRESİ: Mesai Saatleri :
4. BİNANIN YAPI TARZI:
5. BİNANIN KAT SAYISI:
6. BAĞIMSIZ BİNA SAYISI:
7. BİNADA YANGIN MERDİVENİ OLUP OLMADIĞI:
8. BİNANIN DIŞ KROKİSİ VE PERSONEL TOPLANMA BÖLGESİ: EK- 'de
9. ÇALIŞMA VE İDARİ ODALAR: EK-..'de
10. ÇALIŞMA ODALARININ BOŞALTILMA SIRASI: EK-..'de
11. TOPLANMA YERİNİN BİNAYA UZAKLIĞI:
12. TAHLİYE SORUMLUSU: *Okul Müdürü veya Müdür Başyardımcısı'dır.*
13. TAHLİYE YÖNETİCİLERİ : Her kat için bir sorumlu belirlemiştir.
 - a. Zemin Katı sorumlusu :den sorumlu..... Müdür Yardımcısı veya Öğretmen
 - b. 1. Kat sorumlusu :den sorumlu..... Müdür Yardımcısı veya Öğretmen
 - c. 2. Kat sorumlusu :den sorumlu..... Müdür Yardımcısı veya Öğretmen
 - d. 1. Kat (varsa -2. Kat) sorumlusu :den sorumlu..... Müdür Yardımcısı veya Öğretmen

SINIFLARIN BOŞALTILMASI VE TAHLİYE SIRASI:

1 NOLU TAHLİYE PLANI:

A- MTB (Müdahale Ekipleri Toplanma Bölgesi): Acil Durum Müdahale Ekipleri'nin Tahliye Yöneticisi:.....İlgili Müdür Yardımcısı'dır.

B- ATB (Ana Toplanma Bölgesi)

- Tahliye Yöneticisi: Tüm katların tahliye sorumluları ile DURUM değerlendirmesi yapar.
- Acil Durum Müdahale Ekipleri Servis Amirleri: Dört ana servisin (İlk yardım, arama kurtarma, yangın söndürme, koruma) servis amir ve yardımcılarını, değerlendirme emrini uygular ve harekete geçirir.

Acil Durum Müdahale Ekipleri'nin Standart Operasyon Prosedürleri:

1- MTB (Müdahale Ekipleri Toplanma Bölgesi): Acil Durum Müdahale Ekipleri MTB'ye (bina önü cadde) gider ve hazır halde bekler. Bu ekipler servis amirlerinin değerlendirme emrini uygular ve gerekmesi durumunda kendi bölgelerindeki (katlardaki tüm sınıflar ve alanlar) yer alan olay mahalline müdahale eder. Kendi bölgelerinde olay yoksa tehlikedeki diğer alanlardaki servislere yardıma gider.

Olay yoksa: Acil Durum Müdahale Ekipleri, MTB'ye (bina önü cadde) geri gider ve hazır halde afet veya tatbikat değerlendirme kurulunun değerlendirmesini bekler.

Olay varsa: "Afet ve Acil Durumlardaki Standart Operasyon Prosedürleri" işletilir. Profesyonel müdahaleyi gerektiren durumlar için profesyonel ekiplerin gelmesi beklenir. Profesyonel ekipler geldikten sonra okulun müdahale ekipleri profesyonel ekiplerin emrine girer ve onlara ilk tehlike geçinceye kadar yardım etmeye devam eder.

2- ATB (Ana Toplanma Bölgesi): Müdahale ekiplerindeki görevliler dışında herkes sayım için ATB'ye gider. Sayım sonrası TATBİKAT duyuru ile sonlandırılır.

1 NOLU HAREKÂT PLANINA ÖRNEK:

Giriş katı sol ana koridor yemekhane girişinde başlangıç yangını büyümeye başladı ise giriş katı sağ ana koridor 2. Sınıf Öğretmeni İtfaiye Servisi'nde görevli olduğu halde kendi bölgesinde bir olay yok ise aynı kat koridorunun devamı olan yemekhane bölgesine tahliye tamamlanuncaya kadar yardıma gider. Orada çıkan yangın söndürülünceye kadar yangın söndürme çalışmasına katılır.

Bu örnek hareket planı tüm katlar ve tüm servisler (İtfaiye, İlk yardım, Koruma, Kurtarma) için de geçerlidir.

2 NOLU TAHLİYE PLANI: Çalışma Odalarının Boşaltılması ve Tahliye Sırası vd.

Afet ve Acil Durum Öğrenci Teslim Prosedürü

Afet ve acil durum öğrenci tespit prosedürü, herhangi güvensiz veya olağan olmayan bir durum karşısında öğrencilerin ailelerine güvenle teslim edilmesini sağlar. Okul, afet ve acil durumlarda öğrencileri velilerine/yakınlarına teslim edinceye kadar güven içinde tutmak zorundadır. Öğrenci teslim prosedürü aşağıdaki grupları kapsar.

Bu plan kapsamında okullarda yaşanma olasılığı yüksek olan aşağıdaki afet ve acil durumlar için **UYGULANACAK TEMEL PROSEDÜRLER EK B**'de yer almaktadır: Deprem, Yangın ve Patlama, Sel ve Şiddetli Yağmur, Toprak Kayması/Heyelan, Şiddetli Kasırga, Fırtına ve Hortum, Olumsuz Hava Koşulları, Kimyasal ve Tehlikeli Madde Kazaları (Gaz Sızıntısı - Atölye ve Laboratuvar Kazaları), Tıbbi Acil Durum - Gıda Zehirlenmesi, Okul Araçlarındayken Acil Durum Prosedürü, Güvenlik (Hırsızlık Olayları), Şiddet Tehditleri, Bomba İhbarı, Okulun Tatil Edilmesi ve Şüpheli Kişi Uyarısı.

Okul İdaresi:

Öğretim yılının başında güncel **Afet ve Acil Durum İrtibat Formu'nun** her öğrencinin velisi tarafından doldurulmasını sağlar. Bu bilgilerdeki değişikliklerin okul idaresine bildirilmesi gerektiği hatırlatmasını yapar. Öğrenci acil durum irtibat listesinin en güncel halinin bir kopyası idari bürodaki **Tahliye Çantası'nda** ve yıllık olarak da **Okul Acil Durum Malzemeleri** ile birlikte saklanır.

Öğrenci ve Veli Birleştirme Ekibi:

Her öğrenciyi, acil durum irtibat formunda bilgileri bulunan veli ya da vasilerden birine, fotoğraflı kimlik belgelerini ibraz ettikten sonra, teslim eder ve bunu kayda geçirir.

1. Velilere, **Öğrenci-Aile Teslim Formunu** doldurtur.
2. Çocuğu almaya gelen yetişkinin ismini **Acil Durum İrtibat Listesi'nden** kontrol eder ve gelen kişinin kimlik bilgileri ile doğrular.
3. Herhangi bir soruşturmada kanıt olarak gösterebilmek için Öğrenci-Aile Teslim Formlarının imzalı kopyaları saklanır.
4. Güvenliği azami düzeyde tutabilmek için, öğrenci istek ve aile birleştirme işlemlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesi önemlidir.

Veliler:

Veliler, çocukları için güncellenmiş bir **Afet ve Acil Durum İrtibat Formu** doldurup okul idaresine teslim etmelidir. Bu formda acil durum halinde öğrencileri almaya gelebilecek veli (veya vasilerle), iki ya da üç güvenilen akraba veya arkadaşına ait bilgiler bulunur. Afet ve acil durumlarda, öğrenciler sadece acil durum irtibat formunda ismi bulunan kişilere teslim edilir.

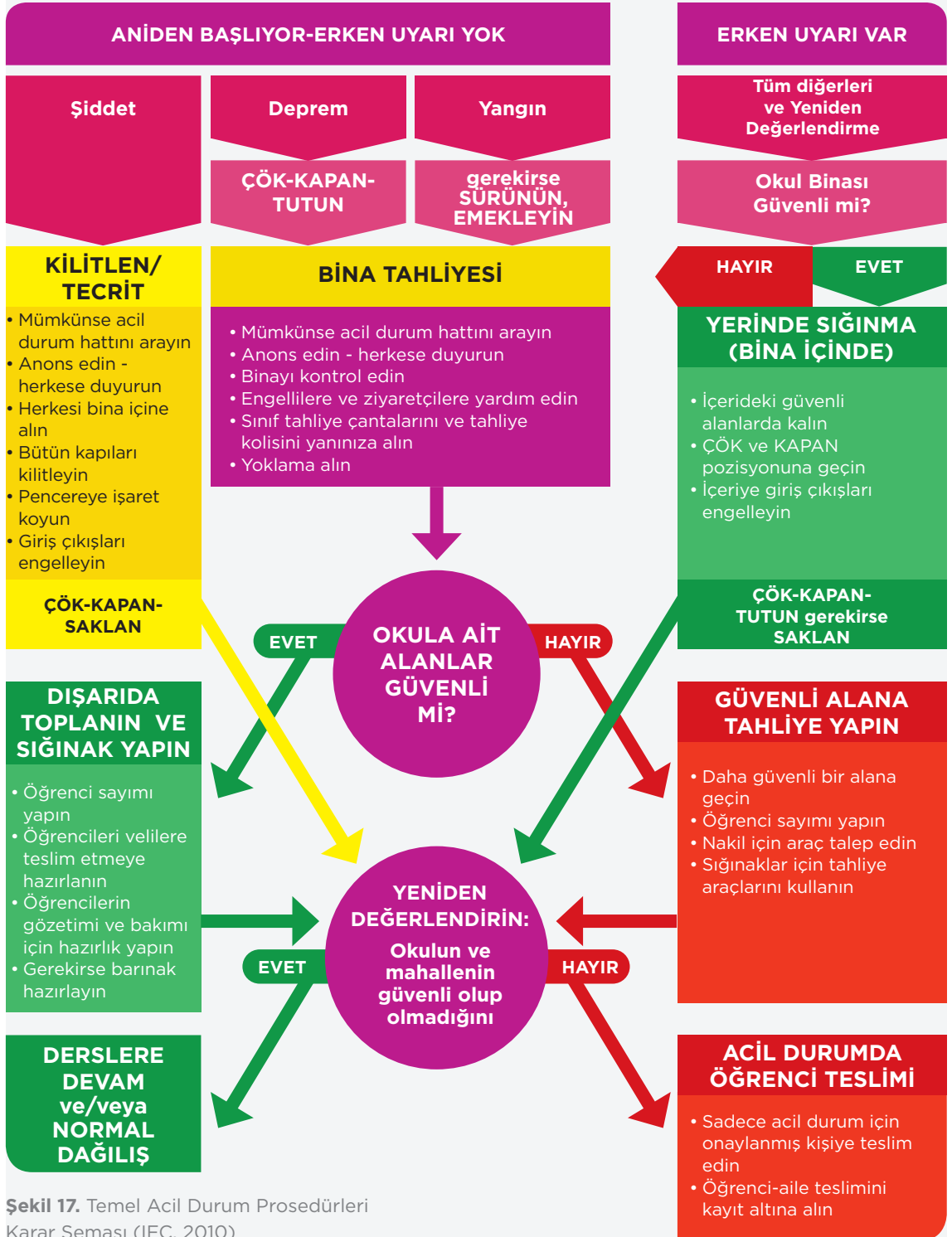
Öğretmenler:

Hem öğrencilerin hem de velilerin afet ve acil durumlar için Öğrenci Teslim Prosedürleriyle ilgili bilgilendirilmelerini sağlar.

AFET VE ACİL DURUM	DAVRANIŞ ŞEKLİ
DEPREM	ÇÖK-KAPAN-TUTUN: Deprem bitince binayı tahliye edin.
YANGIN	Yangın alarmı vererek binayı tahliye edin. Üzerinizdeki giysiler alev aldıysa: DUR-YAT-YUVARLAN
DUMAN	Mahsur kaldıysan yerinde sığın. Değilsen binayı boşalt. Duman tabakasının altında kalabilmek için SÜRÜNEREK ilerlemen gerektiğini unutma.
TEHLİKELİ MADDE SIZINTISI	Yerinde SIĞINMA veya emniyetli bir yere TAHLİYE .
BOMBA VEYA BOMBA TEHDİDİ	ÇÖK-KAPAN-TUTUN veya TAHLİYE
ŞİDDET OLAYLARI	KİLİTLEN/TECRİT
PATLAMA	ÇÖK-KAPAN-TUTUN
SEL	Emniyetli bir yere TAHLİYE veya yerinde SIĞINMA (binaların üst katları).
ŞÜPHELİ VEYA BİLİNMEYEN ŞAHİSLAR	Tehdit unsurunu değerlendirerek hemen 112'yi ARA ve güvenli bir odaya girerek KİLİTLEN .
FIRTINA	YERİNDE SIĞINMA: Eğer öğrenciler okul bahçesindeyseler, içeriye tahliye yapılır.

Tablo 20. Afet ve Acil Durumlara Göre Davranış Şekilleri Tablosu

Acil Durum Prosedürü'nün yer aldığı Şekil 17 ve Tablo 20 genel yol gösterici olarak kullanılabilir:

Şekil 17. Temel Acil Durum Prosedürleri Karar Şeması (IFC, 2010)

Okullarda Afet ve Acil Durumlara Hazırlık

Özet Bilgi

Yaşamımızın her anında doğa, teknoloji ve insan kaynaklı afetler ve acil durumlara karşı karşıya kalabiliriz. Okullarda meydana gelmeleri durumunda ise başta okul yönetimi olmak üzere, öğretmenlerin, çalışanların, öğrencilerin, velilerin yani eğitim kurumlarıyla ilgili tüm kesimlerin bunu en güvenli ve en etkili şekilde ele almaya hazır olması ve hasarları en az seviyeye indirecek çalışmalarını da önceden yapmış olması gerekir. Yöneticiler, öğretmenler, personel, veliler ve öğrenciler birlikte çalışarak okul genelindeki güvenliği geliştirebilir ve farklı türdeki afet ve acil durumlar ile ilgili tehlikelerin etkilerini en aza indirgeyebilirler. Aşağıda eğitim camiasındaki herkesin çeşitli doğa, teknoloji ve insan kaynaklı afet ve acil duruma karşı güvende olabilmelerini sağlayacak yöntemler, deprem ve yangın örnekleri üzerinden özetlenmektedir.

Okulunuz Risk Altında mı? Doğa Kaynaklı Afetlere Bir Bakış

Bazı doğa kaynaklı afetleri, okulları tahliye etme veya diğer önlemleri alabilmeleri için uyurabilecek şekilde öngörmek mümkündür. Ancak afet ve acil durumların birçoğu beklenmedik şekilde oluşabilir veya bir okulu aniden tehlike altında bırakabilecek hızlı değişimleri içerebilir. Okulların bu tür afet ve acil durumlara karşı hazırlıklı olmalarını sağlamanın ilk adımı, buldukları bölgedeki doğa kaynaklı afet tehlikelerini belirlemekten geçer. Başta İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve başkanlığa bağlı Afet ve Acil Durum İl Müdürlükleri olmak üzere, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ve

belediyeler gibi kurum ve kuruluşlar tarafından üretilen tehlike haritalarından yararlanarak bulunduğunuz okul ve çevresinin afet ve acil durum tehlikesi hakkında bilgi sahibi olabilirsiniz. Örneğin, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından hazırlanmış olan ve 2019 yılında yürürlüğe giren Türkiye Deprem Tehlike Haritası'ndan yararlanarak, okulunuzun deprem tehlikesini öğrenebilirsiniz. Harita interaktif olarak hizmete sunulduğu için, e-devlet şifresi olan herkes haritaya ulaşabilmekte ve istediği yerin deprem tehlikesini öğrenebilmektedir. **Bilgi Al** butonundan yararlanarak, istediğiniz yerin deprem tehlikesini kolayca öğrenebilirsiniz. Ayrıca adres sorgulama kısmından yararlanarak, kolayca okulunuzun bulunduğu yeri bulabilir ve "bilgi al" butonunu kullanarak okulunuzun deprem tehlikesini öğrenebilirsiniz.

Okullarda Deprem ve Yangın

Öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler, okullarında veya yakın civarlarında olma olasılığı olan doğa kaynaklı afetlere ve acil durumlara yönelik tatbikat yapmaktan; ilkyardım, yangın, ÇÖK-KAPAN-TUTUN gibi farklı konularda eğitim almaktan; tehlike avı yapmaktan tutun da okul binasının bina deprem yönetmeliğine uygunluğunu belirlemeye kadar varan birçok farklı yolu kullanarak afet ve acil durumlara hazırlanabilirler. Afet ve acil durumlar oluştuğunda, okullar veya genel olarak eğitim kurumları olaya nasıl en iyi şekilde müdahale edeceklerini, nasıl en doğru davranışı göstereceklerini, nasıl tahliye olacaklarını, nerede toplanacaklarını ve nasıl olabildiğince çabuk ve etkili bir şekilde iyileştirme yapabileceklerini bilmeleri gerekir. Ayrıca afet ve acil durumlar meydana gelmeden önce alınacak

tedbirlerle, bu olayların olası zararlarını en aza indirmenin en önemli konu olduğunun da bilinmesi gerekir. Aşağıdaki deprem ve yangın örnekleri üzerinden afet ve acil durum planlamasının önemli faaliyetlerini tekrarlayacak olursak:

Okulunuzun Depreme Hazır Olmasını Sağlayın

İyi düşünülmüş bir planlama ve hazırlık, depremin okul saatlerinde meydana gelmesi durumunda öğretmen, öğrenci ve personel güvenliğini sağlanmasına yardımcı olur.

Binaların Durumunu Dikkate Alın: Okullar inşa edildikleri dönemdeki yönetmeliklere uygun tasarlanmışlardır ve bu nedenle çok eski tarihli bazı okul binaları depreme dayanıklılık standartlarını karşılamayabilmektedir. Okul binanızı bu açıdan değerlendirebilecek bir uzman bularak okulunuzun güçlendirilmesi gereken bölümlerinin olup olmadığını belirleyin.

Eşyaları Sabitleyin: Her tür yüksek raf, işitsel görsel ekipman ve ağır bilgisayar dolabı ve benzeri eşyalar duvara sabitlenmelidir. Ağır eşyaları, şiddetli bir sarsıntı sırasında

I- Okullarda Deprem

Bazı doğa kaynaklı afetler öngörülebilme ve izlenebilmektedir, ancak depremler genelde herhangi bir uyarı vermeden oluşmaktadır. Araştırmalar bize dünya genelinde her yıl çok büyük şiddetli (8 ve daha büyük) bir depremin, çok şiddetli (7.0 - 7.9 büyüklüğü arasında) 17 depremin ve şiddetli (6.0 - 6.9 büyüklüğü arasında) 134 depremin oluştuğunu göstermektedir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Türkiye’de her yıl can kaybı ve hasara neden olan iki deprem, her dört günde bir 4.0 - 4.9 büyüklüğünde bir deprem, her bir ayda iki 5.0 - 5.9 büyüklüğünde bir deprem, her yıl iki 6.0 - 6.9 büyüklüğünde bir deprem ve her altı yılda bir 7.0 - 7.9 büyüklüğünde, yani çok şiddetli bir deprem meydana gelmektedir. Küçük depremlerin (5.0 büyüklüğünden küçük depremler) okulları fazla etkilemesi beklenmezken, orta ve büyük ölçekli deprem oluşumlarına karşı koruyucu önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır.

Uyarılar ve Alarmlar

Depremlere yönelik herhangi bir tahmin veya uyarı sistemi yoktur!

Ancak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (deprem.afad.gov.tr/sondepremler) ve Kandilli Rasathanesi (www.koeri.boun.edu.tr/scripts/1st0.asp) depremler meydana geldikten hemen sonra depremin nerede, ne zaman, hangi büyüklükte ve hangi derinlikte olduğuna dair bilgi vermektedir. Dileyenlere deprem bilgileri SMS veya e-posta olarak da gönderilmektedir. Hasar yapıcı bir depremin hemen sonrasındaki en güncel bilgileri ve uyarıları dinlemek ve takip etmek için okulların ve velilerin pille çalışan radyoları hazır bulunmalıdır.

düşebilecekleri raflara veya benzeri başka yerlere yerleştirmeyiniz.

Afet ve Acil Durum Malzemelerini Saklayacağınız Bir Yer Belirleyin: Büyük depremlerde öğrencilerin ve personelin binayı terk edebilecek güvenli ortamın oluşması zaman alabilir. İki veya üç gün kalabileceğiniz bir sığınak yeri belirleyin ve beraberinde bol miktarda afet ve acil durum yiyecekleri, su ve ilkyardım çantalarını hazır bulundurun.

ÇÖK-KAPAN-TUTUN: Öğrencilerin ve ailelerinin, sarsıntı geçene kadar sıraların veya masaların altına veya yanına sığınmaları gibi güvenlik yöntemlerini öğrendiklerinden emin olun. Her eğitim yılının başlangıcında, sınıflarda depreme hazırlık konusunu ele alın.

Deprem Tatbikatları Yapın: Deprem tatbikatları deprem anında en doğru davranışı gösterebilmek ve en doğru müdahaleyi yapabilmek için gereklidir. Deprem tatbikatları aynı zamanda okul yönetimine sürecin nerelerde tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini göstermesi açısından da önemlidir.

Tahliye Planlarını Uygulayın: Artçı sarsıntılara hazırlıklı olun. Doğru oluşturulan tahliye planları öğrencileri dakikalar içerisinde ve güvenli bir şekilde binadan çıkarmalı ve tüm sınıflar için güvenli bir toplanma alanı içermelidir.

Arama Kurtarma Çalışmaları İçin Hazırlıklı

Olun: Deprem tatbikatları ve tahliye süreçlerine ek olarak, personelin de arama-kurtarma çalışmaları yapması gerekebilir. Ancak binaya girmeden önce, personel kendini tehlikeye atmayacağından emin olmalıdır. Bir veya daha fazla dış duvar ya da çatı çökmüşse veya bina yan yatmışsa, personelin profesyonel arama kurtarma ekiplerini beklemesi gerekir.

Okulunuzun Yangına Hazır Olmasını Sağlayın

Yangın tehdidi ister binanın içinden veya dışından gelsin; öğrencilerin, öğretmenlerin ve personelin güvenliği her şeyden önce gelir. Farklı türlerdeki yangın tehditlerine karşı akıllı planlama ve hazırlık, okulların yangınlardan korunmasını ve korunmanın mümkün olmadığı durumlarda da en uygun şekilde müdahale edilmesini sağlar.

Önceden Planlayın: Tahliye ve müdahale planının okullar açılmadan hazır olmasını sağlayın. Plan, ilgili herkes tarafından anlaşılır ve kolay uygulanabilir olmalıdır.

Tüm Alanlarda Güvenliği Sağlayın: Güvenlik talimatlarına ne kadar uyulduğunu kontrol edin. Binada gerekli yangın söndürücü cihazlar, yangın dolabı, yangın muslukları, yangın/duman detektörleri, alarm zili butonunun olup olmadığı, bunların çalışıp çalışmadığı ve gerekli kontrollerinin yapıp yapılmadığı kontrol edilmelidir.

Yangın Sırasında Ne yapmanız gerektiğini Öğrenin: Yangın güvenliğini sağlamak için öncelikle okullarda duman detektörünün kullanılması, yangın söndürme cihazlarının bulundurulması,

çok sayıda elektrikli aletin tek bir prize bağlanmaması ve yangına sebep olabilecek cihazların açık bırakılmaması gerekmektedir:

- Alev ya da duman görürsek hemen “Yangın var!” diye bağırarak etrafımızdakileri uyarmalı, varsa yangın alarmını çalıştırmalıyız.
- Eğer yangın küçükse söndürün; kontrolden çıkmışsa dumana dikkat ederek orayı hemen boşaltın. Yangının çok hızlı ilerlediğini unutmayın.
- Mümkünse hemen 112’yi arayınız.
- Önce kendi güvenliğinizi düşünerek ve tehlikede olan insanları kurtarmaya çalışarak yangın yerinden hemen uzaklaşmalıyız.
- Ateşin oksijensiz bırakılarak söndürüldüğünü unutmayın. Mümkünse kapı ve pencereleri kapatın ya da ateşin üstünü örtün.
- Duman ya da yanık kokusu başka bir oda veya sınıf ya da benzer bir yerden geliyorsa, kapıyı elimizin tersiyle kontrol etmeliyiz; sıcaksa açmamalıyız.
- Telaşa kapılmadan tahliye kurallarına uymalı, yangın yerini boşaltmalıyız.
- Okul binasını terk ederken sakin olmalı, kargaşa ve paniğe neden olmamalıyız.

II- Okullarda Yangın

Her ne kadar ülkemiz için okullarda meydana gelen yangınlarla ilgili istatistik bir çalışma olmasa da okullarımızda zaman zaman yangınların meydana geldiği ve bundan sonra da meydana gelebileceği bilinen bir gerçektir. Bazen bu yangınlar deprem nedeniyle de meydana gelebilmektedir.

Deprem sonrası veya başka bir zamanda farklı nedenlere bağlı olarak okullarda yangın çıkma ihtimali olduğundan, deprem sırasındaki **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** kadar, alev alma durumunda **DUR-YAT-YUVARLAN** hareketi de öğrenciler açısından yaşamsal önemdedir. Özel olarak önlemlerin alınması, nasıl müdahale edileceği, yangın sırasında ne yapılması gerektiği, yangının nasıl söndürüleceği gibi konularda eğitim ve tatbikatların yapılması son derece önemlidir. Ayrıca dumandan etkilenmemek için **DİZÜSTÜ** veya **SÜRÜNEREK** ilerlemek gerektiği, **SICAK KAPI KOLLARININ** açılmaması gerektiği gibi önemli konuların mutlaka uygulamalı olarak anlatılması gerekir.

Afet ve acil durum hazırlığı sadece iç mekân yangınları ile sınırlı kalmamalıdır. Orman yangınları veya okulun hemen yakınında bulunan fabrika, benzin istasyonu, tüp satış veya dolum yeri gibi yerler veya tesisler de okullar için ciddi bir yangın tehdidi oluşturabilir. Bu nedenle hem okul içinde hem okul dışında meydana gelen ve okulu etkileme olasılığı bulunan tüm yangınlar için önlemlerin geliştirilmesi gerekir.

Uyarılar ve Alarmlar

Okullarda genel olarak bina genelinde alarm verecek, yangın hortumlarını açacak ve acil durum birimleriyle iletişime geçecek sistemler mevcuttur. Ayrıca binadaki veya yerleşkedeki herkes manüel yangın alarmlarını da harekete geçirebilir. Yangını görmediğiniz veya koklamadığınız durumlarda bile binayı derhal tahliye etmeye hazır olun!

Orman yangınlarının büyümesi biraz zaman alır, bu da öğrencilerin güvenliğini sağlamak açısından daha uzun bir uyarı süresi sağlayabilir. Ancak aniden yön değiştirme eğilimleri olduğundan, çok uzakta görünen yangınlar bile ciddiye alınmalı ve hızla harekete geçilmelidir. Orman yangınlarının tehdit oluşturduğu bölgelerde yer alan okullar, yangın riski uyarılarını dikkate almalıdır. Orman yangınının çıkması durumunda, acil durum kanalları üzerinden uyarılar yapılmaktadır. Okullar, öğrenciler ve aileler, bölgelerindeki orman yangın uyarılarını nereden öğrenebileceklerini herhangi bir yangın çıkmadan önce araştırmalıdır.

- Uzaklaşırken yangın alanıyla aramızdaki kapıları kapamalı, varsa kapı altlarını ıslak bir bezle tıkamalıyız.
- Varsa yangın merdivenlerini kullanmalıyız.
- Önceden belirlenmiş olan acil durum toplanma alanlarına gitmeli ve orada beklemeliyiz.
- Eğer okul binasından çıkmak olanaksızsa, kendimizi pencereden dışarıdakilere göstermeliyiz.
- Dumandan boğulmamak için, yardım gelene kadar eğilerek veya çömelerek ilerlemeli, mümkünse ağızımızı ve burnumuzu ıslak mendil veya bez parçasıyla örtterek nefes almalıyız.
- Giysimiz tutuşursa durmalı, yere yatıp yuvarlanmalıyız. Yanıklara hiçbir şey sürmeyip, yanığı soğutmak için 10-15 dakika su altında tutmalıyız.

Okul Planlarını Belirgin Şekilde Gösterin: Okulun kat planlarının ana kapılar gibi önemli noktalarda yer alması, acil durumlarda itfaiyecilerin okulda yönlerini bulmasına yardımcı olabilir.

Toplanma Alanlarını Belirleyin: Hızlı yayılan bir yangın karmaşaya neden olup öğrencileri birbirinden ayırabilir. Herkesin, örneğin belirli bir park yeri gibi, nerede toplanılacağını bildiğinden emin olun.

Net Talimatlar Geliştirin: İlk tatbikattan önce tüm öğrencilerin ne yapılması ve neden yapılması gerektiğini anlamalarını sağlayın. Tahliye kurallarının üzerinden geçin. DUR-YAT-YUVARLAN hareketini uygulayın.

Yangın Tatbikatları Yapın: Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (19.12.2007, *Resmî Gazete*, Sayı: 26735) gereği, yangın tatbikatları yılda en az bir kere

yapılmalıdır. Yangın tatbikatı yaparken bunun bir tatbikat olduğunu ve ne yapmaları gerektiğini bildiklerini hatırlatarak öğrencilerin sakin kalmalarına yardımcı olun.

Evde Tatbikat Yapılmasını Teşvik Edin: Öğrencilere tatbikatların evde de yapılması gerektiğini hatırlatın. Onlara dizüstü veya sürünerek ilerlemenin (duman yukarıda birikiyor), kapıyı açmadan önce kapı koluna dokunmanın (kapı kolu sıcaksa arkasındaki mekânda yangın var demektir) ve DUR-YAT-YUVARLAN (vücuttaki alevi söndürmek için yerde yuvarlanırken yüz eller ile korunuyor) hareketinin temel ilkelerini öğreterek, evde ailelerini eğitmelerine yardımcı olabilirsiniz.

Orman Yangını Talimatlarının Tümüne Uyun:

Binaların etrafında “hayatta kalma alanları” oluşturarak okulunuzu koruyun. Ayrıca okul malzemelerinin yangına dirençli olduğundan emin olun ve binayı yönetmeliklere uygun hale getirmek için yerel yetkililerle birlikte çalışın.

Okullardaki Yangın Sistemleri Konusunda Alınacak Tedbirler ve Risk Azaltma Kültürü:

Okullarda yangın alarm siren sistemlerinin çalışır ve yangın tehlikelerini haber verecek

gösterge panolarının görünür olması, yangına anında müdahale edebilme ve büyümeden kontrol altına alabilme açısından çok önemlidir.

Okul koridorlarında yer alan yangın alarm anahtarları gereksiz yere öğrenciler tarafından kurcalanıp siren seslerinin çalmasına ve böylece okulda yanlış bir kültürün gelişmesine neden olacak davranışların gelişmesi önlenmeli ve öğrenciler bu alarm sirenlerini yalnızca gerektiğinde ve doğru şekilde kullanma konusunda eğitilmelidir.

Bu konuda sağlanan bilinçlenme okulda bir yangın siren sesi duyulduğunda, bu alarmın gerçek mi yoksa yalan mı olduğu şüphesini ortadan kaldıracak ve öğrencilerde gerçek anlamda bir farkındalık ve risk azaltma kültürü oluşturmaya katkıda bulunacaktır.

Okul Yöneticileri Eğitim Yapılarının Afet ve Acil Durumlara Uygun Şekilde İnşa Edildiklerinden Emin Olmak İçin Ne Yapabilirler?

Birçok okul, üniversite ve benzeri eğitim kurumu, güvenlik ile afet ve acil durum bütçelerinin büyük bölümünü fiziksel güvenlik odaklı belirlemektedir. Yöneticiler, sürecin tasarım aşamasında uzmanlardan destek almalıdır. Süreç tamamlandığında, okullar kullanımları

konusunda yeterli eğitilmedikleri bu güvenlik sistemleriyle baş başa bırakılmamalıdır. Ayrıca afet ve acil durum yönetimi planlarının da yenilenen sistemlere uygunluğu açısından incelenmesi ve uyarlanması gerekmektedir.

Ebeveynler Çocuklarının Okulunu Etkileyen Bir Afet Olduğunda Acil Durum Personelinin İşini Kolaylaştırmak İçin Ne Yapabilir?

Bir afet ve acil durumda ebeveynlerin doğal tepki olarak doğrudan okulu aramalarının

nedeni, çocuklarıyla yeniden bir araya gelmeleri için nereye başvurmaları gerektiği konusunda kendilerine önceden bilgi verilmesidir. Okullar açısından, uygun acil durum toplanma alanlarını belirlemeleri kadar, her bir acil durum toplanma alanı içerisindeki teslim alanlarını belirlemeleri de çok önemlidir. Bu teslim alanları, çocuklarıyla birleşmeden önce, ebeveynlerin toplanması için de kullanılabilir.

Kontrol Listesi

NO	KONU	EVET	HAYIR
1	Okulların doğa kaynaklı afetler ve diğer acil durumlara günün herhangi bir saatinde her zaman karşılaşma olasılığının olduğunu, konunun ciddiye alınarak gereğinin yapılması gerektiğini öğrendim.		
2	Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarından okulumuzun hangi doğa kaynaklı tehlikelerle karşılaşabileceği bilgisini alabileceğimi öğrendim.		
3	İnteraktif olarak hizmete sunulan yeni deprem tehlikesi haritasından yararlanarak okulumuzun deprem tehlikesini kolaylıkla bulabileceğimi öğrendim.		
4	Okullarda acil durumlara hazırlık için yapılması gereken faaliyetleri, eylemleri uygulayarak okulu afet ve acil durumlara hazır hale getirebilmenin mümkün olduğunu öğrendim.		
5	Deprem ve yangının okullar için önemli bir tehlike olduğunu ve deprem ile yangın öncesi, sırası ve sonrasında neler yapmam gerektiğini öğrendim.		

Ekler

EK A - TATBİKAT (IFC, 2010 ve İSMEP, 2015)

Haberli yapılacak tatbikatlarla ilgili bilgilerin öncelikle öğretmen ve personel ile paylaşılması gerekir. Yılda en az bir tane de habersiz bir tatbikatın yapılması oldukça yararlı olur. Haberli yapılacak tatbikatın aşağıdaki gibi bir tatbikat duyurusu ile yapılması tavsiye edilir:

ÖĞRETMENLERE VE PERSONELE AFET VE ACİL DURUM TATBİKATI DUYURUSU

Tarih:

Kime: (Okul, Bölüm ve Kişi Ad/Soyad)

Kimden: (Okul Müdürü)

KONU: (Tatbikatın türü, konusu, saati, günü, ayı, yılı)

TARİHİNDE İL/İLÇE/OKUL ÖLÇEĞİNDE YAPILACAK DEPREM TATBİKATI

Yukarıda belirtilen tarihte il/ilçe/okul ölçeğinde bir deprem tatbikatı yapılacaktır. Bu tatbikat tüm personel ve öğrencilerimizin olası bir afet ve acil duruma yönelik hazırlığımızın değerlendirilmesi ve okulumuzun afet ve acil durum prosedürlerini test etmesi için bir fırsat olacaktır. Lütfen **Afet ve Acil Durumlar için Standart Operasyon Prosedürlerini** dikkatlice inceleyin. Ayrıca bu duyuruda yer alan ekleri de okumanız önemle rica olunur.

1. Deprem Tatbikat Senaryosu
2. Deprem veya Yangın Bina Tahliyesi ve Toplanma Prosedürleri
3. Acil Durum Malzeme Kontrol Listeleri
4. Öğrenci/Personel Afet ve Acil Durum Yoklama Formu
5. Öğrenci – Aile Teslim Formu
6. Olay Yönetimi Sistemi - Sorumluluk Matrisi

1. Deprem Tatbikatı Senaryosu

- Tatbikat, ilimizin tümünü etkileyen ve bulunduğumuz okulda şiddetli bir şekilde hissedilen 7.2 büyüklüğünde bir depremi dikkati alarak yapılan deprem senaryosuna dayanmaktadır.
- Deprem saat de/da (okulun açık olduğu bir saatte) meydana gelmiş ve 45 saniye sürmüştür.
- Depremden ardından çok sayıda ve değişik büyüklüklerde artçı şoklar meydana gelmiştir.
- Elektrik, su, gaz ve kanalizasyon tesisatları çoğu bölgede işlemez duruma gelmiştir.
- Okulun telefonları ve cep telefonları çalışmamaktadır.
- Yakında bulunan bazı otoyollar tahrip olmuş ve bazı yerlerde trafik durmuş veya çok sıkışmıştır.
- Şehir içi yolların bir kısmı kapanmıştır.
- Düşen elektrik direklerinin ve hasar gören yeraltı doğal gaz borularının patlaması veya yanıcı malzemelerin devrilmesi sonucu çok sayıda yerde yangın çıkmıştır.
- Önceden izinli olanlar hariç, tüm personelin ve öğrencilerin ikinci bir emre kadar okulda kalması gerekmektedir. Depremin çok sayıda yeri etkilemesi ve iletişim hatlarını kesmesi nedeniyle Polis, İtfaiye, Afet ve Acil Durum Müdürlüğü gibi yardım istenilebilecek yerlere ulaşamamaktadır.
- Okul yönetimi, öğrenciler ve personele kendi başına bakma ve gerekli müdahale çalışmalarını yardım gelene kadar kendi başına halledeceğini varsaymalıdır.

OKUL DEPREM TAHLİYE TATBİKATI HAZIRLIĞI PROSEDÜRÜ	
1	Okul idaresi ve öğretmenlerin tümünün deprem ve deprem tahliyesi konularında eğitim alması.
2	<ul style="list-style-type: none"> a) Okulun yapısal olmayan hasarlarına karşı tedbir alınması; b) Tavan lambalarının emniyetli hale getirilmesi; c) Laboratuvardaki malzemelerin, bilgisayar odalarındaki bilgisayarların, kütüphanedeki, sınıflardaki ve odalardaki dolapların sabitlenmesi; d) Tahliye güzergâhlarının işaretlenmesi; e) Okul camlarının kırılmaya karşı “cam filmi” ile kaplanması.
3	<p>Diğer tedbirler:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Okul Acil Durum Merkezi'nin tesis edilmesi; b) Öğrencilere “Öğrenci Acil Durum Kimlik Kartları” hazırlanıp öğrencilerin yakalarına veya boyunlarında asılı olmasının sağlanması; c) Öğrencilerle ilgili tüm bilgilerin (veli adresi, veli yakını adresi, telefonları, sürekli kullandığı ilaç listesi, varsa hastalığı, diğer özel durumları, kan grupları gibi) hem elektronik hem de basılı evrak ortamında hazır tutulması; d) Tahliye Emniyet Bölgesi: Okulun bahçesinde, okulun yüksekliğinin yarısı kadar bir mesafede, sarı renk boya ile tahliye emniyet çizgisi çekilmesi.
4	Okulun velileri de bu eğitim ve tatbikatlara davet edilebilir.
5	Komşu okulların da bu eğitim ve tatbikatlara katılması sağlanabilir.
6	Okulun Acil Durum ve Yangın Tahliye Planı hazırlanmalıdır.
7	Tüm bu hazırlıklar İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ile koordinasyon içinde gerçekleştirilmelidir.

2. Öğretmen Kadrosu ve Personel İçin Acil Duruma Hazırlıklı Olma Kontrol Listesi

2.1. Öğretmen Kadrosu için Hazırlıklı Olma Kontrol Listesi

Öğretmenler aşağıdaki adımları yerine getirerek kendilerini tatbikata hazırlamalıdır:

- **Okul Acil Durum Tahliye Yolları** krokisinin odanızda/sınıfınızda asılı olduğunu kontrol edin. Kendi odanız/sınıfınız krokide farklı bir renkte işaretlenmiş olmalıdır. Eğer böyle bir haritaya sahip değilseniz lütfen okul idaresinden isteyiniz.
- Sınıfta görünür yere asılmış **Afet ve Acil Durum Çantası'nın** içeriğinin tam olup olmadığı kontrol edilmelidir. Bir tatbikat veya gerçek bir afet ve acil durum söz konusu olduğunda, sizin veya sizin yerinizde bulunma ihtimali olan yetkilinin ihtiyaç duyacağı tüm bilgilerin **Afet ve Acil Durum Dosyası**'nda bulunduğundan emin olun.
- **Sürekli Tecrit** gerektiren bir acil durum söz konusu olduğunda, sınıf öğretmenlerinin battaniye, su, bozulmayacak gıda ve yiyecek gibi diğer malzemeleri odalarında bulundurmaları tavsiye edilmektedir.
- Herkes, özel bir sorumluluğu olup olmadığını öğrenmelidir. Komşu sınıflardaki **Eş Destekler** bilinmelidir.
- Yangın söndürücünün nerede olduğundan emin olunmalı ve nasıl kullanılacağına hatırlanması için **P.A.S.S.*** kısaltması ezberlenmelidir.

* (P.A.S.S.: PİMİ ÇEK-ATEŞİN KAYNAĞINA YÖNELT - SIK- ATEŞİ DİBİNDEN SÜPÜR)

- Afet ve acil duruma nerede yakalanacağınız belli olmadığı için **Aile Afet ve Acil Durum Planınızı** da hazırlamanız ve aile bireyleriyle beraber bunu belirli aralıklarla tatbik etmeniz şiddetle tavsiye edilmektedir.
- Gerçek bir afet ve acil durum veya tatbikat sırasında öğrencilerin **Toplanma Alanında** uygulayabilecekleri bir **Faaliyetin** önceden düşünülmesi yararlı olur.
- Lütfen, okulda ve normalde okuldan daha fazla zaman geçirdiğiniz evinizde yapabilecekleriniz için hazırlıklı olun. Okul Müdürü veya yetkili kişi, acil durumun büyüklüğüne ve meydana getirmiş olduğu hasara göre **Personelin Okuldan Ayrılışını** planlayacaktır.
- Eğer çok geçerli bir **Mazeretiniz** varsa lütfen bunları Okul Müdürünüzle şimdiden konuşun, ertelemeyin ve konuşmayı afet ve acil durum zamanına bırakmayın.
- Okul başlamadan önce veya bittikten hemen sonra meydana gelen afet ve acil durumunda, lütfen öğrencilere destek olmak için **Okula Dönmeye** hazırlıklı olun.

Öğretmenler aşağıdaki eylemleri yaparak öğrencileri tatbikata hazırlamalıdır:

- Öncelikle öğrencilerin tatbikatları son derece ciddiye almaları gerektiğine ve olası bir afet ve acil durumda hayatta kalmalarına veya yara almadan kurtulmalarına çok büyük katkı sağlayacağına ikna edilmelidir.
- Bina tahliyesini sınıfınızla ve komşu sınıfla birlikte uygulayın. Öğrencilerinizin tahliyenin **KOŞMA-KONUŞMA-İTME-GERİ DÖNME** kuralını bildiklerinden emin olun. Eğer bir deprem anında öğrenciler sınıflarının dışında (teneffüs, öğle tatili veya başka bir

yerdeyken) bulunuyorlarsa, en yakındaki sınıfla birlikte tahliye edilmeli ve binanın dışından kesinlikle binanın içine girmeleri engellenmelidir. Binaya girmemeleri gerektiği öğrencilere öğretilmelidir.

- **Acil** durum tahliye yolları gözden geçirilmeli, tahliye yollarının açık olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Öğrencilerinizle **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** tatbikatını uygulayın ve bu şekilde 45-60 saniye kadar durmalarını sağlayın. Bu süre “yüz”, “iki yüz”, “üç yüz”, “dört yüz” sayılarının sınıfça sayılması ile tamamlanır. Diz çöküp bedenini kapladığı alanın mümkün olduğunca küçültülmesine çalışılmalıdır. Bir kolunuzla sıranızı/masanızı tutarken diğer kolunuzla kafanızı ve ensenizi korumalısınız. Sırtınız pencereye dönük halde masanın veya sıranın yanına veya altına sığının.
- Fen ve teknoloji dersi öğretmenleri tarafından öğrencilere bir yangının nasıl söndürülmesi gerektiği ve kullanımı riskli malzemeyi gerektiğinde nasıl izole edecekleri anlatılmalıdır.
- Gerçek bir afet ve acil durum halinde, öğrencilerin okuldan alınmasında sadece Afet ve Acil Durum Kartı’nda isimleri yazılı ebeveyn, veli veya diğer yetişkinlerin yetkili olduğu ve sadece bu kişilere öğrencilerin teslim edileceği anlatılmalıdır.
- Yaralanmış veya enkaz altında sıkışmış olanlara ulaşabilmek için telefon hatlarının meşgul edilmemesinin önemini ve cep telefonlarının gereksiz yere kullanılmaması gerektiği anlatılmalıdır. Haberleşmek için kısa mesaj servisi (SMS) ve internet tabanlı mesajlaşma uygulamalarını tercih edilmelidir.

Öğretmen ve öğrenciler aşağıdaki eylemleri yaparak velileri tatbikata hazırlamalıdır:

- Öğretmenler, öğrencilere evlerine götürmek üzere Okul Müdürü tarafından velilere yazılmış bir mektubun, öğrenciler aracılığı ile velilere ulaşmasını sağlamalıdır.
- Velilere, Acil Durum İrtibat Formu’nun güncel olduğu onaylatılmalı ve teslim prosedürlerinin önemi açıklanmalıdır.
- Velilere, kendileri okula varana kadar çocuklarının güvende olacaklarına dair güvence verilmelidir.

2.2. Ulaşım Personeli İçin Afet ve Acil Durum Talimatları

Acil durum meydana gelmeden önce hazırlıklarınızı tamamlayın:

- Büyük çaplı bir afet ve acil durumda servis şoförlerinin ilk sorumluluğu öğrencilerin güvenliği ve sağlığıdır. Şoför, acil durum esnasında tüm öğrencilerin ve personelin yoklamasını alacaktır.
- İlk yardım eğitimi güncel olmalıdır.
- Servisini kullanan tüm öğrencilerin acil durum irtibat numaraları aracında/yanında bulunmalıdır.
- Engelli veya yaşamsal tehlike taşıyan hastalığı bulunan öğrencilerle ilgili acil tıbbi bilgiler aracında/yanında bulunmalıdır.

Yolcularınızı hazırlayın:

- Deprem tehlikesi taşıyan bölgelerde öğrencilerle **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** hareketini ve taşıt tahliyesini tatbik edin.
- Tüm yolcuların servis şoförünün talimatlarına uygun şekilde davranmaları gerektiğinin bilincinde olmasını sağlayın.

Deprem sırasında yapmanız gerekenler:

- Öğrenci servis aracını enerji nakil hatları, köprüler, üst geçitler, binalar, toprak kaymasına elverişli yerler, ağaçlar ve diğer tehlikeli durumlardan uzak bir noktada park edin.
- Öğrencilere **ÇÖK-KAPAN-TUTUN** talimatı verin ve olay yönetimini ele alın.
- Frene basarak, motoru kapatıp sarsıntının geçmesini bekleyin.

Deprem sırasında meydana gelebilecek diğer tehlikelerde yapmanız gerekenler:

- Yaralı kontrolü yapıp gerekli bakımı uygulamak. Yaralıları rapor edip kaydını tutmak.
- Yangın durumunda otobüsü/servis aracını tahliye etmek.
- Hasar görmüş köprülerden, üst geçitlerden veya sel basmış sokak veya caddelerden geçmeye kalkışmamak.
- Okul ulaşım sorumlusuna bulunduğumuz yeri bildirmek ve mümkünse talimatları almak için telsiz kullanmak.
- Yola devam etmek güvenliyse, taşıtla veya yaya olarak ilerleyerek okula gitmek.
- Durumu okul olay yönetim sorumlusuna bildirmek ve öğrencilerin acil irtibatlarını ve acil tıbbi bilgilerini iletme.
- Okul yöneticisinden veya ulaşım sorumlusundan başka bir talimat alınca kadar öğrencilerin yanında kalmak.

Afet ve acil durum meydana geldiğinde öğrencileri korumak:

- Öğrenciler yalnızca aşağıdaki kişi/kurumlara teslim edilmez:
 - Acil Durum İrtibat Listesi'nde ismi bulunan velilere veya kişilere

- Tıbbi yardım hizmeti sunanlara (durumunu ve varış yerini belgelendirerek)
- Okul müdürü, saha sorumlusu, öğretmen veya ulaşım yetkilisine
- Emniyet görevlilerine
- Afet ve acil durumun türüne, öğrencilerin yaşına, otobüsün konumuna ve benzeri diğer unsurlara bağlı olarak karşılaşılan olay sırasında en uygun şekilde hareket etmek ve gerektiğinde bağımsız karar almak.

3. Acil Durum Malzeme Kontrol Listeleri

3.1. İdari Büro - Tahliye Kolisi Kontrol Listesi

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
Personel ve Öğrenci Ders Kayıtları ve Program			
Öğrenci giriş-çıkış kayıt defteri			
Günlük ziyaretçi kayıt defteri			
Önemli telefon numaraları			
Okul sahası haritası/kat planları			
Anahtarlar			
Öğrenci acil durum bağlantı kartları			
Öğrenci teslim formları (öğrenci başına 1 adet)			
Tükenmez kalemler			
Not defterleri			
Keçeli kalemler			
Zimba ve zimba teli			
Ataşlar			

3.2. Revir – Tahliye Kolisi Kontrol Listesi

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
Öğrenci ilaç kayıt defteri			
Öğrencilerin düzenli kullandığı ilaçlar			
İlkyardım malzemeleri			
Battaniye			
Çarşaf			

3.3. Olay Yönetim Sistemi – Müdahale Ekipleri Defteri Kontrol Listesi

Olay Yönetim Ekip Defterleri'nin 6 adet kopyası bulunmalıdır. Aşağıdaki her bir bölüm için bir adet defter öngörülmelidir:

- Olay Yönetim Merkezi
- Operasyon Şefi
- Lojistik Şefi

- İlkyardım İstasyonu
- Başvuru Kapısı
- Teslim-Birleştirme Kapısı

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
OKUL HARİTASI (tüm tahliye rotalarını/yollarını kapsayan)			
TOPLANMA ALANI HARİTASI			
ÖĞRENCİ KAYIT/YOKLAMA LİSTESİ			
ÖĞRETMEN KADROSU/OKUL PERSONELİ LİSTESİ			
OKUL AFET VE ACİL MÜDAHALE MATRİSİ			
OLAY YÖNETİM SİSTEMİ KONTROL LİSTELERİ			
AFET VE ACİL DURUM STANDART OPERASYON PROSEDÜRLERİ			

3.4. Okul Afet ve Acil Durum Malzemeleri - Kontrol Listesi

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
Sıra			
Öğrencilerin evlerinden getirdiği çantalar			
Megafon			
Sınıf gruplarını belli etmek için işaret çubukları			
Acil Durum Telsizi			
Personel/ekip yelekleri veya boyna asılan kimlik kartları			
Jeneratörler			
Sığınak/sağlık malzemeleri			
Battaniyeler			
Paravan (örn. mukavva kutular)			
Telsizler			
Sanitasyon malzemeleri			
Koruyucu kasketler			
Levyeler			
Kürek			
Merdiven			
Koli bandı			
Teslim-Birleştirme Formları			
Dosya kutusu			

Her ekibin malzemeleri (masa, sandalye, sıra vb.) önceden hazır olmalıdır.

3.5. Okul İlk Yardım Malzemeleri - Kontrol Listesi (her 750 kişilik grup için)

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
3 paket Steril Gazlı Bez			
12 şişe Alkol (1 lt)			
1 kutu Amonyak, nefes açıcı (10'luk paketler halinde)			
1 adet Aplikatör (steril 6,5 cm)			
1 paket Karbonat			
1 adet Bandaj Makası (15 cm)			
1 adet Bandaj, betafiks (5 m / 10 cm)			
1 adet Elastik Bandaj (6 cm)			
1 adet Elastik Bandaj (13 cm)			
20 adet Koli Askısı			
3 paket Klor Tableti			
1'er adet Sargı Bezleri			
10 adet Göz Damlası			
20 paket Kâğıt Mendil			
3 paket Göz Bezi (steril)			
20 paket Gazlı Bez (steril 7,5 x 7,5 cm)			
1 adet El Lambası, piller			
10 adet Gazlı Bez (5 cm)			
2 paket Gazlı Bez (10 cm)			
1 paket Ağrı Kesici (Aspirin içermeyen)			
1 paket Kâğıt Havlu			
1 paket Plastik Torba			
20 paket Plastik Ambalaj Kâğıdı			
2 adet Oksijen takımı (1 yetişkin, 1 öğrenci)			
2 paket Çengelli İğne			
1 paket Tuz (1 kg)			

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
1 paket Peçete			
1 adet Çarşaf			
1 paket Sıvı Sabun (dezenfektan jel)			
10 adet Atel (18'lik)			
3 adet Atel (24'lük)			
1 adet Sedye			
24 adet Bant, Kâğıt Yapıştırıcı (1"x 10 metre)			
1 adet Bant, Kâğıt Yapıştırıcı (2"x 10 metre)			
1 paket Dil Tutucu			
10 adet Cımbız			
1 kutu Vazelin (kavanozda)			
1 şişe Su (steril, 20 lt, plastik şişede)			

3.6. Afet ve Acil Durum Sınıf Malzemeleri - Kontrol Listesi

Öğretmen Adı/Soyadı..... Oda/Sınıf No.

Sınıf Tahliye Defteri

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
MEVCUT DERS KAYIT DEFTERİ			
KIRMIZI "YARALI-ÖLÜ" ve/veya "TEHLİKE" İŞARET LEVHALARI			
YEŞİL "TAMAMEN TAHLİYE EDİLDİ" İŞARET LEVHALARI			
ODA NUMARANIZIN İŞARET LEVHASI			
YARALI KAYIP RAPOR DURUMU			

Sınıf Tahliye Çantası

TANIM	HAZIR	EKSİK	ADI/TARİHİ
İLK YARDIM ÇANTASI			
1 EL FENERİ			
1 RADYO			
PİLLER			
1 DÜDÜK			
2 ACİL DURUM BATTANİYESİ			
2 PLASTİK YAĞMURLUK			
KÂĞIT MENDİL			
1 TEMİZ BEYAZ ÇARŞAF			
3 KEÇELİ KALEM			
PLASTİK TORBALAR			
TÜKENMEZ KALEMLER			
NOT DEFTERİ			
ÖĞRENCİ FAALİYET MALZEMELERİ (isteğe bağlı)			

3.7. Öğrenci/Personel Kişisel Çanta - Kontrol Listesi (kişi başına 1 adet)

TANIM

2 küçük şişe Su

2 yüksek kalorili, dayanabilir, tuzsuz Gıda Maddesi

Acil Durum Bağlantı Bilgileri

Yedek İç Çamaşır

Öğrenciler için velilerden Fotoğraf/Mektup

4. Öğrenci/Personel Afet ve Acil Durum Yoklama Formu

Tahliye sonrasında öğrencileri hemen Toplanma Alanı'nda bulunan sınıf toplama noktasına götürün.

Sorumlu Öğretmen/Personel

İsim: Oda/Sınıf No:

Alternatif Sorumlu Kişi:

Acil Durum (veya Tatbikat) Türü(leri):

☐ Yangın	☐ Kilitlen/Tecrit
☐ Dizüstü Çök/Kapan	☐ Deprem
☐ Saha dışına tahliye	☐ Diğer
☐ Yerinde Sığın	

Herkesin Yoklaması Alındı	
☐ Evet	☐ Hayır
Kayıp veya Sayılmayan	
1	3
2	4
Yaralı Kişiler	
1	3
2	4
Okula Gelmeyen	
1	3
2	4
Mevcut Olmayan diğer kişiler (Erken çıkan veya başka bir yere gönderilmiş olan öğrencilerin NEREYE gönderildiğini de belirtin.)	
1	3
2	4
İlave olarak MEVCUT bulunan ve yoklaması alınan diğer kişiler - normalde okulda olmayan	
1	3
2	4

5. Öğrenci-Aile Teslim Formu

1. BÖLÜM: BU ÜST KISMI BAŞVURU KAPISINDA/NOKTASINDA BULUNDURUNUZ.

BU BÖLÜM VELİLER TARAFINDAN DOLDURULACAKTIR.

Öğrencinin adı	Sınıfı:
Kardeşinin (aynı okuldaysa) adı	Sınıfı:

2. BÖLÜM: BU ORTA KISMI BAŞVURU KAPISINDAN TOPLANMA ALANINA BİR HABERCİYLE GÖNDERİN. ÖĞRENCİYLE BİRLİKTE TESLİM KAPISINA GÖNDERİN **Tarih:**

AŞAMA 1 A - BAŞVURU KAPISI - Veliler tarafından doldurulacaktır.

Öğrencinin adı	Sınıfı:
Kardeşinin adı	Sınıfı:
Öğretmeni(leri)	
Ebeveyn/Veli İsmi (Lütfen okunaklı yazınız)	

AŞAMA 1 B - BAŞVURU KAPISI DOĞRULAMA - Personel tarafından doldurulacaktır.

Acil Durum Kartındaki İsim: EVET HAYIR Kimlik İbraz/İspatı: EVET HAYIR

Yetkiyi veren (Müdür veya atadığı kişi) Zaman

AŞAMA 2 - TOPLAMA ALANI - Personel tarafından doldurulacaktır.

Öğretmenin İmzası:

Not:

.....

3. BÖLÜM: BU ALT KISMI VELİYLE BİRLİKTE TESLİM KAPISINA GÖNDERİN

BAŞVURU KAPISI: 2 ve 3. Bölümünü de eşleştirip zımbaladıktan sonra dosyalayın.

AŞAMA 1 A - Başvuru Kapısı - Bu bölüm veliler tarafından doldurulacaktır.

Öğrencinin adı Sınıfı:

Kardeşinin adı Sınıfı:

Öğretmeni(leri)

Ebeveyn/Veli İsmi (Lütfen okunaklı yazınız)

Gideceği yer

Telefon Numarası

AŞAMA 3 B - Teslim Kapısı - Bu bölüm personel tarafından doldurulacaktır.

Kimlik İbrazı/İspatı: EVET HAYIR

Yetkiyi veren

(Müdür veya atadığı kişi) Teslim zamanı

6. Olay Yönetimi Sistemi - Sorumluluk Matrisi

GÖREV VE YERİ	YAPILMASI GEREKEN EYLEM	SORUMLUSU
Olay Yöneticisi Olay Yönetim Merkezi	Tüm acil durum operasyonlarını yönetir ve koordine eder. Okulda olmayanlara veya yarıllara göre personelin rollerini uyarlar.	İsmi Pozisyonu
Haberleşme Ekibi Olay Yönetim Merkezi	Harici haberleşmeleri il Afet ve Acil Durum Yönetimi Müdürlüğü ve diğer okullarla koordine eder ve Olay Yönetim Merkezi'nden verilen haberleri personele, öğrencilere ve velilere iletir.	İsmi Pozisyonu
İlk Yardım Ekibi İlk Yardım Merkezi	Tüm ilkyardım malzemelerinin güncellenmiş olduğundan, hazır bulunduğu ve düzen şekilde idare edildiğinden emin olur. ilkyardım uygular.	İsmi Pozisyonu
Psikososyal Destek Ekibi Toplanma Alanı	Kişilere veya öğrenci gruplarına gerekli olan psikolojik ilkyardıma sağlar.	İsmi Pozisyonu
Hafif Arama Kurtarma Ekibi Olay Yönetim Merkezi	Hafif arama kurtarma operasyonlarını koordine eder, yangınları Olay Yönetim Merkezi'ne bildirir ve küçük çaplı yangınları söndürür.	İsmi Pozisyonu
Öğrenci-Aile Birleştirme Ekibi Başvuru Kapısı Teslim-Birleştirme Kapısı	Velileri Başvuru Kapısında karşılar ve Teslim Kapısına kadar öğrencilere eşlik eder. Velileri Başvuru Kapısında karşılar ve Teslim Kapısında çocuklarıyla buluşup birleşmelerini sağlar.	İsmi Pozisyonu
Öğrenci Nezaret Ekibi Toplanma Alanı	Tüm öğrencilerin yoklamasını yapıp nezaret eder. Sürekli kontroller yapar. Öğrencileri yerleştirme ve ailelerle birleştirmeye destek olur. Tuvalet kullanımı ve diğer yardım gerektiren durumlarda eş sistemini uygular.	İsmi Pozisyonu
Lojistik Ekibi Güvenlik, Tesisatlar, Psikososyal Destek, Sanitasyon ve Barınak	Kampusu emniyet altına alır. Velileri Teslim-Birleştirme Kapısına yönlendirir. Psikososyal destek sağlanır. Gerekliyse şebeke vanalarını kapatır, sanitasyon ve barınma sahası sağlar.	İsmi Pozisyonu

Ek B - Temel Prosedürler (İSMEP, 2015)

Ek B-1 Deprem - Uygulanacak Temel Prosedür

BİNALARIN İÇİNDE	
○	Öğretmen veya bir başkası tarafından yer sarsıntısı hissedilince ÇÖK-KAPAN-TUTUN uyarısı yapılır. Eğer öğrenciler teneffüsteysen, bu durumda bir yetkili bu uyarıyı yapar.
○	Herkes sarsıntı sırasında güvenli bir yer ((sıra, masa, bank vb. yanı veya altı)) aramalıdır. Burada bir eliyle masanın/sıranın/bankın bir ayağını sıkıca tutmalı ve sarsıntı sırasında kayıp gitmesini önlemelidir.
○	Eğer öğrenciler ya da görevliler koridordaysa, duvarın karşı tarafına giderek, ellerle baş ve ense korunacak şekilde çömelme pozisyonu alınmalıdır.
○	Yüzler camlardan sakınılarak içeride kalınmalı ve SARSINTI BİTİNCEYE KADAR ÇÖK-KAPAN-TUTUN POZİSYONU KORUNMALIDIR.
○	Öğretmenler, öğrencilerin panik yapmasını önlemek ve kontrol etmek için onlarla konuşmalıdır. Öğrencilere kısa süre sonra her şeyin düzeleceği ve normale döneceği açıklanmalıdır. İdareciler de personeli için benzerini yapmalıdır.
○	Normal olarak sınıflarında olmaları gerekirken, sınıfta bulunmayan (tuvaletlerde, kafeterya da vb. yerlerde olan) öğrenciler ya da görevliler olabilir. Bu durumlarda da buldukları yerlerde güvenli noktalarda ÇÖK pozisyonu etkin şekilde uygulanmalıdır.
○	Gaz kaçağı tehlikesine karşı elektrik düğmelerine dokunulmamalıdır (açılmamalı/kapatılmamalı).
○	Sarsıntı sırasında ya da sonrasında mum, kibrit ya da başka tür alevli aydınlatıcı kullanılmamalı, yananlar da söndürülmelidir.
○	Sarsıntının bitiminde öğretmen sınıfın durumunu belirlemeli, yaralanan olup olmadığını hızla tespit etmeli ve sınıfı tahliye etmek için gerekenleri yapmalıdır.
○	Tahliye başlamadan önce öğretmenler, afet ve acil durum çantasını yanlarına almalıdır. Bu çantada sınıf yoklama listesi, izinli olanların listesi, öğrenci sağlık bilgileri, ilkyardım çantası, düdük, el feneri ve eş sınıfın listesi olmalıdır.
○	Sarsıntı tamamlandıktan sonra (artçı sarsıntıların ani olarak ortaya çıkması ve bunlara bağlı tehlikelerin geçmesinden sonra), yetkililer sınıfa ya da binadakilere tahliye emrini vermeli ve güvenli tahliye rotasını/yolunu tarif etmelidir (bu rota/yol daha önceden belirlenmiş ve asılmış bir rota/yol olabilir veya güvenli değilse, afet ve acil durum sırasında belirlenecek olan daha güvenli bir rota/yol olabilir).

BİNALARIN DIŞINDA

☐	Herkes ilk sarsıntı ile birlikte veya bir görevlinin ÇÖK-KAPAN-TUTUN uyarısını duyduğunda, hemen yakında varsa masaların altında, koridorlardaki sıraların altında ya da dışarıda çömelme pozisyonunu almalıdır.
☐	Mümkün olduğunca kısa sürede binalardan, ağaçlardan, elektrik tellerinden uzaklaşmalıdır.
☐	Koşmamalı, çömelme pozisyonunda kalmalı ve deprem geçene kadar baş eller ile kapatılarak korunmalıdır.
☐	Öğrenciler sözlü olarak sakinleştirilmelidir. Sakin görünmeli ve tatbikat prosedürleri takip edilmeli ve böylece tatbikat yapar gibi doğal davranılmalıdır.
☐	Öğrenciler/görevliler sırayla tahliye edilmeli ve Acil Durum Toplanma Alanı'nda rapor edilmelidir.

SERVİSTE

☐	Eğer mümkünse servis sürücüsü servis aracını yolun binalardan uzak tarafına ve altgeçitlerin/köprülerin/viyadüklerin dışına çekmelidir.
☐	Eğer yol durmak için uygun değilse (karayolu altgeçidi, viyadük ve köprüler gibi), sürücü güvenli bir yere kadar gitmeli ve sonra aracı durdurmalıdır.
☐	Sürücü frene basmalı, motoru durdurmalı ve deprem durana kadar beklemelidir.
☐	Sürücü, gerekliyse ilkyardım yapmalıdır.
☐	Alıcı-verici fonksiyonlu radyosunu kullanarak okulun ulaşım/servis bölümüne yer ve koşulları rapor etmelidir. Bunun için bağlantıyı sağlayınca kadar aramaya devam etmelidir.
☐	Her şeyin yoluna gireceği konusunda öğrencileri sakinleştirmelidir. Sürücü, bir deprem sırasında servis aracını kontrol altında tutmalı ve aynı zamanda öğrencileri de sakinleştirmeli ve yatıştırmalıdır.

DİĞER KONULAR

☐	Sarsıntı sona erdikten sonra güvenli bölgede kişi mevcudu alınmalıdır.
☐	İlkyardım ekibi, olması durumunda yaralılara ilk müdahaleyi yapmalıdır.
☐	Yangın olması durumunda YANGIN PROSEDÜRÜ (EKB-2) uygulanmalıdır.
☐	Haberleşme Sorumlusu; acil telefon zinciri şemasını kullanarak ilgililere haber vermelidir.
☐	Ön Hasar Tespit Sorumlusu; sarsıntı sonrası hasar tespiti yapmalı ve hasar tespit raporunu hazırlamalıdır.
☐	Operasyon Sorumlusu; kontrolleri yapmalı, sorun olmaması durumunda okul tekrar faaliyete alınmalıdır.

Ek B-2 Yangın ve Patlamalar - Uygulanacak Temel Prosedür

YANGIN ANINDA NE YAPMALISINIZ?

☐	Sakin olun. Önce beraber bulunduğunuz insanların sağlığı önemlidir, onlara yardım edin.
☐	Alev, duman, sis, yanık kokusu görür ve hissederseniz ilgililere bildirin.
☐	Acil yangın durumunu güvenliğe veya 112'ye bildirin.
☐	Pencere ve kapıları kilitlemeden kapatın.
☐	Klima ve benzeri tüm havalandırmaları durdurun, ana şalterleri kapatın.
☐	Basıncılı kapıları güvenliğe alın.
☐	Yanıcı kimyasal maddeleri yangın yerinden uzaklaştırın.
☐	En yakın yangın söndürme cihazını kullanarak söndürmeye çalışın.
☐	Yangın büyürse, yangın ihbar butonuna basın.
☐	Yangın yerini telaşa kapılmadan afet ve acil kaçış/çıkış planına uygun tahliye edin.
☐	Binayı terk ederken yığılmalara ve paniğe sebep olmayın.
☐	Asansörleri kullanmayın.
☐	Toplanma noktalarına gidin.

BİNANIN TAHLİYESİ İÇİN DEĞİŞİK YANGIN UYARI SİSTEMLERİ

☐	Yangının fakına varan ilk kişi, binanın tahliye edilmesi için yangın alarmı (alarm düğmesine basarak/en yakındaki bir yerden telefon ederek/koşup haber vererek/birisini ofislere göndererek) verir.
☐	Okulda yangın alarmı verme yollarını sırasıyla kullan.
☐	Varsa okuldaki hoparlör sistemini kullanarak, "Bu bir yangın alarmıdır; bina tahliye edilerek herkes derhal Acil Durum Toplanma Alanına gitmelidir" şeklinde anonslar yapılmalıdır.
☐	Her sınıfın yangın acil durumundan haberdar olduğundan kontrol edilerek emin olunmalıdır.
☐	Bir personelin sınıfları hızla dolaşması ile de uyarı yapılabilir. (Bunu özellikle zil ve hoparlör sisteminin çalışmaması durumunda uygulayın.)
☐	Derhal itfaiyeye haber verin (acil durum telefon numaralarına bakınız). İtfaiyeye olay kontrol listesine uygun bir şekilde doğru bilgi veriniz.

TAHLİYE PROSEDÜRÜ

○	Tüm öğrenci ve personel binalardan boşaltılarak önceden belirlenmiş olan Acil Durum Toplanma Alanında toplanmalıdır.
○	Personelin ve öğrencilerin toplanma alanına güvenli bir şekilde ulaşabilmesi için önceden tespit edilmiş tahliye rotaları/yolları ve bu yolların alternatifleri olmalıdır. Bu yollar, çıkış kapıları ve acil çıkış işaretleriyle belirlenmelidir. Bu yollar, tıkalı ve tehlikeli olmamalıdır.
○	Ders anında öğretmenler, öğrencileri Acil Durum Toplanma Alanına götürmekle sorumludur.
○	Öğlen yemeğinde, teneffüslerde veya sınıflarda öğrenci değişimi olurken, tüm öğrenciler hep birlikte Acil Durum Toplanma Alanına götürülmelidir.
○	Kantin, kafeterya, yemekhane gibi toplu yerlerde bulunan öğrenciler en yakın yerdeki Acil Durum Toplanma Alanına giderek oradaki görevli öğretmenlere kendilerini yazdırmalıdır.
○	Tahliye, Kontrol ve Düzen en önemli konulardır. Hız daha sonra gelir. Tahliye anında konuşma, koşma ve itişme olmamalıdır.
○	Öğrencilerin durup ve/veya geri dönüp kitaplarını, çantalarını, paltolarını ve benzeri eşyalarını almalarına izin verilmemelidir.
○	Kapıya ilk ulaşan, elinin tersiyle kapının sıcak olup olmadığını kontrol etmelidir. Eğer kapı sıcaksa kapı açılmamalı ve alternatif bir kaçış yolu bulunmalıdır.
○	Tahliye sonrası sınıf kontrol edilerek içeride kimsenin kalmadığından emin olmalı ve sınıfın kapısı kapatılmalıdır (bu durumda kapıyı kesinlikle kilitlemeyin).
○	Eğer çıkışlar tıkalıysa, öğretmen öğrencileri uygun alternatif çıkış yollarına yönlendirmelidir. Öğretmen kendini her zaman öğrencileri kontrol edebilecek en uygun yerlerde konumlandırmalıdır.
○	Öğrenci ve personel itfaiyenin geleceği kapı ve girişlerde birikmemeli ve buralarda toplanmamalıdır.

ACİL DURUM TOPLANMA ALANINDA

○	Öğretmenler yoklama alır (yoklamaya tüm öğrenci, personel ve ziyaretçiler de dahil edilmelidir). Eksik olan öğrenciler olay komutanına veya idareye derhal rapor edilmelidir.
○	Kayıp öğrenciler, olay yerine ilk gelen itfaiye ve güvenlik güçlerine hemen rapor edilmelidir.
○	İtfaiye, binaya giriş izni vermeden kimse binaya girmemelidir.

İDARECİNİN OLAY ANINDAKİ GÖREVLERİ

○	Yöneticiler yangın prosedürünün binadaki kişilerce öğrenilmesine dikkat eder. Sınıflar, toplanma yerleri ve diğer tüm odalar için kişileri görevlendirir.
○	Yönetici veya yangın konusunda yetki verdiği kişi, okuldaki önemli belgeleri korumak için de her türlü önlemi alır.
○	Tatbikat dışında yangın alarmı verildiğinde, binadaki yönetici veya yangın konusunda yetki verilen kişi derhal itfaiyeyi aramalıdır.
○	Aynı zamanda okul müdürü veya yardımcıları olaydan hemen haberdar edilmelidir.
○	Tahliye edilerek Acil Durum Toplanma Alanında toplanan öğrenciler, hava şartları veya başka etkenler tarafından tehlikedelerse derhal (önceden belirlenmiş) başka bir okula veya çevredeki uygun bir yere (sığınağa) taşınmalıdır.
○	Öğrencileri okuldaki derslerin bitiş saatinden önce eve göndermekte dikkatli olunuz. Evde velisi olmayan çocukların eve erken gönderilmesi, onlar için ek tehlike yaratabilir.
○	Emniyet görevlileri ve itfaiye ile iletişim kurulmalı ve iletişim hatları sürekli olarak açık tutulmalıdır.
○	Öğrencilerin başka bir yere gönderilmesi durumunda, velilerin bu konuda bilgi alabilmesi için yerel radyo ve televizyon istasyonlarını da bilgilendirin.

Ek B-3 Sel ve Şiddetli Yağmur - Uygulanacak Temel Prosedür

BİR OKUL GÜNÜNÜN BAŞLANGICINDAN SONRA MEYDANA GELEBİLECEK UZUN SÜRELİ YAĞIŞLAR, SEL VEYA BENZERİ ACIL DURUMLARDA ALANDAKİ ŞARTLAR CİDDİ BİR HAL ALIYORSA, AŞAĞIDAKİ EYLEMLER GERÇEKLEŞTİRİLMELİDİR:

☐	Okul Müdürü hava durumunu radyo, TV veya meteoroloji radyo kanalından izlemelidir.
☐	Olası bir afet ve acil durum için görevliler hazır bekletilmelidir.
☐	Okul müdürü afet ve acil durum konusunda yerel Afet ve Acil Durum Yönetimi yetkilisi ile bağlantıya geçmelidir.
☐	Öğrencilerin, çalışanların ve ziyaretçilerin yer değiştirmesi gerektiği durumlarda, aşağıda belirtilenler uygulanmalıdır:

Okul Müdürü:

☐	Emniyet görevlileri bilgilendirilmeli.
☐	Afet ve Acil Durum Yetkilisi ile bağlantıya geçilmeli.
☐	Barınaklara güvenli taşıma yapılmalı.
☐	Olay yerinden nereye tahliye yapılacağı konusunda medya bilgilendirilmeli.
☐	Binaların tüm kapılarının kapalı ve güvenli olduğundan emin olunmalı.

Öğretmen ve Görevliler:

☐	Barınaklara tahliyeden önce ve sonra öğrencilere refakat ederler.
☐	Polis gelinceye kadar öğrencilerle kalırlar.

Uzun süreli yağışlar, sel veya benzeri afet ve acil durumlar okulda eğitim verilmediği zaman diliminde meydana gelirse, yetkili birimler okulun kapatılmasına karar verir ve öğrencilere, çalışanlara ve kamuya radyo, TV vb. medya aracılığı ile resmi duyuru yapar.

Ek B-4 Toprak Kayması / Heyelan - Uygulanacak Temel Prosedür

☐	Yoğun yağışın olduğu dönemlerde heyelan riski olan alanlarda toprak ve kaya hareketlerini izleyin.
☐	Heyelan başladığında eğitim faaliyetlerini durdurun.
☐	Heyelan başladığında lokal ya da genel tahliye yapın.
☐	Acil Durum ve Afet Yönetim Sistemini çalıştırın.
☐	İlgili kuruluş(lar)dan Acil Durum Yardımlaşma Protokolleri kapsamında destek alın. Kuruluş Adı:
☐	Acil Haberleşme Zinciri'ndeki gerekli yerlere haber verin.
☐	Heyelan sonrası hasar tespiti yapın ve Hasar Tespit Raporu hazırlayın.
☐	Heyelan sonrası tüm sistemleri kontrol edip lokal/yerel veya genel olarak eğitim ve öğretime devam edin.

Ek B-5 Şiddetli Kasırga, Fırtına ve Hortum - Uygulanacak Temel Prosedür

EĞER ŞİDDETLİ RÜZGÂRLAR OKUL VEYA ÇALIŞMA SAATLERİ İÇİNDE OLUŞURSA, AŞAĞIDAKİ GENEL ADIMLARI İZLEYİNİZ:

☐	Bütün öğrencileri, çalışanları ve ziyaretçileri bina içinde tutup yerinde sığınak prosedürlerine uygun şekilde güvenli yerlerde toplayınız. Geniş çatılı ve kuvvetli rüzgâr alan tüm mekânları öncelikle boşaltın.
☐	Tüm pencereleri kapatın.
☐	Seyahat halindeki ve bina veya kampustan ayrılmakta olan personel de güvenli bir yerdeki barınağa götürülmelidir.
☐	Tüm öğrenciler ve çalışanlar için yoklamalar yapın.
☐	Kayıp ve okula gelip gelmediği bilinmeyen öğrenci, personel veya ziyaretçiler varsa, onları ilk gelen itfaiye görevlisi veya polise hemen rapor edin.
☐	Bilgi edinmek ve uyarılar için radyo istasyonlarını dinleyin.
☐	Herhangi bir arıza varsa veya olduğu tahmin ediliyorsa altyapı onarım ve tamir işleriyle ilgili kişi veya kurumları bilgilendirin.
☐	Acil durum aydınlatma ışıkları hariç tüm elektriği kesin. (Servisler tekrar sağlandıktan/onaylandıktan sonra fırtınanın tesiste/yapıda yaptığı etkileri kontrol edin; kırık camlar, söğütme, saatler/ayarlar vb.)

YILDIRIM ANINDA:

☐	Haberleşme/İrtibat Sorumlusu: Acil Haberleşme Zinciri'ndeki gerekli yerlere haber ver.
☐	Operasyon Sorumlusu: Açık alandaki tüm faaliyetleri durdur, personeli kapalı ortama al.
☐	Operasyon Sorumlusu: Kurumda kapalı ortamlara giremiyorsan, açık alanda yıldırımın düşme riskine karşılık dizlerini birleştir ve ayak parmaklarının üzerine çök.
☐	Operasyon Sorumlusu: Gerektiğinde, komşu tesisler veya kuruluşlar ile yapılan Acil Durum Yardımlaşma protokollerini çalıştırıp destek al.
☐	Operasyon Sorumlusu: Şiddetli gök gürültüsü ve yıldırımlar sonrası tesisteki tüm sistemleri (iletişim, otomasyon ve diğer) kontrol et, sorun yok ise tesisi tekrar işletmeye al.
☐	Yangına sebebiyet söz konusu ise Yangın Prosedürü'nü uygula.
☐	Ön Hasar Tespit Sorumlusu: Yıldırım sonrası hasar tespiti yap ve hasar tespit raporunu hazırla.

FIRTINA SIRASINDA:

☐	Gerektiğinde tesis faaliyetlerini durdur.
☐	Haberleşme/İrtibat Sorumlusu: Acil Haberleşme Zinciri'ndeki gerekli yerlere haber ver.
☐	Tahliye Ekip Başı: Tahliye planını çalıştır ve personeli iç toplanma alanına yönlendir.
☐	Binalardan, ağaçlardan, elektrik tellerinden uzak dur.
☐	Operasyon Sorumlusu: Gerektiğinde, komşu tesisler veya kuruluşlar ile yapılan Acil Durum Yardımlaşma protokollerini çalıştırıp destek al. Fırtına sonrası hasar tespiti yap ve hasar tespit raporunu hazırla.

Ek B-6 Olumsuz Hava Koşulları - Uygulanacak Temel Prosedür

OLUMSUZ HAVA KOŞULLARI İLE İLGİLİ MÜDAHALE PROSEDÜRLERİ UYARI OLUP OLMAMASINA VE OKULUN EĞİTİM DÖNEMİNDE YA DA EĞİTİM DÖNEMİ DIŞINDA OLMASINA BAĞLI OLARAK DEĞİŞMEKTEDİR.

KAR FIRTINASI SIRASINDA:

☐	Meteorolojik verileri ve uyarıları günlük takip et.
☐	Operasyon Sorumlusu: Yoğun kar yağışı uyarılarında kurumun yakıt, yiyecek stoklarını kontrol et ve yedekle.
☐	Operasyon Sorumlusu: Okulda meydana gelecek donma ve buzlanma olaylarına karşı buzlanma ve don prosedürünü devreye sok.
☐	Kar fırtınası başladığında okul faaliyetlerini durdur.
☐	Tahliye Ekip Baş: Kar fırtınası başladığında lokal ya da genel tahliye yap.
☐	Operasyon Sorumlusu: Çatı üzerinde biriken kar yüklerini kontrol ve takip et.
☐	Operasyon Sorumlusu: Gerektiğinde, komşu tesisler veya kuruluşlar ile yapılan Acil Durum Yardımlaşma protokollerini çalıştırıp destek al.
☐	Haberleşme/İrtibat Sorumlusu: Acil Haberleşme Zinciri'ndeki gerekli yerlere haber ver.
☐	Operasyon Sorumlusu: Kar fırtınası sonrası hasar tespiti yap ve hasar tespit raporunu hazırla.

BUZLANMA/DON DURUMUNDA:

☐	Operasyon Sorumlusu: Araç park sahası buzlanmış bölgeleri tespit et.
☐	Operasyon Sorumlusu: Buz tutmuş bölgeleri personele duyur.
☐	Okul için araç ve insan trafiğini yeniden belirle.
☐	Operasyon Sorumlusu: Buzlu bölgelere tuz döktür.
☐	Operasyon Sorumlusu: Gerektiğinde, komşu tesisler veya kuruluşlar ile yapılan Acil Durum Yardımlaşma protokollerini çalıştırıp destek al.
☐	İnsan ve araç yollarını, bilhassa merdivenleri ve geçiş/kaçış yollarını buzdan arındır.
☐	Gerekli görülen hallerde araçlara zincir taktır.
☐	İlkyardım Ekip Baş: Burkulmalara, düşmelere ve yaralanmalara karşı ilkyardım ekipmanlarını hazır bulundur.

Ek B-7 Kimyasal ve Tehlikeli Madde Kazaları - Uygulanacak Temel Prosedür

Bir kimyasal kaza (örneğin; bir gaz hattında kırılma ya da korozyif-çürütücü madde sızıntısı gibi veya yakından geçen demiryolunda/karayolunda meydana gelen bir kaza ya da yakındaki bir fabrikada ortaya çıkan bir kaza sonucu zararlı maddelerin havaya karışmasıyla) alan içinde de etkili olacaktır. Bazı kimyasal kazalar küçük çaplı olabilir ve sadece kendi alanında müdahale ile kontrol edilebilir. Ancak büyük çaplı olanlarda alan içinde ya da duruma göre, bütün öğrencilerin/görevlilerin ve diğer yetkililerin alan dışında daha güvenli bir yere tahliye edilmesi gerekebilir. Kazanın doğasına, ciddiyetine ve can sağlığı üzerinde yaratacağı muhtemel etkilere bağlı olarak, gereken müdahale türü belirlenmelidir.

Kimyasal sızıntısının ciddiyeti her ne olursa olsun, alandaki görevliler kendi başlarına bunu uzaklaştırmak ve ortadan kaldırmak için hiçbir girişimde bulunmamalıdır. Görevliler, bu konuda eğitilmiş olan ekiplerin alana varıp yayılmayı kontrol altına almasını beklemelidir.

İÇERİDE GERÇEKLEŞEN KİMYASAL KAZALAR

OKUL İÇİNDE ORTAYA ÇIKAN YA DA UZAKLAŞTIRILMASI GEREKEN OLASI BİR TEHLİKEYE KARŞI AŞAĞIDAKİ ADIMLAR TAKİP EDİLMELİDİR:

☐	Kimyasalın adı, nerede bulunduğu, hızla yayılıp yayılmayacağı bilinmelidir.
☐	Kimyasalın türü/yeri Okul Müdürü/Amiri, Bölüm Başkanı ya da vekiline bildirilmelidir.
☐	Yayılmayı kontrol altına alma girişiminde bulunulmalıdır. Bunun için alandaki görevliler, bu konuda yeterince bilgili değilse, yardım istemelidirler. Okul personeli sızıntıyı kontrol altına almaya/temizlemeye ya da ortadan kaldırmaya çalışmamalı, bunu eğitimli ekiplere bırakmalıdır.
☐	Öğrenciler/personel daha güvenli alanlara tahliye edilmelidir.
☐	Eğer kimyasal kazanın yapısı ani bir can sağlığı tehlikesi taşıyorsa veya patlayarak binaya zarar verme olasılığı bulunuyorsa, itfaiye/emniyet birimleri hemen aranmalıdır (112 Acil Çağrı Merkezi). Eğer maddenin ekolojik sistem üzerinde bir etki yaratma olasılığı bulunuyorsa (örneğin yeraltı sularına karışma tehlikesi gibi), Çevre Sağlığı ve Halk Sağlığı birimleri bu konuda bilgilendirilmelidir.

DIŞARIDA GERÇEKLEŞEN KİMYASAL KAZALAR

Ciddi kimyasal kazalar alan dışında, muhtemelen alana yakın otoyollar veya yakındaki sanayi kuruluşlarında ortaya çıkabilir ve bunlar üzerinden okulu etkileyebilir. Bu tür durumlarda okul, doğrudan emniyet ve itfaiye ile bağlantı kurulmalıdır. Alanın tahliye edilmesi gerektiğinde öğrenciler ve görevliler, yerel müdahale birimleri (itfaiye, emniyet birimleri vb.) kontrolünde özel tahliye alanlarına yönlendirilmelidir. Müdür ya da alan amiri, alanda önceden belirlenmiş barınma veya tahliye alanlarını belirlemiş olmalı ve hükümet yetkililerinin yer göstermediği durumda bu alanlar kullanılmalıdır. Kimyasal kazaların afet büyüklüğü, demiryolunda ya da sanayi tesisinde ortaya çıkan bir kaza sonucunda veya bir kimyasal tanktaki önemli miktardaki zararlı gazın ortaya yayılmasına bağlı olarak değişecektir.

Alana yönelik potansiyel kimyasal tehlikelere karşı alınabilecek önlemlere ve yapılması gerekenlere yönelik öneriler aşağıda belirtilmektedir:

☐	Mümkünse itfaiye/emniyet görevlileri bilgilendirilmelidir.
☐	İçeride ya da dışarıda mı kalınması gerektiği belirlenmelidir.
☐	Öğrencilerin ya da görevlilerin okul sınırlarını terk edip etmemesi gerektiği konusuna karar verilmelidir.
☐	Güvenli bir alanda öğrencilerin kontrol altına alınması sağlanmalıdır.
☐	Gerektiğinde ilkyardım yapılmalıdır.
☐	Yetkililer (İtfaiye/Emniyet/Tehlikeli Madde Ekipleri vb.) okulun güvenli olduğunu belirttikten sonra okula geri dönülmelidir.

Eylem: Dökülen Kimyasallar veya Şüpheli Malzemeler

☐	Mümkünse sızıntıyı kaynağında sınırlayın ve maddenin yayılmasını kontrol altına alın.
☐	Cihazları kapatın.
☐	Kaza yerini hemen boşaltın.
☐	Tehlike, mevcut ortamın dışına yayılırsa yangın alarmına basıp Bina Tahliye ve Toplanma Prosedürü'nü uygulayın.
☐	Tehlikeli maddelerin sızdığına/yayıldığına tanık olan ilk kişi 112'yi ya da 155'i arayıp maddeyle ilgili ayrıntıları, olay yerini ve yakında bulunan insan sayısını bildirir.

Eylem: Gaz Sızıntısı

☐	Yangın Alarmına Basmayın! Bu patlamaya neden olabilir!
☐	Alanı terk edin, acil olarak telefonla 187 Gaz Arıza'yı arayın.
☐	Kaza yerini hemen boşaltın.
☐	Anons sistemini kullanarak ya da kapı kapı dolaşip haber vererek uyarı yapın. Bina Tahliye ve Toplanma Prosedürü'nü uygulayarak binayı boşaltın.

Eylem: Patlama

☐	Uçuşan parçacıklardan korunmak için ÇÖK-KAPAN-TUTUN pozisyonunu uygulayın.
☐	Güvenli olduğunuzda patlamayı telefonla ilgililere bildirin.
☐	Bina hasar gördüyse dışarı çıkılmasına engel teşkil etmeyecek şekilde kapıları açık bırakın.
☐	Dış duvarlardan ve geniş camlardan ve/veya tavana asılı ağır aydınlatma armatürlerinden uzak durun.
☐	İdareden gelecek talimatları bekleyin.

Ek B-8 Tıbbi Acil Durum Gıda Zehirlenmesi-Uygulanacak Temel Prosedür

☐	Haberleşme/İrtibat Sorumlusu: Acil Haberleşme Zinciri'ndeki gerekli yerlere ve 112 Acil Çağrı Merkezi'ne haber ver.
☐	Yönetimin onayı ile: OKS'yi çalıştır.
☐	İlkyardım Ekip Başı: Zehirlenmiş öğrencileri/personelleri revire/uygun yere aldır.
☐	İlkyardım Ekip Başı: Zehirlenmiş öğrencinin/personelin bol miktarda sıvı içmesini sağla.
☐	İlkyardım Ekip Başı: Zehirlenmiş öğrenci/personelle bol tuzlu su içirip kusmasını sağla.
☐	Operasyon Sorumlusu: Gerektiğinde ilgili kuruluşlar ile yapılan Acil Durum Yardımlaşma protokollerini çalıştırıp destek al.
☐	Ulaşım Sorumlusu: Okuldaki toplu bir zehirlenmede, zehirlenmiş öğrenci ve personelin en yakın hastanelere sevkiyatını yap.
☐	Olay Komutanı: Yemek ile ilgili zehirlenmelerde, buzdolabında korunmuş olan günlük yemek numunesinin analizini yaptır.

Ek B-9 Okul Taşıtlarındayken Acil Durum Prosedürü

Bütün okul taşıtlarında yetkin bir sürücü ve bir servis sorumlusu bulunmalıdır. Başta servis sorumluları olmak üzere, tüm okul mensupları acil durumlarda servis araçlarında nasıl davranılacağını bilmek zorundadır. Bu yoğunlukla yoğun iş saatlerinde okula gelip eve gitmek için uzun yollar kateden personelin güvenliği için gereklidir.

○	Servis şoförleri kendi sorumlulukları altındaki personelin çok değerli olduğunun bilincinde olmalıdır. Bir afet durumunda personelinin nasıl güvende olacağını da bildiklerinden emin olun.
○	Depremi servis aracında hissettiğiniz anda: Paniğe kapılmayın. Araç durana kadar koltuğunuzda kalın. Yolda iseniz, aracın yol kenarına çekilmesini, binalardan, elektrik direklerinden veya ağaçlardan uzakta bir yerde durdurulmasını isteyin. Yolu kapatmamaya özen gösterin. Köprülerden, alt ve üstgeçitlerden de olabildiğince uzağa, güvenli bir yere park ettirmeye çalışın. Tünel içindeyseniz ve çıkışa yakın değilseniz, aracı durdurtup aşağıya inin ve aracın yanına yan yatarak cenin pozisyonu alın.
○	Personeli okula götürüp getirdikleri sırada yıkıcı bir deprem veya başka bir afet olduğunda (yollar müsaitse) TÜM ARAÇLAR OKULA YÖNLENDİRİLMELİDİR. Personelin toplanma yeri Kampus/Yerleşkenin içinde servis otobüsleri park alanı olacaktır. Personel için park alanı daha güvenli bir yer olacaktır.
○	Eğer deprem veya başka bir afet, personeli okula götürüp getirdikleri bir sırada olur ve kapanan yollar nedeniyle yerleşkeye gelmek mümkün olmazsa, servisler güvenli bir yere park edip haber veya yardım bekleyeceklerdir.
○	Eğer deprem veya başka bir afet araçların okuldan ayrılmasına yakın bir zamanda olursa, servisler park yerinde kalacaktır. Ancak yolların güvenliği konusunda garanti alındıktan sonra araçlar okuldan ayrılacaktır.
○	Kışın kar ve buzlanma nedeniyle yolların kapanması olasılığı hava durumu raporlarına göre dikkate alınacaktır. Kışın yağışlı ve soğuk günlerde araçlarda zincir ve yeterli yakıt bulundurulmasına dikkat edilecektir.
○	Köprüleri veya tünelleri geçerken servis araçları trafik akışının elverdiği ölçüde, mümkün olabilecek en seri şekilde hareket edecektir. Gerektiğinde yolun açılmasını bekleyecek, daha sonra hızla yollarına devam edeceklerdir.
○	Servis araçları acil durumlar için güvenilir kapalı şişe suyu ve hafif yiyecekler bulunduracaktır.
○	Araçların yakıt depolarının düzenli bir şekilde doldurulması istenecektir.
○	Acil bir durum ortaya çıktığında yasal haklarımızdan yoksun kalmamak vb. problemlerin ortaya çıkmaması için servis araçlarının resmi güzergâhlarından çıkmamasına dikkat edilecektir.

ULAŞIM KAZALARI - UYGULANACAK PROSEDÜR

☐	Aracın yolda ne şekilde kaldığı bilgisi, şoför ya da olay yerindeki yetkili bir kişiden en yakın kurum müdürlüğüne iletilir.
☐	Yol durumu hakkında karayolları veya ilgili yerel resmi makamlar ile irtibat sağlanıp bilgi edinilir.
☐	Yolların açılması ya da onarılması sonrasında normal uygulama yapılır.
☐	Gerekirse Operasyon Sorumlusu olay yerine gider.
☐	Kazada personelin yaralanma ve kaybına yönelik durum kontrol edilir.
☐	Kaza sebepleri, olay yeri raporu ve kusurlar belirlendikten sonra, çalışanların sağlık durumları gözden geçirilir.

Ek B-10 Güvenlik - Uygulanacak Prosedür**HİRSIZLIK DURUMUNDA AŞAĞIDAKİ ÖNLEMLER ALINMALIDIR**

☐	Güvenlik kameraları faal olmalı ve devamlı gözlenmelidir.
☐	Mesai saatleri içerisinde personel/öğrenci bulunmayan tüm bölümlerin kapısı kapalı/kilitli bulunmalıdır.
☐	Okuldaki tüm kilitlenmesi gereken ofislerin yedek anahtarları mühürlü bir dolap içerisinde olmalıdır.
☐	Hırsızlıklara karşı öncelikle personelin duyarlı olması gerekmektedir. Kıymetli eşya, para, cep telefonu gibi kolayca alınabilecek eşyalar ortada bırakılmamalıdır.
☐	Kişisel dolaplar kilitli tutulmalıdır.
☐	Mevcut kanıtlarla, kayıtlı verilerle ve etraftaki görgü tanıklarının ifadeleriyle durum değerlendirilmesi yapılmalı ve gerekirse kolluk kuvvetleri haberdar edilmelidir.
☐	Mesai sonrası Okul Müdürü'nün izni olmadan kuruma hiçbir personel alınmamalıdır.
☐	Kuruma gelen ziyaretçi, denetçi vs. kimlik kayıtları ve geliş saatleri güvenlik personeli tarafından kayıt edilmelidir (kurum personeli dahi olsa).
☐	Ziyaretçiler binaya alınmadan önce, ziyaret edecekleri kişi güvenlik personeli tarafından haberdar edilmelidir.
☐	Güvenlik personeli her devriye esnasında tel örgülerin kontrollerini yapmalıdır.
☐	Mesai saatleri sonrası elektrikler uzun süre kesilirse, jeneratör devreye alınmalıdır.
☐	Kurumdan ayrılan araçlar güvenlikçiler tarafından aranmalıdır.
☐	Hırsızlık olayı tespit edilmesi durumunda, uzman kişiler gelmeden izler ve deliller ortadan kaldırılmamalıdır.

Ek B-11 Şiddet Tehditleri - Operasyon Prosedürü

Öğrencilerin, personelin ve mal-mülkün güvenliği için anında müdahale gerektiren çeşitli tehditler mevcuttur. Bunlara öğrenciler arasındaki kavgalar, herhangi bir saldırgan, bomba tehdidi, kaçırma, cinsel taciz ve toplumsal kargaşa dahildir. Çoğu zaman bu tehditler ansızın ve beklenmedik bir şekilde gerçekleşir. Olası etkiler arasında ölüm, yaralanma, eğitimin kesintiye uğraması, mal-mülk hasarı ve psikolojik travmalar yer almaktadır. Şiddetle veya şiddet tehdidiyle başa çıkmakla yükümlü olan polistir. Ancak polisin olay yerine ulaşmasından önce, anında müdahale etmeniz gereken durumlarla karşılaşabilirsiniz. Tehditler aşağıdaki şekillerde olabilir:

- Doğrudan: Açık ve kesin bir tutum sergilenerek belirli bir hedefe yönelik yapılan belirli bir eylemi tanımlar.
- Dolaylı: Belirsiz, kesin olmayan bir şekilde ima edilen, ancak açık seçik olmayan şiddettir.
- Örtülü: İma edilen, ancak açık seçik biçimde tehdit etmeyen şeklidir.
- Koşullu: Koşullar yerine getirilmezse, şiddet uygulanacağına dair tehdit içeren şeklidir (şantaj gibi).

Tehditleri yok saymayın ve aşırı tepki vermeyin. Tehdidin düzeyinin düşük, orta veya yüksek dereceli olduğuna profesyonel olarak eğitilmiş bir ekip karar verir. Ekip karar verirken öğrenci davranışları, kişilik özellikleri, okul dinamikleriyle toplumsal ve ailesel dinamikleri gözetilir.

Saldırganların çoğu endişe yaratan davranışlar göstermesine karşın, saldırganları tanımlayan tek bir profilden söz etmek mümkün değildir. Kesin olarak tanımlanmış bir saldırgan profili bulunmamaktadır. Şiddete başvuran öğrencilerin hepsi değil, ama bazısının sosyal sorunlar yaşadığı bilinmektedir. İnsanı şiddete yönelten farklı güdüler vardır. Şiddet olayları, öğrenciler ve yetişkinler arasında güven ortamı oluşturularak önlenabilir.

ÖĞRENCİLER ARASI KAVGA/ÇATIŞMA

☐	Okul idaresini arayın veya idareye birini gönderin.
☐	Fiziksel olarak araya girmeniz beklenmemektedir.
☐	Kendinizi tanıtın ve kavgacıları durmaları için uyarın. (Yüksek ve güvenli ses ile konuşun; tehditkâr ton kullanmayın.)
☐	Kavgacılara isimleriyle hitap edin, seyredenlere uzaklaşmalarını söyleyin.
☐	Sonrasında verilecek rapor için olayları takip edin.
☐	İzleyenleri dağıtmak ve kontrol altına almak için ekip görevlendirin.

ŞİDDET KULLANAN VEYA SİLAH BULUNDURAN KİŞİ

☐	Silahlı birini gören kişi sakin kalmaya çalışmalıdır. Ateş etmeye meyilli birini tahrik edecek herhangi bir davranışta bulunmaktan kaçınılmalıdır. Mevcut tehdit birçok faktöre göre yüksek, orta veya az risk taşıyabilir.
☐	Personelden bir kişi polisi aramalı ve durumun ne olduğunu tüm ayrıntılarıyla anlatmalıdır. Bu ayrıntılar, “Ne, nerede, kim, ne zaman, durum durağan mı (saldırgan bir yere konumlanmış) yoksa dinamik mi (saldırgan yer değiştirmekte mi), personel veya öğrenciler arasında yaralananlar var mı, kaç saldırgan var?” gibi soruları cevaplayacak nitelikte olmalıdır. Eğer herhangi bir şüpheli aygıt/nesneye rastlanırsa, yeri belirtilmeli ve tasvir edilmelidir.

BOMBA TEHDİDİ

☐	Sakin olun. Arayanı hatta tutun. Arayanı sınırlendirmeyin, iletişimi koparacak şekilde konuşmayın. Yangın alarmına basmayın.
☐	Çevrenizdeki uygun kişileri hemen 112'yi aramaları için sessizce uyarın.
☐	Arayanın sözünü kesmeden, söyleyeceklerini bitirmesine izin verin. Söylenenleri tümüyle ve arka taraftan gelen sesler, telefondaki ses özellikleri ve konuşma üslubu vs. ile ilgili izlenimlerinize dair notlar alın.
☐	Sorabildiğiniz kadar soru sorun.
☐	Arayan telefonu kapattıktan sonra, nereden aradığını bulmaya çalışın. Polisle konuşun.

EYLEM

☐	Polis, binanın tahliye edilmesi gerekiyorsa gerekli talimatı verecektir. Eğer durum bunu gerektiriyorsa, idareciler Bina Tahliyesi Anonsu yapmalıdır. Bu durumda Bina Tahliye ve Toplanma Prosedürleri'ne göre hareket edilir.
☐	Personelin sınıfı veya o anda bulunulan yeri gözleriyle taraması gerekir. Şüpheli görünen herhangi bir şey varsa, hiç dokunmadan yetkililere bildirmelidir. Okul personeli şüpheli bir paketi asla kurcalamamalı, aramamalı veya kıpırdatmamalıdır. Bu iş, polis bomba imha ekibi uzmanlarına bırakılmalıdır. Sınıf öğretmeni şüpheli nesnenin çevresini hemen boşaltmalıdır.
☐	Bomba tehdidi bulunan alanda kazara bombayı tetiklememek için radyo, telsiz veya cep telefonu kullanmaktan sakının.
	Yetkili personelin yapması gerekenler şunlardır: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ocakları ve cihazları kapatır. ☐ Binaya ait ana gaz vanasını kapatır. ☐ Beraberinde taşıyabileceği kadar anahtar bulundurur. Anahtarlarının taşıması mümkün olan kadarını yanlarında taşır.

☐	Olası bir patlayıcı tertibatı bulunması durumunda, “Temiz/Tehlike Geçti” sinyali verilene kadar saatler geçebilir.
☐	Polis, itfaiye veya idari personel “Temiz/Tehlike geçti” sinyalini vermedikçe binaya geri dönmeyin.
☐	Gerekiyorsa Acil Durum Öğrenci Teslim Prosedürleri’ni uygulayın.

TELEFONLA TEHDİT

Okula telefon ile bomba tehdidi gelmesi durumunda, telefonda konuşan kişinin sakin kalmaya çalışarak formlar bölümünde listelenen Telefonla Tehdit Raporu’ndaki bilgileri almaya çalışması önemlidir. Güvenlik güçlerinin etkin çalışması için bu bilgiler çok işe yarayacaktır.

Ek B-12 Bomba İhbarı - Uygulanacak Prosedür

Bomba ihbarı telefonla, postayla veya mesajla alınabilir. Her bir ihbar için tanımlanmış prosedürler vardır. Tüm bomba tehditleri için polis raporu düzenlenmelidir.

TELEFONLA ALINAN İHBAR	☐	Çoğunlukla bomba ihbarı konuşması oldukça kısa olur; ihbarı yapan kişi olayı birkaç kelime ile bildirir ve hemen bağlantıyı keser.
	☐	Cevaplayan kişi konuşmayı, “Özür dilerim sizi anlayamadım”, “Ne dediniz?” vb. şeyleri söyleyerek görüşmeyi uzatmalıdır.
	☐	Bu alarmı verebilecek kişiye zaman kazandırabilir ve olay yeri kontrol listesinin doldurulmasına yardımcı olur.
	☐	İhbarı alan kişinin ihbarı yapan kişiden mümkün olduğu kadar çok bilgi alması gerekir. Örneğin; “Bomba nerede?”, “Ne zaman patlayacak?”, “Niçin bombayı okula yerleştirdi?”, “Bomba neye benziyor?”
İHBARI ALAN ŞUNLARI NOT ETMELİDİR	☐	Arayanın cinsiyeti ve yaklaşık yaşı, ses kalitesi, aksanı, alışılmamış konuşma üslubu, konuşmanın yapıldığı saat, geri plandaki müzik, motor, trafik gibi sesler.

Not: Özel olay yeri kontrol listesine bu bilgiler kayıt edilmelidir.

YAZILI MESAJ	☐	Eğer ihbar mektup ile yazılı olarak alındıysa, polis soruşturması için saklanmalıdır.	
	☐	Ayrıca mektubu açan ve bunun ihbar mektubu olduğunu tespit eden kişi, mektubu güvenli bir yere saklamalı ve olay kontrol listesinde belirtildiği şekilde rapor etmelidir.	
YAPILMASI GEREKEN DİĞER ADIMLAR	☐	İhbarın gerçek veya sadece oyun olduğunu anlamanın kolay bir yolu yoktur.	
	☐	Bir bomba ihbarı alındığında, belirlenmiş prosedürler hemen uygulanır.	
	☐	Olay yeri Bomba İhbar Kontrol Listesi raporlama formu, öğrencilerin ve görevlilerin güvenliklerini sağlamak için diğer acil durum sorumluluk ve eylemlerde olduğu gibi kesin kayıtların tutulmasında kullanılır.	
İHBARI ALAN veya GÖREVLİ Kişi	☐	Hemen Yangın Alarmını çalıştırmalı.	
	☐	Bomba ihbarı yapan kişi ile konuşma sona erdikten hemen sonra 112'den Polisi ve/veya okul için belirlenmiş olan polis birimini arayarak aşağıdaki bilgileri vermelidir:	
		☐	O Adı ve unvan
		☐	O Okulun/yerin ismi ve adresi
	☐	O Problem/sorun (bomba ihbarı)	
	☐	Olayı raporlamadan ve sonraki eyleme geçmeden önce, okul müdürünü veya görevli kişiyi bilgilendirmelidir.	
	☐	Okulda emniyetli görünmeyen yerleri boşaltın ve binaları tahliye edin. Acil Durum Toplanma Alanı'nda yoklama alın ve planda belirtilen görevi yapın. Öğrencilerin beklediği alanı gözle hızla tarayın, çitlerin ve çalıların çevresini inceleyin. Toplanma Alanında yer değiştirilmemelidir. Polisin aramaya yardımcı olması için bekleyin. Olağandışı cisimleri tanıyabilmesi için okul personelinin de aramaya yardımcı olması gerekir.	
	☐	Eğer bomba ihbar mesajı belirli bir patlama zamanı belirtiyorsa, bu süre geçinceye kadar binaya girilmemelidir. Binaya kontrol edildikten sonra girilebilir.	
☐	Olay yerine gelen ilk itfaiye görevlisine veya polise öğrenciler/çalışanlar veya ziyaretçiler hakkında hemen bilgi verilmelidir.		
☐	Eğer okul müdürü veya başka bir yetkili, öğrencilerin/çalışanların alan dışına çıkarılmasına karar verirse, yönetici veya görevli kişi ve polis bu karara uymalıdır. Velilere okuldaki her şeyin güven altına alındığı ve gerekirse izdihamı kontrol etmek için donanımlı oldukları bildirilir.		
☐	Gerçek olmayan bir bomba ihbarı olduğu anlaşıldıktan sonra ve binaya giriş izni verildiğinde, öğretmenler bir kez daha sınıflarını hızla gözle tarayarak olağandışı bir madde olup olmadığını tespit ettikten sonra öğrencileri sınıfa alır. Diğer tüm çalışma alanları da bir kez daha gözle taranır. Öğrenciler, ancak binanın güvenli olması durumunda sınıflara geri gönderilir.		

Ek B-13 Okulun Tatil Edilmesi - Uygulanacak Prosedür

Okulun tatil edilmesini gerektirebilecek bir acil durumda okul idaresinin yapması gerekenler bu listede yer alır. Okul idaresi ve personel uygulanacak kurallardan haberdar olmalı ve idarecinin olmadığı durumlarda yapılması gerekenleri uygulamalıdır. Görevli biri varsa, ismi burada belirtilmelidir.

Görevlinin	
Adı ve Soyadı:	
Yedek Görevlinin Adı ve Soyadı:	
Yer:	
Tarih:	
Kazanın Cinsi:	
Saat:	

Karşılaşılan duruma uygun işlemlerin tamamlandığını kontrol edin.

- Okulun kapatılacağı tavsiyesi/kararı..... tarafından alınmıştır.
- Acilen, hemen
- Ertesi gün
- Okul idaresi, yetkililerin okulun kapatılması kararını yürürlüğe koyar ve yardım alır.
- Okul idaresi tüm durumu tespit eder ve kararı alır.
- Kararı bildirilir:
- Tarih/Saat:.....
- Okul idaresi (irtibat görevlisi) velileri haberdar etmek için telefon zincirini başlatır.
- Radyo-TV haberdar edilir.
- Tarih/Saat:.....
- Tekrar açılma kararı.
- Tarih/Saat:.....

Okul personeli tekrar açılma kararından haberdar edilir.

Ek B-14 Şüpheli Kişi Uyarısı - Uygulanacak Prosedür

Müdahale Şekli	
	Kilitlenmenin yapılacağını belirten uyarılar:
☐	Durumdan ilk haberdar olan kişi en yakındaki öğrencileri ve personeli kilitlen/tecrit prosedürü için uyarıp durumu hoparlör vb. aracılığıyla idareye haber verir.
☐	Kilitlenme alarmı verilir.
☐	Tüm kamu adres sistemindeki okullarda kilitlen/tecrit prosedürünün işlemesi sağlanır.
☐	Tek tek bütün sınıflardaki hoparlör aracılığıyla kilitlen/tecrit prosedürünün duyurulması sağlanır.
☐	Polise haber verilmelidir. 155 ya da 112 aranmalıdır. Polise mümkün olduğunca detaylı ve net bilgi verilmelidir.
Olay Anında İçerideyseniz	
☐	Eğer kapı açıksa, koridoru kontrol ediniz ve öğrencileri toplayıp sınıfınıza götürün (başka bir sınıfın öğrencisi olsalar bile).
☐	Kapıları ve pencereleri kapatıp kilitleyin. Eğer sınıf kapısı dışarıdan anahtarla kilitleniyorsa, kapıyı her zaman kilitli tutmak en güvenli yoldur.
☐	Işıkları söndürün.
☐	Perdeleri kapatın.
☐	Öğrencilere, personele ve misafirlere sıraların altına girmelerini ve çömelip kilitlen/tecrit prosedürü sona erene kadar konuşmadan o halde beklemelerini söyleyin.
☐	Tüm personel ve öğrenciler için yoklama yapın.
☐	Öğrencilerin sakin olmalarını sağlayın.
☐	Personelden ve öğrencilerden biri kayıp ise derhal idareyi uyarın. Veya idarenin sizden durumu açıklamanızı isteyen uyarısını bekleyin.
☐	Eğer öğrenciler başka sınıf veya mekânlarda bulunuyorlarsa bu durumdan idareyi haberdar edin.
☐	Öğrencilerin, personelin ve misafirlerin sebep ne olursa olsun, odayı terk etmemelerini sağlayın.

Olay Anında Dışarıdaysanız

- En yakındaki kilitlenebilecek sınıfa, odaya veya önceden belirlenen kapalı bir mekâna gidin.
- Eğer tehlike aniden ortaya çıkmışsa, örneğin bahçedeki ani bir saldırı gibi, bir ağacın altında veya benzer bir yerde mümkün olduğu kadar hedef küçülten bir pozisyon alın. Grup halinde bulunmayın.

Sınıfınızdan Uzakta Bulunuyorsanız

- Tuvaletlere veya en yakın sınıfa gidin.

Okuldan Sonra

- Öğretmenlerin ve diğer personelin normal çalışma saatlerinden sonra hâlâ sınıfta olduklarını idareye telefon vb. yollarla bildirilmesini sağlayın. Dışarı çıkarken de kapıları kilitleyip ışıkları söndürün.

Ek C- Çok Olaylı Okul Deprem Tahliye Tatbikatı Senaryosu Örneği

ÇOK OLAYLI OKUL DEPREM TAHLİYE TATBİKATI SENARYOSU ÖRNEĞİ

Okul ve kurumlarda, aşağıdaki gibi ayrıntılı ve çok olaylı bir tatbikat da ilgili kurumlarla koordine edilerek gerçekleştirilebilir.

OKUL DEPREM TAHLİYE TATBİKATI HAZIRLIĞI PROSEDÜRÜ

1	Okul idaresi ve öğretmenlerin tümünün deprem ve deprem tahliyesi konularında eğitim alması.
2	<ul style="list-style-type: none"> a) Okulun yapısal olmayan hasarlarına karşı tedbir alınması; b) Tavan lambalarının emniyetli hale getirilmesi; c) Laboratuvardaki malzemelerin, bilgisayar odalarındaki bilgisayarların, kütüphanedeki, sınıflardaki ve odalardaki dolapların sabitlenmesi; d) Tahliye güzergâhlarının işaretlenmesi; e) Okul camlarının kırılmaya karşı “cam filmi” ile kaplanması.
3	<p>Diğer tedbirler:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Okul Acil Durum Merkezi'nin tesis edilmesi; b) Öğrencilere “Öğrenci Acil Durum Kimlik Kartları” hazırlanıp öğrencilerin yakalarına veya boyunlarında asılı durmasının sağlanması; c) Öğrencilerle ilgili tüm bilgilerin (veli adresi, veli yakını adresi, telefonları, sürekli kullandığı ilaç listesi, varsa hastalığı, diğer özel durumları, kan grupları gibi) hem elektronik hem de basılı evrak ortamında hazır tutulması; d) Tahliye Emniyet Bölgesi: Okulun bahçesinde, okulun yüksekliğinin yarısı kadar bir mesafede, sarı renk boya ile tahliye emniyet çizgisi çekilmesi.
4	Okulun velileri de bu eğitim ve tatbikatlara davet edilebilir.
5	Komşu okulların da bu eğitim ve tatbikatlara katılması sağlanabilir.
6	Okulun Acil Durum ve Yangın Tahliye Planı hazırlanmalıdır.
7	Tüm bu hazırlıklar İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ile koordinasyon içinde gerçekleştirilmelidir.

1) Olay ve Olgular:

..... tarihinde, saat itibarıyla İstanbul ilinde merkez üssü Adalar ilçesinin ... km güneyi olan büyüklüğünde saniye süreli bir deprem olmuştur.

2) Deprem Anı: Saat

- İstanbul ili genelindeki;
 - Tüm resmi ve özel ilk ve orta dereceli okulların,
 - Tüm resmi ve özel yurt, dersane, kurs ve kreşlerin personeli, öğrencileri veya kursiyerleri ÇÖK-KAPAN-TUTUN pozisyonuna geçer. Deprem, yangın alarm sistemini çalıştırmak veya megafonla siren sesi vermek suretiyle simüle edilir.

3) Deprem Sonrası : Sarsıntı saniye sürmüştür.

- Öğrenciler sıralarına oturur.
- Sınıf öğretmenleri öğrencileri sakinleştirici ve tahliye esasını içeren bir konuşma yapar. Sınıf kapısını açarak okulun anons sisteminden okul müdürü tarafından verilecek tahliye emrini bekler.
- Okul Kurtarma Servisi'nde deprem öncesi planlamada görev verilen personel merdivenleri kontrol etmeye başlar.
- Okul İtfaiye Servisi'nde deprem öncesi planlamada görev verilen personel yangın çıkması muhtemel bölümleri kontrol etmeye başlar. Doğalgaz ve su vanası ile elektrik şalterini kapatır.
- Okul Emniyet ve Kılavuz Servisi'nde deprem öncesi planlamada görev verilen personel tahliyede kullanılacak kapıları açar. Tahliye güzergâhını kontrol eder.
- Kontrollerin tamamlanmasının ardından durum raporları Okul Tatbikat Yönetim Ekibi'ne iletilir. Alansal bir tehlike söz konusu değilse, tahliye emri okulun anons sistemi kullanılarak verilir. Tehlike halinde ise Okul Tatbikat Yönetim Ekibi tarafından olayın şekline ve boyutuna bağlı hızlı durum değerlendirmesi yapılır. Sorun mevcut imkânlar ile giderilemiyorsa İlçe Afet ve Acil Durum Merkezi'nden yardım talebinde bulunulur. İlçe MEM İrtibat Merkezi'ne de bilgi verilir.
- Saat;
 - Öğretmenler sınıf kapısı önünde beklemektedir.
 - Tahliye, en alt kattan en üst kata, merdivene en yakın sınıftan en uzaktaki sınıfa doğru yapılır.
 - En alt katta çıkışa en yakın sınıftaki öğretmen tahliye anonsunu duyduktan sonra merdivenlerin genişliğiyle orantılı olarak öğrencelerini ikişer, üçerli veya dörderli kol düzenine geçirir.
 - Çıkacak ilk sınıf; öğretmeni önde, sınıf başkanı arkada olacak şekilde hızlı adımlarla çıkışa doğru ilerlemeye başlar.
 - Bina Çıkış Kapısı'ndan toplanma alanına doğru tahliye koşar adımlarla yapılır.
 - İlk katı tahliye eden merdivene en uzak sınıftaki öğretmen, "İkinci kat tahliyeye başla!" diye bağırır ve gelen onayı ikinci kat tahliyesi başlıyor şeklinde alır.
 - Tahliye bu esaslar çerçevesinde yapılarak tamamlanır.
 - Sınıflarda yaralanan veya şoka giren öğrencilerin bulunması durumunda öğretmen ilk müdahaleyi yapar. Yaralı öğrencilerin yanında kalarak tahliyeye katılmaz. Anons edilen sınıflar, sınıf başkanı liderliğinde ve hemen karşısındaki veya yanındaki sınıf öğretmenin komutasında tahliyeye katılır.
 - Emniyetli bölgeye varıldığında, durum derhal Komuta Kontrol Karargâhı'na bildirilir.

- Saat;
- Tahliye operasyonunun tamamlanmasının ardından;
- Okul Tatbikat Yönetim Ekibi, Okul Acil Durum İstasyonu'ndaki hazır öğrenci listelerini öğretmenlere teslim eder.
- Öğretmenler bu listeler üzerinde mevcudu kontrol eder.
- Listeler Okul Tatbikat Yönetim Ekibi'ne teslim edilir. Bulunması durumunda eksik öğrencilerin aranması veya yaralı öğrencilerin kurtarılması için İtfaiye ve Kurtarma Servisi'ne talimat verilir. İlk Yardım Servisi hazır olarak bekletilir.
- Keşfin tamamlanmasının ardından Afet ve Acil Durum Merkezi'nden Acil Müdahale Ekibi (Kurtarma, İtfaiye, Ambulans) talep edilip edilmeyeceğine karar verilir.
- Telefonların kilitlendiği varsayılarak, haber en yakın karakola irtibat personeli gönderilerek iletilir.
- Okul bahçe giriş kapısı kilitlenir ve velilerin içeriye girişleri engellenir.
- Önceden hazırlanmış ve Acil Durum İstasyonu'nda stoklanmış olan matbu teslim tutanakları alınır.
- Velilerden kimlikleri istenir. Kimlik ibraz edemeyen velilerle çocuklar karşılaştırılarak tanıyıp tanımadığı sorulur. Eğer tanıyor ise tutanak imzalatılarak öğrenci teslim edilir.
- Afetin doğası gereği panikleyen veliler bu uygulamaya itiraz edeceklerdir. Bu nedenle okul idaresince velilere yönelik bir ön konuşma ve ara ara da bilgilendirme anonsları yapılır.
- Ailesi gelmeyen çocukların teslim alınması için Afet ve Acil Durum Merkezi'ne Karakol aracılığıyla bilgi ulaştırılır.
- Sevk edilen polis ekibi ve sosyal hizmet görevlilerine çocuklar Afet ve Acil Durum Merkezi tarafından tutanakla teslim edilir.

4) Özel Durum:

İstanbul ili genelindeki:

- Tüm resmi ve özel ilk ve orta dereceli okullarda, tüm resmi ve özel yurt, dershane ve kurslarda;
 - Deprem anı için,
 - Deprem sonrası için çocukların teslimine, arama kurtarma ve ilkyardım operasyonlarına yönelik oyunlar tasarlanıp, planlanır.

4.1) Birinci Özel Durum:

- Kurtarma, ilkyardım ve yaralı nakline ilişkin oyunların aşağıda açıklandığı gibi planlanıp uygulanabilir. Buna göre:
 - Saat itibarıyla tahliye tamamlanmıştır.
 - 2/A sınıfı öğretmeni 1 kat 2/B sınıfında sıva düşmesi nedeniyle 2 öğrencinin başından, 2 öğrencinin de kolundan hafif şekilde yaralandığı, 2/C sınıfında ise 4 öğrencinin şoka girdiği, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin başında kaldığı bilgisini;
 - 3/B sınıfı öğretmeni 2 kat 3/A sınıfındaki 2 öğrencinin, yaşadıkları korku nedeniyle şoka girdikleri, sınıf öğretmenin öğrencilerin başında kaldığı bilgisini;
- Okul Tatbikat Yönetim Ekibi'ne ilettiği:
 - İlk Yardım İstasyonu'nun açıldığı;
 - Okul Tatbikat Yönetim Ekibi'nin okulun Kurtarma ve İtfaiye Servisi ile birer İlk Yardım görevlisini ilgili katlardaki sınıflara yönlendirdiği;
 - Yapılan tespitler neticesinde profesyonel arama ve kurtarma ekibine ihtiyaç duyulmadığı, okul Acil Durum Ekiplerinin yeterli olduğu; ancak ambulans talebinin yapılmasının uygun olacağına dair bilgilerin Okul Tatbikat Yönetim Ekibi'ne iletildiği, Olay Komuta Merkezi tarafından görev verilen bir öğretmenin kendi binek aracı ile veya yaya olarak en yakın Karakola intikal ettirildiği ve buradan telsiz muharebesi ile Afet ve Acil Durum Merkezi'nden ambulans talebinde bulunulduğu ve okula polis ekiplerinin sevk edildiği;

- Acil Durum Ekipleri tarafından:
 - 2/B sınıfında başından hafif şekilde yararlanmış olan 1 nolu öğrencinin 1 nolu kurtarıcı tarafından sırtta taşınarak;
 - 2/B sınıfında başından hafif şekilde yaralanmış olan 2 nolu öğrencinin 2 ve 3 nolu kurtarıcılar tarafından tezkereci yöntemiyle (oturma konumunda) taşınarak;
 - 2/B sınıfından kolundan hafif şekilde yararlanan 3 nolu öğrencinin 4 ve 5 nolu kurtarıcılar tarafından dört el üzerinde taşınarak;
 - 2/B sınıfından kolundan hafif şekilde yararlanan 4 nolu öğrencinin 6 nolu kurtarıcı tarafından yaralıya destek olma yöntemi ile taşınarak;
 - 2/C ve 3/A sınıfında şoka girmiş olan;
 - 5 ve 6 nolu öğrencilerin 7, 8, 9 ve 10 nolu kurtarıcılar tarafından sedye ile taşınarak;
 - 7 ve 8 nolu öğrencilerin 1, 2, 3 ve 4 nolu itfaiyeciler tarafından sedye ile taşınarak;
 - 9 nolu öğrencinin 5, 6, 7 ve 8 nolu itfaiyeciler tarafından sedye ile taşınarak;
 - 10 nolu öğrencinin 9 nolu itfaiyeci tarafından itfaiyeci usulü taşınarak;
- İlk Yardım İstasyonuna getirileceği:
 - İlk Yardım Servisi tarafından;
 - Sağ şakağında hafif kanaması olan 1 nolu yaralıya ve sol şakağında hafif kanaması olan 2 nolu yaralıya tampon ve baş sargısının tatbik edileceği;
 - Sağ ön kolda hafif ezilme ve kanaması olan 3 nolu yaralıya, sol ön kolda hafif ezilme ve kanaması olan 4 nolu yaralıya tampon uygulanacağı ve askıya alınacağı;
 - Şok durumundaki 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 nolu yaralılara ise şok pozisyonunun verileceği ve üzerlerinin battaniye ile hafif şekilde örtüleceği;
 - İlçe Afet ve Acil Durum Merkezi tarafından alana sevk edilen ambulanslara yaralıların teslim edileceği, ambulansa ve sevk merkezlerine ait bilgilerin kaydedileceği;
 - Ambulanslara teslim edilen her çocuğun yanına refakatçi bir öğretmenin de verileceği;
 - Yaralı çocukların teşkil edilen yaralı toplama merkezine teslim edileceği ve bu merkezdetarihi itibarıyla saat'a kadar kalacakları,dan itibaren öğretmenleri nezaretinde ailelerine teslim edilmek üzere okullarına dönüş yapacakları şeklinde bir oyun akışı oluşturulabilir.

4.2) İkinci Özel Durum:

- Okula ailesi gelmeyen 100 çocuğun Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü yuvalarına teslimini içeren bir oyun planlanıp uygulanabilir. Buna göre:
 - Saat itibarıyla tahliyenin tamamlandığı, öğrenci velilerinin saat 11:10 itibarıyla çocuklarını alabilmek için okul önünde toplanmaya başladıkları, içeri girmek için kapılara yüklendikleri, okul müdürünce yapılan ikazlara aldırış etmedikleri ve saldırgan tutumlarına devam ettikleri;
 - Saat itibarıyla 10 polis memurunun okula intikal ettiği, çocukların düzenli bir biçimde ailelerine teslim edilmeye başlandığı;
 - Saat itibarıyla 100 çocuğun ailesinin gelmediği ve durumun polis telsizi aracılığıyla İlçe Afet ve Acil Durum Merkezi'ne iletildiği;
 - Saat itibarıyla İlçe Afet ve Acil Durum Merkezi'nin, İl Afet ve Acil Durum Merkezi'ne durumu raporladığı ve söz konusu okula Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı ekipler ile İETT Genel Müdürlüğü'nden 2 adet otobüsün sevk edildiği;
 - Saat itibarıyla çocukların araçlara bindirilerek Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü görevlilerince polis nezaretinde Çocuk Yuvası'na sevk edildikleri şeklinde bir oyun akışı oluşturulabilir.

Ek D - Bilgi Kartları

EMİR KOMUTA ZİNCİRİNİN OLUŞTURULMASI

MEB İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı tüm Okul Afet ve Acil Durum Yönetimleri, afet ve acil durumun başlama anından bitimine kadar geçen süreçte:

1. Okul Haberleşme/İrtibat Memuru'nu tayin eder;
2. Okul Operasyon Çalışma Ekipleri'ni göreve çağırır;
3. Acil Durum Ekipleri'ni toplar ve müdahaleye hazır hale getirir;
4. İlçe Afet ve Acil Durum Merkezi ile irtibata geçer; ilk durum değerlendirmesi raporunu verir; afetin seviyesi ve müdahale yükü konusunda iletişimde bulunur.

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

KONUŞLANMA YERİ	KOORDİNAT	İRTİBAT SORUMLUSU/ PERSONELİ	İLETİŞİM BİLGİLERİ
Avrupa Yakası İstanbul MEM Binbirdirek M. İmran Öktem Cad. No1 Sultanahmet/Fatih/ İSTANBUL	Avrupa Yakası 41°00'24.8" N 28°58'27.4" E	Müdür Yardımcısı	
		TAMP İl Koordinatörü	
Anadolu Yakası Zübeyde Hanım Eğitim Enstitüsü, Esatpaşa, Ek Bina (Küçükbakkalköy Mah. Merdivenköy Yolu Cad. No.9 Ataşehir/ İSTANBUL)	Anadolu Yakası 40°58'56.5" N 29°06'28.2" E	Müdür Yardımcısı	
		TAMP İl Koordinatörü	

İL AFET VE ACİL DURUM MÜDÜRLÜĞÜ			
KONUŞLANMA YERİ	KOORDİNAT	İRTİBAT SORUMLUSU/ PERSONELİ	İLETİŞİM BİLGİLERİ
İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Hasdal Yerleşkesi	41°05'40.44" K 28°56'55.30" D	İyileştirme Şube Md.	Tel: 0212 600 06 44-55 Faks: 0212 600 06 64
		Sorumlu Bölüm	Tel: 0212 600 06 54 Faks: 0212 600 06 64

OKUL ÇALIŞMA GRUBU	
ÇADIR/KONTEYNİR EKİPLERİ	
Görevleri	Çadır kent/konteynir kentlerde dağıtım, kurulum ve tasfiye iş ve işlemlerini yapar.
Toplanma Alanı	Acil barınma merkezleri (OKUL, CAMİ, SPOR SALONU) İlçe Belediyeleri
İlgili Telefon ve İrtibat Numaraları	<ul style="list-style-type: none"> • Acil Çağrı Numarası: 112 • İtfaiye: 110 • İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: 0212 600 06 00 • Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: 0312 258 25 25 • Türk Kızılayı: 0312 430 23 00 • Kızılay MAFOM: 0216 517 08 00 • 1. Ordu Komutanlığı: 0216 556 80 00 • İBB AKOM: 0212 455 22 72 • İl Millî Eğitim Müdürlüğü: 0212 384 34 34 • Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü: 0212 249 29 87-88 -89 • İlçe Belediyeleri

BARINMA ÇALIŞMA GRUBU	
YÖNETİM EKİPLERİ	
Görevleri	Barınma alanlarının yönetim hizmetlerini yerine getirir.
Toplanma Alanı	İstanbul AFAD İl Millî Eğitim Müdürlüğü Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü İl Müftülüğü Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü İlçe Belediyeleri
İlgili Telefon ve İrtibat Numaraları	<ul style="list-style-type: none"> • Acil Çağrı Numarası: 112 • İtfaiye: 110 • İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: 0212 600 06 00 • İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: 0312 258 25 25 • İstanbul AFAD: 0212 600 00 06 • İl Millî Eğitim Müdürlüğü: 0212 384 34 34 • Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü: 0216 656 62 62 • İl Müftülüğü: 0212 512 23 20 • Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü: 0212 440 01 41

BARINMA ÇALIŞMA GRUBU	
LOJİSTİK EKİPLERİ	
Görevleri	Afet bölgesinde lojistik alanlarda depolama, tasnif etme, sevkiyat, teslim gibi iş ve işlemleri yürütür.
Toplanma Alanı	İl Millî Eğitim Müdürlüğü Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü İl Müftülüğü Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
İlgili Telefon ve İrtibat Numaraları	<ul style="list-style-type: none"> • Acil Çağrı Numarası: 112 • İtfaiye: 110 • İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: 0212 600 06 00 • İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi: 0312 258 25 25 • İl Millî Eğitim Müdürlüğü: 0212 384 34 34 • Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü: 0216 656 62 62 • Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü: 0212 440 01 41 • İBB AKOM: 0212 455 22 72

İl/İlçe	
Olayın Yeri/Mevkii	
Olayın Türü	
Olayın Etkisi	
Olayın Tarihi/Saati	
Olay Ne Zamandır Devam Ediyor	
Etkilediği Kişi Sayısı	

YILLIK FAALİYET PLAN ÇİZELGESİ

FAALİYET TİPİ	FAALİYET KONUSU	FAALİYET TARİHİ	KATILAN ÖĞRETMEN SAYISI	KATILAN ÖĞRENCİ SAYISI	KATILAN VELİ SAYISI
Zarar Azaltma ve Hazırlık Konularında Alınabilecek Önlemler Faaliyeti	<ul style="list-style-type: none"> Tehlikelerin Belirlenmesi Risklerin Belirlenmesi Yapısal ve Yapısal Olmayan Önlemler Düzeltilme-Önleme Faaliyeti Afet ve Acil Durumlarla İlgili İletişim ve İşbirliği Konusunda Çalışma 				
Müdahale, İyileştirme ve Yeniden İnşa Faaliyetleri	<ul style="list-style-type: none"> Afet Müdahale Simülasyonu Afet Yönetim Tatbikatları Tahliye Tatbikatı İlk Yardım Eğitim Tatbikatı Psikososyal Destek Afet Yönetim Komisyonu Masa Başı Tatbikatı Öğrenci Teslim Tatbikatı vb. 				
Afet Eğitimi	<ul style="list-style-type: none"> Millî Eğitim Bakanlığı Tarafından Okul Tabanlı Afet Eğitim Projesi İle Akredite Olmuş Afet Etkinlik Oyunları Güvenlik Haritaları Çalışması Okul Yolu Güvenliği Haritası Bahçe ve Oyun Alanı Güvenliği Okul ve Çevresi Güvenliği Tehlike Avı Haritası, Görsel ve Hayali Afet Oyunları 				
Öğretmenler Arasında Eğitim Bilgi Paylaşımı	<ul style="list-style-type: none"> Okullarda Eğitimci Eğitimi Merkezi Mahalli Hizmet İçi Eğitimler ve Uzaktan Eğitim Modelleri ile Bilgi Paylaşımı 				
Diğer Faaliyet Eğitimleri	<ul style="list-style-type: none"> Tahliye Yolu Eğitimi ve Tatbikatı Acil Durum Ekipleri Ekipman Kontrolü Eğitimi Yangın Tesisatı ile İlgili Okul Çalışanları ve Yöneticilerini Bilinçlendirme Eğitimleri Yangın Söndürme Cihazı Kullanma Becerisi Eğitimi Yaralı Sedyeye Taşıma Yöntemleri Eğitimi Hafif Arama Kurtarma Bilgisi ve Bilinci Eğitimi 				

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NCA AKREDİTE EDİLMİŞ AFETLERE HAZIRLIK OYUNLAR LİSTESİ

Ders Adı	Sınıf	Etkinlik Adı	Hazırlayan
Hayat Bilgisi	1	Eşyalara Ne Oldu?	
	1	Şekillerle Depremden Korunma Yollarını Öğrenelim	
	2	İstek miyim? İhtiyaç mı?	
	3	Yangın Var!	
	3	Piktogramlarla (Şekillerle) Yangından Korunmayı Öğreniyoruz.	
	3	Görevimiz Tehlike	
Matematik	1	Deprem Çantası	
	4	Olası mı? Değil mi?	
	4	Yangın Söndüren Uçaklar	
	4	Olasılık	
	4,5,6	Üçgenlerden Deprem Kuşağına	
	4,5,6	Doğal Afetlerin Şifresini Çözelim	
	5	4 İşlem – 15 Adım	
	5	Afet Bulmacası	
	5	Yangın ve Yüzdeler	
	5	Çöz Problemi, Söndür Yangını	
	7	Sel Geliyor, Sütun Yükseliyor	
	7	Afetlerin Renkli Grafiği	
Sosyal Bilgiler	4	İstek miyim? İhtiyaç mı?	
	4	Şekillerle Depremden Korunma Yollarını Öğrenelim	
	4	Toplanma Alanı Krokim	
	4	Binamızın Deprem Çantası	
	5	Ülkemizde Doğal Afetler	
	5	Deprem Senaryoları	
	6	Doğal Afetlerde Birlikteyiz	

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NCA AKREDİTE EDİLMİŞ AFET ETKİNLİK OYUN LİSTESİ (devamı)

Fen ve Teknoloji Bilgisi	6	Bitkiler Toprak Erozyonunu Nasıl Önler?	
	7	Çiçekler Neden Soluyor?	
	7	Çevre Felaketleri	
	8	Eşini Bul	
	8	Büyüklük mü? Şiddet mi?	
	8	Çok Hareketli Bir Hikâye	
Türkçe	5	Grafiği Oku - Ormanı Korum	
	5	5N1K ile Deprem	
	5	Örnek Lider	
	5,7	Doğal Olaylarla İlgili Akrostiş Çalışması	
	8	Doğal Afet Gazetecileri	
Görsel Sanatlar	4	Güvenli Evim	
	6	Afetin Renkleri	
	7	Piktogramlarla Deprem Eğitimi	
Serbest Etkinlik	2	Afetlerde Engellilerin Engelini Birlikte Aşalım	
	2,3	Deprem Tahliye Oyunu	
Beden Eğitimi	3,4,5,6	Renkli Afet Oyunu	
	4	Yangın Söndürme Oyunu	
	4	Yaralı Taşıma Oyunu	
	8	Eşini Bul	
Oyun ve Fiziki Etkinlikler	1	Tavşanın Dilinden Doğal Afetler	
Trafik Güvenliği ve İlk Yardım	8	Hafif İlk Yardım Uygulamaları	
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	4	Dini Açından Deprem	
Müzik	1	Tavşanın Dilinden Doğal Afetler	
	4	Deprem Eğitimi Şarkısı	

EĞİTİM VE TATBİKATLAR İÇİN 5 YILLIK FAALİYET CETVELİ						
TATBİKAT KONULARI	2021	2022	2023	2024	2025	KATILIM SEVİYESİ (% YÜZDE)
Yangın söndürme						
Kova iletme						
Battaniye ile sedye yapma						
3 ceket ile sedye yapma						
Kriko ile kaldırma						
Kurtarma						
Yaralıları tedavi etme						
Çadır kurma						
Deprem sırasında tahliye						
Deprem sonrasında tahliye						
Teslim etme						
Tsunami için tahliye						
Diğer afet ve acil durumlar için davranış şekilleri						
Yangın için tahliye						

İLETİŞİM VE HABERLEŞME					
SIRA NO	İLÇE	TELEFON	UYDU TELEFONU	FAKS	ADRES
1	Okul Afet ve Acil Durum Yönetim İrtibat Memurluğu				
2	İlçe Afet ve Acil Durum Merkezi				
3	İl MEM Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi				
4	İlçe Belediye Başkanlığı				
5	İlçe İtfaiye Birlik Amirliği				

ÇOCUK ACİL DURUM KARTI	
ADI SOYADI	
DOĞUM TARİHİ	
T.C. KİMLİK NO	
KAN GRUBU	
OKUL ADI	
OKUL TEL NO	
EV ADRESİ	
SÜREKLİ RAHATSIZLIĞI	
ALLERJİSİ	
KULLANDIĞI İLAÇLAR	
GEÇİRDİĞİ AMELİYATLAR	
AFET HALİNDE AİLE BULUŞMA NOKTASI	
DİĞER BİLGİLER	

FOTOĞRAF

KART SAHİBİ İÇİN ACİL DURUMLARDA 1. YAKIN				
ADI SOYADI				
YAKINLIK DERECESESİ				
TEL NO				
KART SAHİBİ İÇİN ACİL DURUMLARDA 2. YAKIN				
ADI SOYADI				
YAKINLIK DERECESESİ				
TEL NO				
BİLMENİZ GEREKEN ÖNEMLİ TELEFONLAR				
ALO AFAD 1-2-2	ACİL YARDIM 1-1-2	İTFAİYE 1-1-0	POLİS İMDAT 1-5-5	JANDARMA 1-5-6

ACİL DURUM BİLGİ KARTI	
ADI SOYADI	
DOĞUM TARİHİ	
T.C. KİMLİK NO	
KAN GRUBU	
EV ADRESİ	
ACİL DURUMLARDA ARANACAK KİŞİ	
ADI SOYADI	
TEL NO	

FOTOĞRAF

SÜREKLİ RAHATSIZLIĞI	
ALLERJİSİ	
KULLANDIĞI İLAÇLAR	
GEÇİRDİĞİ AMELİYATLAR	
ORGAN BAĞIŞI YAPMIŞ MI?	EVET ☐ HAYIR ☐
AFET HALİNDE AİLE BULUŞMA NOKTASI	
DİĞER BİLGİLER	

LÜTFEN BU KARTI SÜREKLİ OLARAK YANINIZDA TAŞIYINIZ

KAYNAKÇA

Ulusal:

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği; 2013, *Resmî Gazete*, 18.12.2013.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yürütülen Afete Hazır Türkiye Projesi kapsamında, AFAD tarafından hazırlanan *Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planı Hazırlama Kılavuzu*, 2013.

AFAD (2014), *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*, İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 216 sayfa, ISBN: 978-975-19-6271-3.

Çelik, K. (2004), “Eğitimde Acil Durum Yönetimi Model Önerisi ve Uygulanabilirliği Araştırması”, Doktora Tezi, Ankara.

Çelik, K. (2005), “Emergency Management Model Proposal in Education”, *Eurasian Journal of Educational Research*.

Çelik, K. (2007), *Okullarda Acil Durum Yönetimi*, Anı Yayıncılık, Ankara.

Dirim, İ. (2011), “Birinci Deprem Bölgesi Yatılı İlköğretim Okul Müdürlerinin Acil Durum Yönetimi Yeterliliklerinin Saptanması”, Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Muğla.

İSMEP (2015), “39 İlçede 39 Eğitim Kurumunun Afet ve Acil Durum Planlarının Hazırlanması Projesi”.

Ergünay, O., Özmen, B. (2013), *Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlama Kılavuzu*, Millî Eğitim Bakanlığı ve Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı ile birlikte yürütülen Okul Tabanlı Afet Eğitimi Projesi.

Kadioğlu, M., Helvacıoğlu, İ., Okay, N., Tezer, A., Trabzon, L., Türkoğlu, H., Ünal, Y. S., Yiğiter, R. (2005), *Eğitim Kurumları İçin Acil Yardım Planı Kılavuzu*, İTÜ Yayınları, İstanbul.

Kadioğlu, M. (2009), *Eğitim Kurumları için Afet ve Acil Durum Planlama Rehberi*, İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi, İSMEP, İstanbul.

Kökçü, A. (2010), “İstanbul’daki Ortaöğretim Kurumlarında Afet ve Acil Durum Hazırlıklarının Değerlendirilmesi”, Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ocak, Y. (2006), “Ortaöğretim Okullarında Kriz Yönetimi (Edirne İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Özmen, B. (2017), “Acil Durum ve Afet Senaryosu Çeşitleri” (Bölüm 1), *Afet Senaryosu ve Tatbikatlar* (Editörler: Recep Bayar ve Muammer Tün), s. 2-25, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

Özmen, B., Gerdan, S. (2018), “Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planları” (Bölüm 7), *Acil Durum ve Afet Yönetimi Planları Kitabı* (Editör: Süleyman Pampal), s. 134-157, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

Özmen, B. (2019), “Afet Yönetimi ve Temel Kavramlar” (Bölüm 1), *Afet Yönetimi - I Kitabı* (Editör: Bülent ÖZMEN), s. 2-26, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

Sayın, N. (2008), “Ortaöğretim Kurumlarında Kriz Yönetimi Stratejisinin İncelenmesi (İstanbul İli Örneği)”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tezgider, G. (2012), "Afet Yönetiminde Öğretmenlerin Konumu, Temel Afet Bilgileri", *Afet Eğitimi El Kitabı - 1*, Millî Eğitim Bakanlığı ve Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (Editör: Bülent Özmen), sayfa 93-117.

Tezgider, G., Karancı, N., Kalaycıoğlu, S., Erkan, B.B.B. (2013), "Güvenli Yaşamak: Afetlerden Korunmayı Öğreniyoruz", Orta Doğu Teknik Üniversitesi Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, 77 sayfa.

"Türkiye Afet Müdahale Planı" (2014), 3 Ocak 2014 tarih ve 28871 sayılı *Resmî Gazete*.

Uluslararası:

BOKOMI Guidebook (2010), JICA, Sharing Lessons Learned by the City of Kobe from the Great Hanshin-Awaji Earthquake, Community Emergency Drill Programs and School Disaster Prevention Education Programs.

Emergency Preparedness in School, How to Prevent, Prepare, Respond and Recover in the Face of Emergencies and Disaster. (<https://www.accreditedschoolsonline.org/resources/emergency-preparedness-in-school/>) (Erişim tarihi: 01.07.2020)

FEMA (2007), Principles of Emergency Management, EM Public Safety, Public Trust.

FEMA (2011), Sample School Emergency Operations Plan.

Federal Emergency Management Agency (FEMA) (2013), Guide for Developing High-Quality School Emergency Operations Plans.

International Finance Corporation (IFC) World Bank Group (2010), Disaster_and_Emergency Preparedness: Activity Guide for K to 6th Grade Teachers.

International Finance Corporation (IFC) World Bank Group (2010), Disaster and Emergency Preparedness: Guidance for Schools.

UNISDR Asia and Pacific, Guidance Notes School Emergency and Disaster Preparedness, 2010.

U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools, Practical Information on Crisis Planning, 2007.